

ซหยเขษม

รวิ

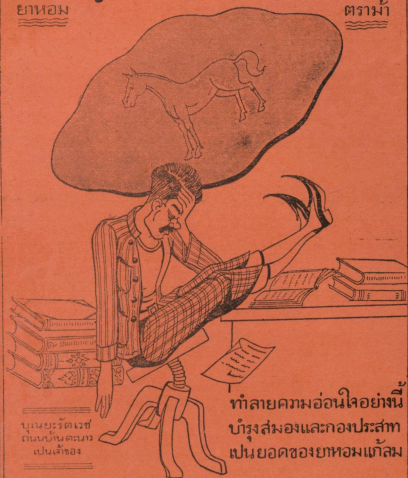
กฤษณภาพันธุ์

๒๔๗๕

สุคนธ์ไอสด

ยาหอม

ตราม้า

บุณยรัตเวช
ถนนบ้านดินนา
เป็นเล็ชอง

ทำลายความอ่อนใจอย่างนี้
บำรุงสมองและกองประสาท
เป็นยอดของยาหอมแก้ลม

บัญชีเรื่อง

(ปีที่ ๙ เล่ม ๑๐ วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๕)

มาสาณสูตร	หน้าพิเศษ
ประวัติการศึกษาอย่างย่อ . . . ศ. ส.	„ ๖๕๑
คืนวิวาท	ศรทูล „ ๖๗๑
เกลือจิ้มเกลือ	อุบลวรรณ „ ๖๘๓
สมุทรานภาพ	ศัตย์ธรรม „ ๖๘๖
เลือดเนื้อของหล่อน (ต่อ) . . .	มรกต „ ๖๙๔
เรื่องของผู้ชาย	ชุดิ สารนุศิษย์ „ ๗๐๙
โค่นตี	ส. โพธิ์ศิริ „ ๗๒๒
ผู้ก่อกำเนตหนูเฉลิม	ช. จาตนิลพันธุ์ „ ๗๒๕

บทละคร

เรื่อง

พระลอ

พระนิพนธ์

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ

กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์

หนังสือนี้ได้พิมพ์เป็นเล่มเสร็จแล้ว ขนาดเท่าหนังสือ
อ่านเล่น แต่ส่วนหนาๆ มาก กระดาษก็ใช้อย่างดี ได้
พิมพ์ไว้เพียงเล็กน้อย เท่านั้น

ราคาเล่มละ ๑ บาท

มีจำหน่ายที่โรงพิมพ์ไทยเชม หน้าวัดราชบพิธ

(ค่าส่งทางไปรษณีย์ ๒๐ สตางค์)

สำหรับสมาชิกไทยเชมไม่ต้องเสียค่าส่ง

มาสาธุสสรณ์

อันมาลีแม่สีแสนสดใส
ถ้าแม่ไร่กลิ่นสุคนธ์วิมลหวาน
พอหัดถักยับยับน้อยก็เสียการ
มีทันบานก็หอมองละอองนวล
แต่หากมีกลิ่นหอมอันออมอบ
ถึงเขียวแล้วก็ตระหลบสุคนธ์หวาน
เพราะเมื่อกลิ่นไม่สิ้นก็ยังชวน
ขำใจชวนเชยหอมคงดอมดม
อันนารูปงามทราชมสวาท
ถ้าแม่ไร่มีรรายาอันงามสม
คงไม่มีชายดีจะอบรม
มีแต่ชมเพื่อพลาญแล้วร้างไป

จากบทละครเรื่อง พระร่วง

พระราชนิพนธ์

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ประวัติการศึกษาอย่างย่อ

สมัยนั้นสมัยที่รัฐบาลกำลังจะขยายการศึกษาของทวยราษฎร์ให้ทั่วกัน เพื่อให้สังคมหลุดพ้นจากเงาของคณะราษฎรข้อ ๖ ที่ว่า “จะให้การศึกษาของราษฎรอย่างเต็มที่” เพราะรัฐบาลได้มองเห็นมานานแล้วว่า การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญของมนุษย์ในทางประกอบอาชีพให้เจริญก้าวหน้า ประเทศใดที่ราษฎรได้รับการศึกษาก็แล้ว และเหมาะแก่อิทธิภาพแล้ว ความเป็นอยู่ของราษฎรที่ดีของรัฐบาลก็ ย่อมอยู่ในระดับขั้นแห่งความเจริญ

สมัยนั้น สมัยที่ราษฎรทุก ๆ คน กำลังเตรียมตัวคอยรับการศึกษาก็เพื่อให้เป็นไปตามความประสงค์ของรัฐบาลประการหนึ่ง และเพื่อเตรียมเครื่องมือไว้ให้พร้อมสำหรับประกอบอาชีพของตน ประการหนึ่ง ข้าพเจ้าจึงเห็นว่า ควรจะทำความเข้าใจคำว่า “การศึกษา” และเรื่องราวของการศึกษาไว้บ้าง เพื่อเป็นแนวความคิดต่อไป

ก่อนอื่น ข้าพเจ้าขอชวนท่านคิดมโนหน้าของ “การศึกษา” เสียก่อน แล้วจึงไปดูเรื่องราว

ของการศึกษาในภายหลัง คำว่า “การศึกษา” ตามพจนานุกรมแปลว่า การเล่าเรียน, การฝึกฝน, ความรู้, การสอน, การฝึกหัด, บทเรียน หมายความว่าอย่างกว้าง ๆ ว่า การศึกษา ก็คือ การเล่าเรียน หรือการฟั่นนั้เอง

ความมุ่งหมายของการศึกษานั้น มีนักการศึกษาให้ความไว้มติหลายประการ ซึ่งท่านจะได้ทราบในขณะที่จะอ่าน ประวัติการศึกษา ต่อไป แต่สำหรับเบื้องต้น ขอให้ทราบแต่เพียงสั้นก่อนว่า การศึกษามีความมุ่งหมาย ก็เพื่อหัดคนให้เป็นคน หรือเพื่ออบรมเด็กให้เป็นคนดี และเป็นพลเมืองที่ดีต่อไปในภายหลัง

ประวัติการศึกษาย่างย่อที่จะกล่าวต่อไป จะรับตั้งแต่ทางประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรปก่อน แล้ววกมาทางยุโรปประเทศในทวีปเอเชีย จนถึงประเทศสยามเป็นที่สุด

การศึกษายาวยุโรป

การศึกษายาวยุโรป เริ่มต้นในประเทศกรีก (Greece) เพราะประเทศนี้ได้เจริญมาก่อนประเทศใด ๆ ทั้งหมดในยุโรป การศึกษาของกรีกในสมัยโบราณ รัฐบาลไม่ได้จัดการ

ศ. ลี.

กุมภ

ทั้งข้อบังคับหรือระเบียบอย่างใด ปลดปล่อยให้พลเมืองศึกษากันเป็นส่วนตัว โดยจ้างครูมาสอนเอาเอง ในสมัยนั้น ๆ นิยมศึกษาวิชา ๓ ประเภท เป็นการศึกษาของชาติ คือ :-

๑. อักษรศาสตร์ (Grammarian) สอนอ่าน เขียน บางทีมี คณิตศาสตร์ รวมอยู่ด้วย

๒. วิชาทหาร สอนคนครัวและชาววังรวมกัน

๓. วิชาพลศึกษา (สุขวิทยา) สอนกีฬาและการออกกำลังกายต่าง ๆ

วิชาที่กล่าวมานี้ เด็กไม่ได้เรียนรวมกันในโรงเรียนอย่างของเราทุกวันนี้ เด็กเรียนกันคนละอย่างกันเป็นพิเศษ เขาจะไปเรียนกับใครแล้วแต่ความสะดวกและความพอใจของเขา ครั้นต่อมา มีการอบรมเด็กให้เข้าไปทางโรงเรียน เช่น แคว้นสปาร์ตา (Sparta) ก็ให้มีระเบียบการสอนวิชาต่าง ๆ ในโรงทหาร (Parat) เพื่อให้คนมีนิสัยเข้มแข็ง พวกผู้ชายต้องอยู่ในระเบียบของนักรบจนอายุมากๆ บางคนอยู่ในระเบียบจนแก่ ส่วนผู้หญิงให้การศึกษาในทางเป็นมารดาของทหาร ต้องออกกำลังกายให้แข็งแรง พวกสปาร์ตาฝึกหัดเด็กของเขาให้เป็นคนอดทน แม้ที่หกล้มนอน ก็ให้ลุกขึ้น และ การกิน ก็ให้ไป

มือหนึ่ง ๆ เท่านั้น

ในประเทศกรีก แบ่งออกเป็นหลายแคว้น แคว้นหนึ่ง ๆ มีมหาราชปกครอง ดังนั้นความเห็นในเรื่องการศึกษาก็ต่างกัน ครั้น

ต่อมา มีการศึกษาค้นคว้า กันเกิดขึ้น เช่นเพลโต (Plato) และ อริสโตเติล (Aristotle) ทั้งสองคนเห็นว่า การศึกษาของประเทศยังบกพร่องอยู่ และเห็นว่า การออก ๆ อยากร ๆ ของเด็กให้โทษแก่เด็ก ทั้งจะปล่อยให้เด็กเลือกเรียนตามชอบใจไม่ได้ รัฐบาลควรจัดการให้เรียนทั่วหน้ากัน

เพลโต (Plato) เห็นว่า ควรจะวางระเบียบการศึกษาให้เหมือนกันทั้งประเทศ และให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจของประเทศเป็นผู้ควบคุมการศึกษา ท่านผู้นี้เป็นผู้จัดการระเบียบการศึกษา มีกำหนดเวลาเรียน ๓-๔ ปี นอกนั้นก็ให้เด็กที่ประสงค์ทั้งหมดยกเว้นการศึกษา

อริสโตเติล (Aristotle) เป็นคนแรกที่จัดการสอนให้เป็นเวลาสอนวันละ ๒ ครั้ง คือเช้าสอนพวกนิสิต ตอนบ่ายสอนพวกประชาชนทั่วไป และเป็นคนแรกที่บอกบ้านให้เรียนโรงเรียน เรียกว่า ไลเซียม (Lyceum) และท่านผู้นี้ยังเห็นว่า พลเมืองที่ก่อกวนไม่ใช้กับ

พ. ศ. ๒๔๗๕

ประวัติการศึกษาอย่างย่อ

ตัวเท่านั้น ทุก ๆ คนต้องเกี่ยวข้องกับประเทศ และมีส่วนปกครองประเทศของตน จากความมุ่งหมายอันแรกของการศึกษาคือ “ปลูกฝังอบรมเด็กให้เป็นพลเมืองดี” เพราะพลเมืองทุกคน มีชีวิตอยู่ต้องทำความดีเพื่อชาติ แต่ท่านเพลโต (Plato) ว่า ให้การศึกษาแก่เด็กเพื่ออบรมจิตใจ ของเด็ก ให้รู้จัก เลือกรับ ความดีทั้งปวงทุก ๆ คน ด้วยวิธีต่าง ๆ (ความสวยงาม, ความจริง เป็นความดีในขั้น)

ส่วนแคว้นเอเธนส์ (Athens) นั้น การศึกษาสมัยเก่า ฝึกปฏิบัติการศึกษาของพวกเขา สเปซาร์ ทุกอย่าง คือ มักสอนเป็นส่วนตัว ส่วนบุคคล ในทางผจญภัยด้วยความกล้าหาญและด้วยใจเย็น แต่พวกเขาสเปซาร์ ถือเป็นการบังคับที่เกี่ยว โครงการศึกษาของเอเธนส์ ก็ไว้วางไว้ สำหรับปลูกฝังให้พลเมือง ฝึกฝนในการบ้านเมืองของตน แต่ก็มีเวลาในการพักผ่อนวันเว้นวัน

การศึกษาของ เอเธนส์ สมัยใหม่ในปลายศตวรรษที่ ๕ แห่งคริสต์ศักราช ต้องเปลี่ยนแปลงรูปการศึกษา ความรูปการปกครอง คือ (การปกครองได้เปลี่ยนจากอำนาจของคนชั้นสูงมาเป็นอำนาจของคนสามัญทั่วไป) คือ :-

๑. เพื่อให้ภาวะของบุคคลและความคิด

ในการกระทำต่าง ๆ ให้สมกับที่ได้ขยายตัวในทางการเมือง

๒. ต้องการให้พลเมือง มีความรู้ ในทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ ทางวิทยาศาสตร์ และทางหลักธรรม

นักการศึกษาสำคัญของกรีกอีกคนหนึ่ง คือ โซเครตีส (Socrates) เป็นผู้ตั้งรูปการศึกษาระดับให้ความรู้ด้วยวิธีคิดให้ใช้ความคิดเขาเอง (นักการศึกษาสำคัญ ๆ ของกรีก มี ๓ คน คือ เพลโต อาริสโตเติล และโซเครตีส คนทั่วไปเป็นอาจารย์ของ เพลโต เพลโตเป็นอาจารย์ของ อาริสโตเติล อาริสโตเติล เติบโตตามแบบอาจารย์ แต่ขยายให้กว้างออกไปอีกมาก ทั้งรูปวิชาต่าง ๆ ขึ้นอีกหลายอย่าง)

การศึกษาของโรมัน

การศึกษาของโรมันมีขึ้นในอิตาลี (กรีกและโรมัน เป็นภาษาเก่าในยุโรป แต่โรมันนับถือชนบทนิยมมากกว่ากรีก) ลักษณะการศึกษาของโรมัน สอนให้เด็กทำตามผู้ใหญ่ ให้เช็ดอ้อยฟังคำมารยาท ให้รู้จักทำมหากินแต่เล็ก ๆ ต้องทำงานเพื่อชาติ และเคารพ ต่อกฎหมายบ้านเมือง อย่าง เคร่งครัด การศึกษาของโรมันนั้น ชั้นแรกสั่งสอนเด็ก

ศ. ส.

กมล

ไปทางอย่างหนึ่งเมืองแท้ โดยยึดหลักตาม
คตินิยมของโรมันแท้ แล้วภายหลังมีคตินิยม
ของกรีกเข้ามาแทรก ฉะนั้นการศึกษาของ
ชาติจึงกลายเป็นการศึกษาสากลไป ต่อมา
พวกคริสเตียนเข้าครอบงำพลเมืองของโรมัน
โรงเรียนวัดของคริสเตียน ก็เข้าแทนโรงเรียน
ของโรมันทั่วไป ภูมิธรรมของโรมันแท้ค่อยๆ
เสื่อมลง คริสเตียนรับสอนคนชั้นต่ำก่อน
แล้วเขียนส่งไปถึงคนชั้นสูง และในที่สุด
พระเจ้าแผ่นดินประกาศถือศาสนาคริสเตียน

การศึกษาตามลัทธิคริสเตียนเป็นสมัยการ
ศึกษาทางระเบียบ (Discipline) สมัยนี้
คริสเตียนได้เผยแผ่เข้ามาทั่วยุโรปแล้ว ลัทธิ
เคร่งต่อความประพฤติมาก ทรงห้ามมิการ
ศึกษาอบรมปัญญาของกรีก และ การ อบรม
ทั้งที่ทางของโรมัน

มาในคริสต์ศตวรรษที่ ๗-๑๒ พระเจ้า
ซาล มหาราชได้รวมลัทธิการศึกษาของโรมัน
และทิวคอนให้เข้ากัน เพื่อจะเพาะภูมิธรรม
และศาสนาคริสต์ของโรมันลงในหมู่คริสเตียน
สำหรับ ชาวเยอรมัน และ พวกแฟรงค์ ที่เป็น
ประเทศใหม่ต่อไป โดยใช้ภาษาละติน เป็น
ภาษากลาง พระเจ้าซาลได้ตั้งโรงเรียนขึ้น
ในวัง เรียกพระอาจารย์แอลกริน วาณเมือง

เยอรมันในอังกฤษมาจัดการโรงเรียน และ
พระองค์ทรงเป็นอุปถัมภ์ โรงเรียนจึงเป็น
ตัวอย่างต่อมา ครั้นถึงศตวรรษที่ ๑๓ ก็เริ่ม
มีมหาวิทยาลัยขึ้นเป็นคราวแรก เนื่องจาก
ลัทธิคิงแก่เรียน (School_Asticism) ซึ่งมี
การเรียนวิชาพวกประกอบด้วยเหตุผล และ
โดยมากเป็นโรงเรียนชั้นสูง ซึ่งมีชื่อเสียงใน
การสอนวิชาพิเศษอย่างหนึ่งอย่างใด

ครั้นถึงศตวรรษที่ ๑๕-๑๖ เป็นสมัยที่
ฟื้นฟูการศึกษา เรียกสมัยว่า "ปุนณรชัฎพี"
(Renaissance) คือการเรียนวิชาบางอย่าง
โดยมีผู้สนใจมากจน จึงได้ ฟื้นฟูการเรียนจนนั้น
เท่าเทียมว่าเป็นการเกิดใหม่ สมัยปุนณรชัฎพี
ได้เกิดที่อิตาลีและเยอรมันก่อนก่อน มีนัก
การศึกษาสำคัญในยุคนี้หลายท่าน อาทิเช่น
ท่านวิกเทรีโน (Vitterino) เป็นต้น ได้วาง
รูปการศึกษาสามัญ (Liberal Education)
ตามแบบกรีกและโรมันเป็นอย่างดี และท่าน
เออรามุส (Erasmus) ก็เป็นนักการศึกษาสำคัญ
คนหนึ่ง ในเยอรมัน มีชื่อเสียงในสมัยปุนณ
รชัฎพีด้วย

ในประเทศฝรั่งเศสและประเทศเยอรมันได้
ฟื้นฟูการเรียนภาษากรีกและโรมัน ซึ่งอังกฤษ
เรียกว่า คลาสสิกส์ (Classics) ในประเทศ

พ. ศ. ๒๔๗๕

ประวัติการศึกษาอย่างย่อ

อังกฤษได้พบการเวียนชนคนที ออกซฟอร์ด (Oxford) ได้แยกมาจากประเทศอิตาลี แต่ที่เคมบริดจ์ (Chambridge) นั้น ท่านเฮอรามเป็นผู้นำไปเผยแพร่เอง

การเปลี่ยนแปลงในสมัยนี้ ได้ทำการเปลี่ยนแปลง ๓ อย่าง คือ :-

(๑) เปลี่ยน การเวียน ของ คนโบราณ (กรีกและโรมัน)

(๒) ให้มีการอบรมตัวให้มีความรู้สูงขึ้น

(๓) เริ่มให้เรียนวิชาทั่วไป ซึ่งเป็นการอาชีพรวมคาศของชน (ในสมัยนี้มีโรงเรียนมากมาย)

ในศตวรรษที่ ๑๖ และ ๑๗ ได้ตั้งรูปการศึกษาใหม่ (Reformation) มีหลักการศึกษาคล้าการศึกษาตามแบบนิกายธรรมศึกษาของเยอรมัน แต่ฝึกกันในส่วนน้ำใจ (Spirit) กับผลที่ได้รับ โดยมุ่งแก้ไขตามแบบใหม่ดังนี้

(๑) เปลี่ยนจรรยาของวัดและสมาคม

(๒) ตั้งรูปการนิยมนับถือศาสนาขึ้นใหม่

การจัดการศึกษาในประเทศต่างๆ

พ. ศ. ๒๓๐๖ ประเทศเยอรมันได้จัดการก่อนอื่น ๆ รัฐบาลได้บังคับให้เด็กเข้าโรงเรียน มีการฝึกหัดและออกขุนครู จัดแบบเรียนให้

เหมาะ และแก้ไขวิธีสอนให้ดีขึ้น ครั้นถึง พ. ศ. ๒๓๓๗ รัฐบาลได้ควบคุมโรงเรียนต่างๆ ของยุทภคก้วย

พ. ศ. ๒๓๓๘ ประเทศฝรั่งเศสได้มีโรงเรียนฝึกหัดครู มีชัยม และใน พ. ศ. ๒๓๔๕ มีมหาวิทยาลัย ครั้นถึง พ. ศ. ๒๔๒๕ จึงจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษากว้างถึงกัน

พ. ศ. ๒๔๑๓ ประเทศอังกฤษได้มีพระราชบัญญัติประถมศึกษานี้ รัฐบาลเป็นผู้กำหนดและจัดการดูแล ใน พ. ศ. ๒๔๒๓ มีพระราชบัญญัติบังคับให้เด็กอายุต่ำกว่า ๑๐ ปี ให้เข้าเรียน แต่เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๒ ได้แก้ไขอายุบังคับเป็น ๑๒ ปี (เดิวนั้นเป็น ๑๕ ปี)

ในประเทศ ส. ป. ร. อเมริกา ต่างรัฐต่างจัดการของตนเอง แต่โครงการโดยมากคล้ายกัน โรงเรียนประถม จัดการสอนเด็กตั้งแต่อายุ ๖ ปีขึ้นไป เป็นเวลา ๗-๘ ปี ในโรงเรียนมัธยมให้เรียนเพียง ๓-๔ ปี มหาวิทยาลัยของรัฐบาลของทุก ๆ รัฐ สอนให้โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียนเลย

การศึกษาสมัยปัจจุบัน

การศึกษายุคสมัยนี้เป็นการศึกษาที่รวมกิจการที่ใดกระทำมาแล้ว และวางหลักให้เป็นอันเดียวกัน แล้วเอาหลักเหล่านั้นมาทำเนิรการ

ศ. ส.

กมร

ในโรงเรียนโดยเอาหลักทั้ง ๓ ของการศึกษา
สมัยศักราชที่ ๑๔-๑๕ มาดำเนินการ คือ
ศึกษาคามหลักจิตวิทยา ซึ่งเกี่ยวกับข้อสอน,
คามหลักวิทยาศาสตร์ ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องที่จะ
สอน, และศึกษาคามหลัก समाศาสตร์ ซึ่ง
เกี่ยวกับความมุ่งหมายและกิจการให้เกิดขึ้น

การศึกษาในยุรพประเทศ

การศึกษาทางยุรพประเทศเป็นการศึกษา
ชั้นที่ ๒ ซึ่งโดยมากมีอารธรรมและการ
ศึกษาของชนตามยุรพประเทศ ก็จะกล่าวคือ
ไปนี้

การศึกษาของจีน โดยมากมุ่งในทางใช้
ตัวหนังสือในการ ออกความเห็นมากกว่าที่จะ
ใช้ที่ กิจการในโรงเรียน ชั้นแรกต้องจำตัว
อักษรได้ และชั้นที่ ๒ ให้จำได้คำที่มีอยู่
ในตำรา และชั้นที่ ๓ เป็นการวิจารณ์ตัวอักษร
การศึกษากิจการแบ่งเป็น ๒ ตอน ตอนแรก
เกี่ยวกับการจัดโรงเรียน ตอนที่ ๒
เกี่ยวกับการสอนได้ เช่น ให้มีกำหนด ๓ ปี
สอนได้กันครึ่งหนึ่ง (สำหรับการสอนปริญญา
ตรี) และต่อจากนั้นอีก ๒-๓ เดือน มีการ
สอนปริญญาชั้นโท ต่อไปอีกนานจึงจะมีการ
สอนปริญญาชั้นเอก ส่วนการจัดโรงเรียนนั้น

มีโรงเรียนประถมทั่วทุกตำบล แต่ตัวโรงเรียน
ไม่มี ต้องอาศัย บ้าน โยส หรือ สาธารณ-
สถาน เป็นที่เล่าเรียน เวลาเรียนมีมาก ต้อง
เรียนตลอดปี มีนักเรียนน้อย ใน พ.ศ. ๒๔๔๑
พระเจ้าแผ่นดินไทเปลี่ยนการสอนได้อย่างอัสก
คคประเทศ แต่ไม่ช้าก็ต้องเลิก ใน พ.ศ.
๒๔๔๖ สมเด็จพระพันปีหลวงได้เปลี่ยนเป็น
สอนวิทยาศาสตร์ และ ภาษาฝ่ายอัสกคคประ-
เทศแทนวรรณคดี

การศึกษาของฮินดู พวกฮินดู แบ่งเป็น
๔ วรรณะ คือ พราหมณ์ โดยมากเป็นครู มี
หน้าที่ทั้งกฎหมาย, ฤคฤย มีหน้าที่เป็นนกรบ,
แพศย์ มีหน้าที่ในการค้าขาย มีการกลีกรรม
และการที่กลีกรรมด้วย, และ ศูทร มีหน้าที่
เป็นกรรมกร

พวกเด็ก ๆ โดยมากเกิดตามบิดา คือ
บิดาเป็นวรรณะไหน ก็เรียนวิชาตามนั้น
การศึกษาของยิว พวกยิวได้โอกาสสอนม
มากกว่าชนในยุรพประเทศ เพราะได้รับ
อารยธรรมจากชนในอัสกคคประเทศ แต่
โรงเรียนไม่เจริญอย่างประเทศกรีก พวกยิว
ได้ตั้งสถานที่ศึกษาทั่ว ๆ ไปทุกแห่ง ต่อมา
ในพวกคนที่มิอันจะกินได้สอน อ่าน เขียน
เลขคณิต ภายหลังจึงให้มีโรงเรียนได้ทั่วไป

พ. ศ. ๒๔๗๕

ประวัติการศึกษาอย่างย่อ

ความหมายของการศึกษา

นักการศึกษาสมัยต่อมาได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ต่าง ๆ กัน ดังต่อไปนี้

จอห์น มิลตัน (John Milton) ว่า การศึกษาที่แท้ คือ การศึกษาที่สามารถให้คนทำหน้าที่ของตน ทั้งในทางส่วนตัวและสาธารณะ

มองแตง (Montaigne) ว่า ความหมายของการศึกษา คือ ความที่เด็ก ไม่มีความชั่วอะไร และความที่เด็กนั้น ก็คือ การรู้จักและประกอบกิจต่าง ๆ ให้ถูกต้องตามลักษณะของมัน

ฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon) ว่า ความหมายของการศึกษาก็คือ การที่กว้างรูปความรู้ ของมนุษย์ในทางที่จะให้ความรู้ของมนุษย์ประกอบกิจการทั่ว ๆ ไป โดยทางยึดหลักวิทยาศาสตร์ ซึ่งเกี่ยวแก่ทางธรรมชาติเท่านั้น

แฮร์เบิร์ต สเปนเซอร์ (Herbert Spencer) ว่า ความหมายของการศึกษา ก็คือ การเตรียมตัวสำหรับชีวิตอย่างพร้อมมูล (ได้แก่ การให้ความรู้ที่เหมาะสมแก่ศักยภาพ และการให้รู้จักใช้ความรู้ นั้น ให้เป็นประโยชน์ต่อไปภายหน้าด้วย)

ศาสตราจารย์ เจมส์ (James) ว่า การศึกษา คือ การจักความคุ้นเคยที่กระทำอยู่ของ

บุคคลให้เหมาะสมแก่ธรรมชาติและสมาคมที่แวดล้อมทั่วไป

ศาสตราจารย์ ฮอร์น (Horne) ว่า การศึกษา เป็นการกระทำร่างกาย และจิตใจของมนุษย์ให้เจริญขึ้น เพื่อให้เหมาะสมแก่สิ่งที่มีอยู่โดยรอบ

ศาสตราจารย์ เดวี (Dewey) ว่า การศึกษาเป็นวิถีที่จะทำความชำนาญของบุคคลไปให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

เมื่อเก็บคำพูดของท่านเหล่านั้น มา รวมกันเข้ากันจะได้ดังนี้แล้ว คงสรุปเป็นใจความสำคัญได้ว่า “ การศึกษาเป็นการกระทำให้ความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคลเจริญขึ้น เพื่อจะได้ทำประโยชน์ได้เต็มที่ ให้ความเป็นอยู่ของตน และ ครอบครัว มีความสุข ความเจริญ ทั้งยังรักษาความสุขของหมู่คณะ หรือ สมาคมไว้ได้เป็นอย่างดีด้วย ”

ประวัติการศึกษาของสยาม

ประวัติการศึกษาของสยามที่จะกล่าวต่อไปนี้ จะกล่าวแต่เพียงสังเขปเท่านั้น เพื่อเป็นทางให้ท่านไปค้นคว้า ให้ละเอียดต่อไป เอง การศึกษา ใน ประเทศสยาม ตั้งแต่ สมัยโบราณมาจนถึงทุกวันนี้ แบ่งออกเป็น ๕ ตอน

คือ

ค. ส.

ภูมิ

๑. การศึกษาสมัยก่อนกรุงสุโขทัย
๒. การศึกษา สมัยกรุงสุโขทัย เป็นราชธานี
๓. การศึกษาสมัยกรุงศรีอยุธยา
๔. การศึกษาสมัยกรุงธนบุรี
๕. การศึกษาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

การศึกษาสมัยก่อนกรุงสุโขทัย ตามประวัติศาสตร์สยามได้ให้ความว่า เกิมที่ชาติไทยทั้งภูมิภาคนี้ในอาณาจักร ของจีน ตอนใต้ และก่อนที่ไทยจะอพยพมาอยู่ในแดนไทยนั้น ไม่เคยปรากฏว่า ไทยได้มีตัวหนังสือใช้เอง ขนบธรรมเนียมประเพณี และการศึกษาเล่าเรียน ก็คงใช้อย่างเดียวกันกับจีน การส่งสอนไทยมากก็เป็นอย่างบอกเล่า หรือเรียนตามธรรมดาที่เกี่ยวกับการเคหะกิจ ถ้าเป็นผู้ที่มีอนจะกินกับจ้างคน มีความรู้ มาสอนลูกหลานของตนที่บ้าน วิถีช่วยความจำก็ทำเป็นเครื่องหมายต่าง ๆ

ครั้นไทยได้อพยพหนีจากจีน ลงมาทางใต้ จึงแยกออกเป็น ๓ พวก คือ ไทยใหญ่พวก ๑ อยู่ทางทิศตะวันตก, ไทยน้อยพวก ๑ อยู่ทางภาคสิบสองปันนาและกัมพูชา, และไทยกลางพวก ๑ ตั้งอยู่ในแดน ล้านช้าง และ สยาม ทุกวันนี้ ไทยใหญ่และไทยน้อยเอาตัวอักษรมอญ

ซึ่งลอกแบบมาจากตัวหนังสือคฤณณ์ แล้วมาแปลงรูปใช้เป็นตัวหนังสือไทย ส่วนไทยกลางนั้น ขึ้นแรกก็ใช้ของไทยใหญ่และไทยน้อย ครั้นต่อมาเป็นใหญ่จึงใช้ตัวอักษรขอมทั้ง ภาษาพูดกันก็เอาภาษาขอมมาใช้ด้วย เพราะภาษาเดิมของไทยมีน้อย ภาษาที่เอามาใช้นั้น คือ ภาษาขอม ภาษามอญและ ภาษาสันสกฤต ประเพณี และขนบธรรมเนียม เอามา จากพราหมณ์บ้าง

การศึกษาสมัยกรุงสุโขทัย สมัยนั้นขอมมีอำนาจในแดนไทย ฉะนั้น ภาษาที่ใช้การศึกษาเล่าเรียนและ ขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ก็คง จึงเครืตามแบบขอม แม้การศึกษาทางศิลปศาสตร์ เช่น การก่อสร้างต่าง ๆ ก็เรียนจากขอม ภายหลังอำนาจขอมเสื่อมลง พระเจ้าศรีอริยราชที่ขัตติยกรุงสุโขทัย ขึ้น เป็น ราชธานี จึงได้เลิกขนบธรรมเนียมและเปลี่ยนภาษาขอมกลับมาใช้ภาษาไทยเดิมอีก (ราว พ.ศ. ๑๘๐๐) ต่อมาถึงรัชกาลพระเจ้าขุนรามคำแหงกรุงสุโขทัย (องค์ที่ ๓ วงศ์พระร่วง) ก็คิดแบบอักษรไทยขึ้นใหม่ ตัวอักษรที่พระเจ้าขุนรามคำแหงคิดขึ้นนี้ เป็นต้นรากของหนังสือไทยในสมัยปัจจุบันนี้ ส่วนการศึกษานั้นมีการเรียนภาษาบาลีและภาษาไทย แต่เรียนท่อง

พ. ศ. ๒๔๗๕

ประวัติการศึกษาอย่างย่อ

หากโรงเรียนเขาเอง รัฐบาลไม่ไ้ก้ทำการควม
คุม สำนักเรียนในสมัยนั้นก็คือวัด นอกจาก
วัดก็มีสำนักราชบัณฑิตยสถานสอนเจ้านาย การ
ศึกษาทางศิลปศาสตร์ก็เจริญขึ้นในแผ่นดินพระ
เจ้าขุนรามคำแหง เพราะพระองค์ไ้เสด็จ
ไปประเทศจีนแล้วนำเอาช่างจีน เขามา สั้สอน
พลเมือง เช่น ช่างเขียน ช่างปั้น ช่างก่อสร้าง
ช่างไม้ เป็นต้น

การศึกษาสมัยกรุงศรีอยุธยา ตอน
ต้นสมเด็จพระเจ้าอู่ทองไ้เอาแบบ สุโขทัย และ
แบบขอมมาปรับปรุงใช้ ให้เหมาะ ตลอดจน
ชนธรรมเนียมนิยมเป็นส่วนมาก

การเล่าเรียนคงใช้วัดเป็นสถานที่เล่าเรียน
เพราะวัดเป็นที่สั้พระศาสนา พระเจ้าแผ่นดิน
เจ้านาย ขุนนาง ข้าราชการและราษฎร ต่าง
นิยมในการขอขมา เพราะการขอขมาก็เป็น
การศึกษาส่วนหนึ่ง ในแผ่นดินสมเด็จพระบรม
ไตรโลกนาถ ไ้ส่งทูต ไป นิมนตร์ พระ มาจาก
ลังกา สำหรับสั้สอนพระศาสนาและภาษาแก่
คนไทย สำนักเรียนคงอยู่วัด ถึงกระนั้นก็
ก็ไ้ยังคั้ย แล้วแต่ความสมัคร

การ เรียน วรรณคดี ก็ ไม่ เป็น การ ยังคั้ย
เหมือนกัน แต่ว่าการเรียนอักษรสมัยของ
สยามไ้เจริญขึ้น ตั้งแต่แผ่นดินสมเด็จพระ

บรมไตรโลกนาถเป็นต้นมา จนมาถึงคราว
ขึ้นหลายเล่ม ที่แต่งในแผ่นดินสมเด็จพระ
บรมไตรโลกนาถ มีตำราพิชัยสงคราม แบบ
ทำสำมะโนครัว มหาชาติคำหลวง ลิลิต

พระลอ และที่แต่งในแผ่นดินสมเด็จพระรามา
ธิบดีที่ ๒ ก็คือเรื่อง หงษ์ คือ ลิลิตยวนพ่าย
ส่วนการศึกษาทางศิลปศาสตร์ เช่น การผสม
การก่อสร้างเหล่านี้ โดยมาก เป็นแบบของไทย

มีการสร้างโบสถ์ วิหาร เก๋งและพระพุทธรูป
เป็นต้น นับว่าผสมในสมัยนั้นก็มาก แต่มา
ถึงแผ่นดินพระมหาธรรมราชา พระม้าม้าอำนาจ
เหนือไทย ฉะนั้นชนธรรมเนียมนิยมและประเพณี
จึงใช้ของพระมาโดยมาก ทั้งการเล่าเรียน
ก็สั้ผสมลง แม้ ในแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวร
ก็ไ้จัดการบำรุงการศึกษาอย่างจริงจัง เพราะ
ติดการสงคราม (ตามทักกล่าวมาตั้งแต่ต้น
ถึงแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรนี้ นับเป็นการ
ศึกษาสมัยต้นของกรุงศรีอยุธยา)

การศึกษา สมัยกลาง ของ กรุงศรีอยุธยา
นั้น เริ่มต้นในแผ่นดินสมเด็จพระเอกาทศรถ
และแผ่นดินต่อ ๆ มา สมัยนี้ไ้พบชน

ธรรมเนียมนิยมของไทยขึ้นใหม่ แต่ผู้รู้หลัก
นักปราชญ์ยั้หายากอยู่ ครั้นถึงแผ่นดิน
พระเจ้าทรงธรรม ไ้แต่งพระโทะยัก ขน

ศ. ส.

กุ่มภัก

ครบ และแก่งมหาชาติคำหลวงท้องถิ่น ทั้ง
ทรงเอาใจใส่ต่อการศึกษามากขึ้น จนถึงแก่
ให้พระม่ายออกหนังสือในพระบรมมหาราชวัง

อักษรไทย ได้เปลี่ยนแปลง ให้กงมำ ขึ้น
ตัวเป็นเหลี่ยม ๆ มีหนามเขยบนตัวอักษร ตัว
อักษรพระอินทร์ได้ ใช้ในแผ่นดิน สมเด็จพระนารายณ์
ราชย์เป็นส่วนมาก และเครื่องอุปการณ์ใน
การเขียนหนังสือ ก็ใช้กระดาษข่อยกับดินสอ
คำอย่างสมัยกันเหมือนกัน แต่การจารหนังสือ
ลงในใบลานน้อยลงในสมัยนี้

การศึกษาเล่าเรียนทั่ว ๆ ไป ได้พัฒนา
แต่แผ่นดินพระเจ้าทรงธรรมเป็นต้นมา ต่อมา
ในรัชกาลหลัง ๆ ไทยได้ติดต่อกับ ฝรั่งมาก
ขึ้น จึงนำเอาคตินิยมของชาวยุโรปมาใช้ใน
แผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ การศึกษาเจริญ
มาก มีการศึกษาภาษาไทย แยก ฝรั่ง เขมร
พม่า มอญ และจีน ทั้งได้วางระเบียบแบบ
แผน การเรียนภาษาไทย ให้เป็น หลักก็ ต่อมา
ส่วนสำนักเรียน ยังคงเรียนตามวัดเป็นส่วนมาก
มีการเรียนภาษาล้าน ภาษาไทย และวิชา
สามัญ แต่วิชาชีพไม่มีสอนตามวัด คง
เรียนจากครูผู้ชำนาญหรือเรียนการอาชีพตาม
สกุลของตน ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์
ได้มีสำนักเรียน ๓ ชนิด คือ โรงเรียนมิชชัน

นารี สำนักราชบัณฑิตย และราชสำนัก
การศึกษาวรรณคดีและศิลปศาสตร์ นับว่า
เจริญมาก ทางวรรณคดีมีนักประพันธ์หลาย
ท่านที่มีความรู้เป็นนักปราชญ์ เช่น พระโหรา
ธิบดี พระมหาราชครู ศรีปราชญ์ เป็นต้น นิยม
การแต่งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน กันมาก ส่วน
ทางศิลปศาสตร์ ก็ นับว่า เจริญมาก เหมือนกัน
เพราะได้เรียนแบบมาจากชาติต่าง ๆ จึงคิด
ดัดแปลงให้ดีขึ้นได้ แต่โดยมากเอามาจาก
ชาวตะวันตก เพราะสมัยนี้เจ้าพระยาวิชาเยนทร
และฝรั่งชาติต่าง ๆ เข้ามาเป็นครู มีความรู้
เรื่องการทศนาและการประปักษ์แล้ว (พระยาน
มัมประักษ์อยู่ที่จังหวัดพยุหะ) การเรียน
วิทยาศาสตร์ โหราศาสตร์ การาศาสตร์
และภูมิศาสตร์ ก็เจริญขึ้นในสมัยนี้

การศึกษาใน สมัย คอนปลายของ กรุงศรี
อยุธยา ตั้งแต่แผ่นดินสมเด็จพระพุทธเจ้า
เสือเป็นต้นมา เป็นสมัยที่ยานเมืองไม่เย็นปกติ
สุข เพราะมีการสงครามและการรบราช่าพันกัน
เอง ทั้งพระเจ้าแผ่นดินก็ไม่ค่อยจะเอาพระทัย
ใส่ในการศึกษาด้วย การศึกษาทอดอย่าง
จึงได้เสื่อมลง แต่สมัยนี้ปรากฏว่า ได้เปลี่ยน
แปลงตัวหนังสือจากหนามเขยมาเป็นตัวเรียบ ๆ
เท่านั้น และการเปลี่ยนนี้มีผู้ลงความเห็น

พ. ศ. ๒๔๗๕

ประวัติการศึกษาอย่างย่อ

ว่า เป็นเพราะ^๕เกีย^๕เขิน^๕ จึงได้^๕ล^๕เครือง^๕ สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนท้าย วิชา^๕นาฏย-
ประกอบ^๕ให้น้อยลง^๕เสีย

สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนท้าย วิชา^๕นาฏย-
ศาสตร์ในสมัย^๕นี้^๕ไม่^๕แล้ว

การศึกษาสมัยกรุงธนบุรี

ตำรับตำราต่าง ๆ ได้^๕สูญ^๕หายไป เมื่อ
เสีย กรุงศรีอยุธยา ใน พ. ศ. ๒๓๑๐ เสียเป็น
ส่วนมาก นักปราชญ์ราชบัณฑิตก็^๕หมด^๕ไป
วิชา^๕ซึ่ง^๕เรียน^๕แต่^๕เล่า^๕เรียน^๕ก็^๕หมด^๕ไป เพราะ
ไม่มี^๕ผู้^๕มีความ^๕รู้^๕ปกครอง ครั้น^๕ต่อมา^๕พระเจ้า
ตากได้^๕กู้^๕คืน^๕สระ^๕กัน^๕ จึงได้^๕สถาปนา^๕วัด^๕เป็น
ที่^๕ศึกษา^๕ต่อไป ท้าวพระสงฆ์^๕มีความ^๕รู้^๕มา^๕ปก
ครอง^๕วัด ถึง^๕กระนั้น^๕ก็^๕ยัง^๕หา^๕คน^๕ที่^๕ไม่^๕ได้^๕พอ ได้
นำ^๕พระ^๕ไตร^๕ปิฎก มาจาก เมือง นครศรีธรรมราช
มาก^๕ก็^๕ลอก^๕ที่^๕กรุง^๕ธนบุรี และได้^๕มา^๕จาก^๕เมือง
สวางคบุรี^๕อีก^๕แห่ง^๕หนึ่ง แล้ว^๕ให้^๕พระ^๕ราชา^๕คณะ
เทียบ^๕หา^๕ตำรา^๕ต่าง ๆ ตาม^๕พระ^๕อาราม^๕หลวง^๕ที่ยัง
ตก^๕ค้าง^๕อยู่ มา^๕ไว้^๕สำหรับ^๕ศึกษา^๕เล่า^๕เรียน สมัย
นั้น^๕เวลา^๕ที่^๕ทำ^๕สงคราม^๕กับ^๕พม่า และ^๕ปราบ
ปราม^๕ก๊ก^๕ต่าง ๆ ภายใน^๕ไม่^๕มี^๕เวลา^๕ว่าง จึง^๕ไม่
ได้^๕ทำ^๕การ^๕ศึกษา^๕อย่าง^๕เต็ม^๕ที่ แต่^๕เท่า^๕ที่^๕ได้^๕ทำ
ทำ^๕มาก^๕นั้น^๕ว่า^๕ก็^๕พอ^๕อยู่^๕แล้ว การ^๕ศึกษา^๕ทาง
ศิลป^๕ศาสตร์^๕เสื่อม^๕ทราม^๕ลง^๕มาก เพราะ^๕ปรากฏ
ว่า^๕เมื่อ^๕การ^๕ก่อสร้าง^๕สมัย^๕นั้น^๕เป็น^๕คน^๕น้อย^๕หาย^๕ ๆ
การ^๕ศึกษา^๕ทาง^๕อักษร^๕ศาสตร์^๕ก็^๕อย่าง^๕เคย^๕กับ

การศึกษาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

การ^๕ศึกษา^๕วิชา^๕ทุก^๕อย่าง ได้^๕ฟื้น^๕ตัว^๕ขึ้น^๕อีก
มาก จะ^๕เรียก^๕สมัย^๕กรุง^๕รัตน^๕โกสินทร์^๕เป็น
สมัย^๕ที่^๕พระ^๕ราชา^๕คณะ^๕พระ^๕เจ้า^๕พระ^๕ราช^๕มนตรี^๕ไม่^๕ฝึก เพราะ
การ^๕ศึกษา^๕ทุก^๕อย่าง^๕ได้^๕เจริญ^๕เรื่อย ๆ มาก^๕ตั้งแต่
รัช^๕กาล^๕ที่ ๑-๔ แต่^๕การ^๕สอน^๕วิชา^๕สาม^๕ัญญ^๕ก็
คง^๕เป็น^๕หน้าที่^๕ของ^๕พระ^๕และ^๕ราช^๕บัณฑิต^๕ก็^๕ส่วน
วิชา^๕สาม^๕ัญญ^๕นั้น^๕ได้^๕เรียน^๕ตาม^๕สกุล^๕ของ^๕ตน ๆ
การ^๕ช่าง^๕ต่าง ๆ^๕ก็^๕ได้^๕เจริญ^๕ขึ้น^๕เป็น^๕ลำดับ^๕มา การ^๕
จัด^๕ตั้ง^๕โรงเรียน^๕ขึ้น^๕นั้น^๕เริ่ม^๕แต่^๕รัช^๕กาล^๕ที่ ๕ และ
เจริญ^๕เป็น^๕ลำดับ^๕มา^๕จน^๕ทุก^๕วันนี้

การ^๕ศึกษา^๕ใน^๕รัช^๕กาล^๕ที่ ๑ ได้^๕ทรง^๕ทำ
สัง^๕คาย^๕นา และ^๕สร้าง^๕พระ^๕ไตร^๕ปิฎก^๕ขึ้น^๕ไว้^๕จน
ครบ^๕บริบูรณ์ แล้ว^๕เลือก^๕สงฆ์^๕ที่มีความ^๕รู้^๕ทั้ง^๕เป็น
พระ^๕ราชา^๕คณะ^๕ให้^๕ปกครอง^๕วัด^๕และ^๕สั่ง^๕สอน^๕หนังสือ
และ^๕พระ^๕ธรรม^๕วินัย^๕แก่^๕พระ^๕สาม^๕เณร และ^๕กลุ่^๕บ^๕ทร
ต่อไป ให้^๕ราช^๕บัณฑิต^๕เข้า^๕มา^๕บอก^๕หนังสือ^๕แก่
พระ^๕สาม^๕เณร ที่^๕หอ^๕มน^๕เทียร^๕ธรรม ให้^๕มีการ
สอบ^๕ไล่^๕ป๋วย^๕ศีล^๕ธรรม^๕ทุก ๆ ๓ ปี ใน^๕ทาง^๕วรรณ^๕คดี^๕
ก็^๕มีการ^๕แต่ง^๕บท^๕กลอน^๕กัน^๕มาก นอก^๕จาก^๕แต่ง
บท^๕กลอน^๕แล้ว^๕ยัง^๕โปรด^๕ให้^๕ชำระ^๕กฎหมาย^๕ให้^๕เรียบ

ศ. ส.

กุ่มภัก

ร้อย ทางศิลปศาสตร์นั้น ไต่บำรุงเป็นอย่างดี โดยรวบรวมช่างที่อยู่ในที่ต่าง ๆ มาสร้างพระบรมมหาราชวัง และวัดพระศรีรัตนศาสดาราม มีมือในการช่างในสมัยนั้นมาก เพราะบรรดาช่างต่าง ๆ เป็นพระและเป็นท้าวอาวราชย์นั้น

การศึกษาในรัชชกาลที่ ๒ รัชชกาลนั้นบ้านเมืองสงบเรียบร้อย จึงมีเวลาบำรุงการศึกษา และพระเจ้าแผ่นดินก็มีพระนิสัยเป็นขงจื๊อ และชอบการประพันธ์ ทรงแต่งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ได้ดี โปรดส่งทูตออกไปลังกา เพื่อสอยสวนศาสนาอันแท้จริง นำเข้ามาเผยแพร่ในสยามประเทศ การเรียนหนังสือไทยคงให้เรียนตามวัด แต่มีคณาจารย์มากขึ้น ในทางวรรณคดีนั้นพระองค์โปรดขมกกลอนมาก หนังสือที่แต่งในรัชชกาลนี้จึงไพเราะ พระองค์เองก็ทรงพระราชนิพนธ์ไว้มากหลายเรื่อง เช่น อเหมา รวมเกียรติ ๑๕๖ สุนทรวาทินโอคในทาง ขมกกลอนก็เกิดใน รัชชกาลนี้ ส่วนทางศิลปศาสตร์ มีการก่อสร้างแบบแผน และช่างต่าง ๆ ไต่มาโดยใช้แบบเงินและแบบฝรั่งปนกัน แล้วแปลงรูปให้เหมาะ และให้ดีกว่าแต่ก่อน

การศึกษาในรัชชกาลที่ ๓ พระเจ้าแผ่นดินทรงเอาพระทัยใส่ ต่อการศึกษา ทั้งทาง

โลกและทางธรรม การศึกษาในรัชชกาลนี้เจริญกว่าในรัชชกาลที่กล่าวมาแล้ว ส่วนการศึกษาทางพระปริยัติธรรมนั้น พระองค์จักเป็นพิเศษ ถึงแก่ให้พระสงฆ์ สามเณร

ไปสอยไล่ในพระบรมมหาราชวัง ทรงอุทิศทุนกะทั้ง ยศถาบรรดาศักดิ์ของพระ และ สามเณร ที่สอยไล่ได้เป็นเปรียญ ให้ทรงสร้างพระไตรปิฎกแจกจ่ายไปตามวัดต่าง ๆ ทรงซ่อมแซมวัดอันเป็นที่สถานศึกษาทั่วไป โปรดให้รวมตำราในส่วนวิชาสามัญ และให้ผู้รู้แต่งขึ้นใหม่

บ้าง แล้วจารึกไว้ในแผ่นศิลาไว้ที่พระเชตุพน เพื่อให้คนทั่วไปได้รู้ ได้เห็นอันมีความรู้เกี่ยวกับทางวรรณคดี ไวยากรณ์ ศาสนคดี วรรณคดี และศาสตร์มากต่าง ๆ ส่วนการเรียนศิลปะนั้น โปรดเบี้ยจันมาก โปรด วิจารณ์เป็นแบบเงินแบบทองนั้น ทางวรรณคดีในรัชชกาลนี้เขลาจน แท้ก็ยังมีนักประพันธ์ที่สุกคนหนึ่งคือ กรมพระประมานฉิมสีในรส ก็ทรงนิพนธ์ไว้มากหลายเรื่อง เช่น กฤษณาสอนน้อง ถิลลิตตะเลงพ่าย มหาชาติคำกลอน ๑๕๖ เป็นต้น

การศึกษาในรัชชกาลที่ ๔ พระองค์ได้ทรงผนวชและศึกษาทาง พระศาสนา แยกฉานให้ทรงวางหลักในการเรียนทางพระพุทธศาสนา ให้กุลบุตรได้เล่าเรียนคัมภีร์จีน ส่วนการเรียน

พ. ศ. ๒๔๗๕

ประวัติการศึกษาอย่างย่อ

วิชาหนังสือไทยก็เจริญแพร่หลาย มีการ
จัดลอกตำราต่าง ๆ ลงในสมุดไทย และมี
โรงพิมพ์ของพวกมิชชันนารี ๒ โรง ได้พิมพ์
หนังสือจำหน่ายแพร่หลาย การเรียนภาษา
อังกฤษก็ได้เริ่มในรัชกาลนี้ พระเจ้าแผ่นดิน
เจ้านาย และข้าราชการก็ได้เรียนภาษาอังกฤษ
มากขึ้น ส่วนการผสมในทางข้างก็แปลกกว่า
แต่ก่อน เพราะได้คบค้ากับฝรั่งมากขึ้น การ
ข้างมีการก่อสร้างพระที่นั่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นแบบ
ฝรั่ง และการบำรุงการช่างไทยก็มีได้เสื่อม
ลง ทรงบำรุงช่างทองให้ดีขึ้น มีการโปรด
ให้สร้างเหรียญตราขึ้นต้น

การศึกษาในรัชกาลที่ ๕ โปรดให้
สร้างโรงเรียนหลวงขึ้นในพระบรมมหาราชวัง
เป็นครั้งแรก ให้พระราชวงศ์และข้าราชการ
ส่งบุตรมาเข้าเล่าเรียน ต่อมาได้ตั้งโรงเรียน
หลวงสอนภาษาอังกฤษขึ้นอีกแห่งหนึ่ง ครั้น
พ. ศ. ๒๔๒๔ โปรดให้ตั้ง โรงเรียน ทหาร
มหาดเล็กขึ้นอีก ที่แรกสอนในบริเวณโรง
ทหารมหาดเล็ก แล้วมาสอนที่พระตำหนักสวน
กุหลาบ ครั้นมีนักเรียนมากขึ้น จึงเปลี่ยน
ฐานะเป็นโรงเรียนพลเรือน มีการสอนภาษา
ไทยและภาษาอังกฤษ ทั้งหลักสูตรสอนให้
อกรับราชการเป็นสำคัญ โรงเรียนนี้ขึ้นเป็น

โรงเรียนสามัญโรงเรียนแรกในสมัยกรุงรัตน
โกสินทร์

การเรียนหนังสือไทยในคำหนักสวนกุหลาบ
ครั้งนั้น เรียนตามหนังสือของพระยาศรีสุนทร
โวหาร (น้อย) มีมูลทวยบรรพกิจ วาหนิติกร
อักษรประโยค สังโยควิธาน ไวยพจน์พิจารณ
และพิศาลการันต์ ใครสอบได้คำนั้นนับว่า
ประโยคหนึ่ง ภายหลังให้มีประโยค ๒ ขึ้น
อีก

เมื่อตั้ง โรงเรียน พระตำหนัก สวนกุหลาบ
เป็นโรงเรียน สำหรับ ข้าราชการ พลเรือนแล้ว
โปรด ให้ สมเด็จ กรมพระยาดำรง ราชานุภาพ
จัดตั้งโรงเรียนหลวง สำหรับ ราษฎรทั่วไป ขึ้น
ตามวัด เมื่อ พ. ศ. ๒๔๒๕ มีโรงเรียนขึ้นตาม
วัดครั้งแรกราว ๓๐ โรงเรียน ทั้งในกรุง
และหัวเมือง พ. ศ. ๒๔๓๐ จึง ตั้ง กรมศึกษา
ธิการขึ้น มีหน้าที่จัดการศึกษาทั่วพระราช
อาณาจักร ต่อมาการศึกษาเจริญขึ้น โรงเรียน
ก็ได้ขยายออกไปตามหัวเมือง จึงตั้งกระทรวง
ธรรมการให้ขึ้นเจ้าหน้าที่จัดการศึกษาและการ
พระศาสนา การศึกษาของประเทศสยาม
ได้ขยาย ทั่ว ทั้ง แต่รัชกาลที่ ๕ เป็นต้น มา
คำรต่าง ๆ ก็พิมพ์ขึ้นอย่างแพร่หลาย ได้
วิธีจัดการศึกษามาจาก อสังคคค ประเทศมาก

ศ. ส.

ภูมิ

ขอพระสมุหสำหรับพระนครและพิพิธภัณฑสถาน
ก็ให้มีขึ้นเป็นหลักฐานมั่นคง แนวการศึกษา
ในรัชชกาลที่ ๕ ขึ้น หลักร สำหรับทำเนิรการ
ศึกษาของชาติต่อมา

การศึกษาในรัชชกาลที่ ๖ เติรตามหลักร
ในรัชชกาลที่ ๕ แต่ได้ขยายวงกว้างออกไป
มาก ได้ตั้งมหาวิทยาลัยตามแบบอัสการคค
ประเทศจีน เรียกว่า “จุฬาลงกรณมหา
วิทยาลัย” ทวพระราชบัญญัติประณคศึกษา
ขึ้น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๔ พระราชทานกำหนด
การลกลเสอสยามขึ้น นับว่าเป็นการศึกษาของ
เก็กรไทยอย่างสำคัญ การศึกษาสามัญได้
เจริญถึงขีด

การศึกษาใน รัชชกาลที่ ๗ เติร ตามแบบ
อย่างรัชชกาลที่ ๖ โรงเรียนรัฐบาล ประชา

บาล และโรงเรียนราษฎรก็มีมากขึ้น สถานท
เล่าเรียนทั้งรัฐบาลสร้างและบุคคลสร้างให้
มีมาก ขยายฐานของมหาวิทยาลัยให้สูงขึ้น
นิสสิทที่ สำเร้จ วิชา แพทย์ เช่น ขึ้น ปริญญา
(เรือนได้ร้จมาแ้รรัชชกาลที่ ๖ แล้ว พอ
ถึงรัชชกาลที่ ๗ ก็พอเวลา ให้ปริญญาพอ
การเรียนแพทย์ปริญญาขึ้นเวลา ๖ ปี)

โรงเรียนวัด ซึ่งพระเป็นผู้ดูแล ก็ได้เกิดขึ้น
ในรัชชกาลนั้นอีกเป็นอันมาก อย่างไรก็ดี สมัย
นี้รัฐบาลต้องการบำรุง การศึกษาของ พลเมือง
ให้ค้ทสุดที่จะได้ไ้ จึงได้ตั้งกรมการจ้การ
ศึกษาขึ้นคณะหนึ่ง เพอวางแผนโครงการศึกษา
ของชาติให้เหมาะแก่กาลสมัยต่อไป.

ขอท่านทั้งหลาย จงมีความสุขสวัสดิ์เทอญ

ศ. ส.

คืนวิวาท์

เมื่อได้อ่านบทละครชวนหัวเรื่อง คืนวิวาท์
ของเทพนมในหนังสือไทยเซรมีวู ๕๖๖
เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้ว ต่อมา
ช่วงเวลาเล็กน้อยก็มีเรื่องอันประหลาดกึ่งจะเล่า
ต่อไปนี้เกิดขึ้นแก่ตัวข้าพเจ้าเอง ทั้งได้เกิด
ในคืนวิวาท์เช่นเคยวกัน ทั้งนี้นามเรื่องของ
เราจึงพ้องกัน ด้วยข้าพเจ้าไม่สามารถจะหา
ข้ออื่นให้เหมาะกว่าข้อนี้ได้ จึงขอแสดงความ
ขอบคุณท่าน เทพนม ผู้ให้ข้อเรื่อง Oh, I say
ว่า คืนวิวาท์ นั้นโดยฉะเพาะอีกสักหนึ่ง

เพื่อที่จะให้ผู้อ่านทราบเรื่องราวโดยละเอียด
ข้าพเจ้าขอแนะนำตนเองเสียก่อน ข้าพเจ้าชื่อ
ฉวี เป็นเด็กเกิดในกำแพงพระมหานคร ได้
เข้าเล่าเรียนในโรงเรียน สวนกุหลาบวิทยาลัย
ตั้งแต่อายุ ๘ ขวบเป็นต้นมา บ้านข้าพเจ้า
อยู่ที่คลองประคำสำราญราษฎร์ ใกล้กับ
สะพานสมเด็จพระमारค ที่ซึ่งท่าเรือสำราญ
ราษฎร์ ในท่าพวกเด็กเล่นเล่นหัวด้วยกัน
ข้าพเจ้ามีเพื่อนผู้หญิงคนหนึ่ง เป็นบุตรญาติ
เรียงพี่เรียงน้องกับข้าพเจ้า หล่อนชื่อฉวี
ฉวี ข้าพเจ้าเรียกเธอว่า ฉวี เฉย ๆ อายุอ่อน

กว่าข้าพเจ้า ๕ ปี เด็กคนนั้นนิสัยเป็นผู้ใหญ่
ฉกกับเด็กอื่น แข็งแรง ว่องไว เขียว กึ่งเด็ก
ผู้ชายโตสนิท นวลฉวีรูปร่างสูงโปร่ง ร่ม
โค้ง ผิวขาวละเอียด นัยน์ตาคำฉวี เธอเรียก
ข้าพเจ้าว่าพี่ฉวี ๆ เสมอ แม้ฉวีจะมี
อายุอ่อนกว่าข้าพเจ้าหลายปี เรากรักใคร่
กันสนิทสนมเหมือนเด็ก อายุร่นราว คราวเคย
กัน ออกจะนำอายุสักหนึ่งหรือที่ข้าพเจ้าเขียน
ลงไปว่า นวลฉวี เคยสอนให้ข้าพเจ้าว่ายน้ำ
และพายเรือ ฉวีเคยมาหาข้าพเจ้าที่บ้านทุกวัน
แต่ข้าพเจ้าไม่ค่อยได้ ไปหาฉวี เพราะบิดา
มารดาข้าพเจ้ากับบิดามารดา ของ ฉวี เคยเป็น
ความพ้องร้องกันถึง โรงศาล ด้วยเรื่องมฤค
ขรรพบุรุษของเรา ทั้ง ๒ ฝ่ายเป็นข่มกัน
อยู่ โกรธกันและกำชับลูกหลานไม่ให้เกี่ยว
ข้องกันด้วย ครั้งหนึ่งข้าพเจ้าละเมือกำลัง
แอบไปหาฉวีที่บ้าน คุณพ่อเรียกหาไม่พบให้
คนใช้เที่ยวตาม เขามารายงานว่าอยู่บ้าน
ฉวี ข้าพเจ้าต้องถูกเขม่น ๕ ที
มีผู้ใหญ่โกรธเคืองกันอย่างไร ข้า
พเจ้ากับฉวีคงกักกัน และดูเหมือนเหตุที่ใหญ่

คารล

กม

โกรธกัน นั่นเอง กรมฯ ทำให้เราเห็นอก เห็นใจ
และรักใคร่กันเป็นอย่างดี แม้ข้าพเจ้า
อายุเพียง ๑๕ ปี ภูมิอายุ ๑๐ ปี ข้าพเจ้า
ก็อ่านหนังสือออกอย่างแตกฉานแล้ว ได้
เคยอ่าน เรื่อง เริงรมย์ เคยดูละครร้อง
แถมยังเคยดูภาพยนตร์ ทยอยจน อยู่เสมอด้วย
ละครร้องเขาจะกันอย่างไร พระเอกกับนาง
เอกภาพยนตร์ก็อกกันอย่างไร ข้าพเจ้านำ
มาเล่าให้ฉวีฟัง แล้วข้าพเจ้าก็แสดงบทบาท
นั้น ๆ ต่อเธอ ไกรจะหัวว่าข้าพเจ้าเป็นเด็ก
แก่นแก้วอย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้ารักฉวี ไม่
ใช่เย็นความรักอย่างเด็ก ๆ ข้าพเจ้ารักอย่าง
พระเอก คือจะให้ได้ไว้ ในวงแขน เมื่อข้าพเจ้า
หาเลี้ยงตัวเองได้ และฉวีโตเป็นสาว เมื่อ
อายุ ๑๕ ปี ข้าพเจ้า สบาย ได้ ใจ มัธยม ปี ๖
และเป็นลูกเสือเอก ท่านเชื่อไหมว่าข้าพเจ้า
โตเกินตัว รู้จักฝึกและชอบเป็นอย่างดี ข้าพ
เจ้าคิดว่าที่สุดแล้ว ฉวี จะมีความรัก ระหว่างเรา
เพราะฉวีชอบเล่นเด็ก ข้าพเจ้าก็ทองให้ฉวี
ฟังทุกวันว่า ข้าพเจ้ารักฉวี โตขึ้นเราจะแต่ง
งานกัน และก่อนที่เราจะจากกันในวันหนึ่ง ๆ
ข้าพเจ้าได้ถามฉวีเสมอว่า “ฉวี เราสัญญา
กันอย่างไร” ฉวีจะตอบกระซิบที่หูข้าพเจ้า
ว่า “หวัระรักพี่ตลอดจนเกลียดชังพี่ โท

ชนหวัระแต่งงานกับพี่แล้ว” แล้วเราทั้งสอง
ก็ยุบลากัน
เมื่อ ข้าพเจ้า สบาย ได้ ใจ ประ โยค มัธยม
บริบูรณ์แล้วก็ออกมารับราชการในกระทรวงธรรม
การ ได้รับพระราชทานเงินเดือน ๘๐ บาท
ในขณะนั้นข้าพเจ้าได้แต่งกรม ออกหนึ่ง
ต่อมาข้าพเจ้าได้ภรรยาใหม่ ท่านปล่อยให้
ข้าพเจ้าอยู่คนเดียว ส่วนท่านกับภรรยาจาก
กรุงเทพ ฯ ไปอยู่ บ้านเดิม ของภรรยา ท่าน ที่
จังหวัดสุโขทัย ซึ่งแต่ก่อนข้าพเจ้าอยู่ในมณฑล
ภูเก็ต
เวลานี้ฉวีมีอายุ ๑๓ ปีแล้ว แม้ประ โยค
จะส่อความเย็นสาว ก็ยังรักกันไปทะเลาะแ่ง
งาน ความสัมพันธ์ระหว่างเราทั้งสองแน่น
แฟ้นขึ้นตามลำดับ ฉวียังคงพอกับข้าพเจ้า
คงรักกัน และให้คำมั่นสัญญากันอยู่ทุกวัน
เราตกลงกันเองว่า ฉวีจะแต่งงานกับ
ข้าพเจ้าเมื่ออายุอย่างน้อยครบ ๑๘ ปีบริบูรณ์
เพราะหวัระโดยไมเคินกันถึง พ่อฉวี
บอกชีวิตของข้าพเจ้ามีอายุ ๑๔ ปี ข้าพเจ้า
ต้อง ถูกล ย้ายไป รับราชการ ใน มณฑล ภูเก็ต
จังหวัดที่ข้าพเจ้าต้องไปอยู่ก็คือ กระบี่ ใน
การไปรับราชการหัวเมืองคราวนั้น ข้าพเจ้า
ได้รับเงินเดือนเพิ่มขึ้นอีก ๒๕ บาท รวมเป็นเงิน

พ. ศ. ๒๔๗๕

คืนวิภา

เดือน ๆ ละ ๑๐๕ บาท เงิน ๒๕ บาทไม่ไ้
ทำให้ข้าพเจ้าคิด ก็ใจ ะไร เมื่อ เปรียบเทียบ
ความรัก และความเอ็นหว่งของข้าพเจ้าที่มี
ต่อฉวี เราได้หาโอกาสเล่าไว้คล้ายกัน
ตามธรรมเนียมที่ คู่รัก ทั้งหลาย จะ พักพิพรา
จากกัน คืนก่อนวันออกเดินทางข้าพเจ้าและ
ฉวีได้หาอกไม่อยู่เทียบ เข้าไป ใน วัดเทพธิดา
เราทั้ง สองคนได้กระทำสัง ฆปฏิญญาฉะเพาะ
พระพักตร์พระพุทธรูปว่า เราจะซื่อตรงต่อกัน
จะต้องแต่งงานเป็นสามีภริยากัน ถ้ามีอุปสรรค
อันใดมากก็ขวางไม่สมปรารถนา เราจะต้อง
ครองตัวเป็นโสดจนกว่าชีวิตหาไม่ เมื่อเสร็จ
พิธีแล้วฉวีร้องให้ชัยหน้า ลงบนบ่าข้าพเจ้า ๆ ก็
ร้องไห้ เราออกและรบกวนกันทั้ง ๆ น้ำตา ลา
จากกันด้วยความอาลัยเหลือที่จะพรรณนา

ข้าพเจ้าไปถึงจังหวัด ตะกั่วป่า โดย สวัสดิ
ภาพ ข้าพเจ้าเขียนจดหมายถึงฉวีทุกสัปดาห์
แม้เราจะอยู่ไกลกันคนละขอบฟ้า เราก็ยัง
ไม่เคยลืมซึ่งกันและกัน ความรักยังคงเป็น
ความรักอันแท้จริง เพราะเราต่างได้จำรัก
มันลงไว้ในชั่วหัวใจเสียแล้ว ถ้าเราทั้งสอง
ยังมีลมหายใจอยู่ควายใด เราจะลืมกันไม่
ได้เป็นอันขาด

ข้าพเจ้ากับ ฉวี ทำการศึกษากัน โดย ทาง

จดหมายจนกระทั่ง ๖ เดือน ต่อมา ฉวีไม่
ได้ส่งจดหมายถึงข้าพเจ้า คอยเผลอแล้ว
เผลอเล่า เงียบ ! เงียบหาย โขไม่รู้ว่า รอย
จดหมายจากทะเบียนคอยรับ ของ ข้าพเจ้าถูกส่ง
กลับคืน โข เจ้าพนักงาน ไปรษณีย์ ปลายทาง
สลักหลังว่า “ผู้รับไปอยู่ทอน ไม่มีตัว คืน
คืนทาง” ดังนั้น กระทำให้ข้าพเจ้าเกิดความ
สงสัยสงสัยเป็นที่สุด ปัญหาทั้งร้อยแปด
ประการ กลักคลุม อยู่ในใจ ข้าพเจ้า เห็นต้น ว่า
ฉวีไปไหน ? ทำไมจึงย้ายบ้าน ? ย้ายเมื่อ
ไร ? ย้ายทำไม ? ทำอย่างไรจึงได้ทราบ
ข่าวของฉวี ? ข้าพเจ้าแยกเอาความหนัก
ใจไว้แต่ผู้เดียว มิได้ปรึกษาให้ผู้อื่นรู้ ๒ เดือน
ต่อมาโรงเรียนหยุดภาคเรียน ข้าพเจ้าก็เ
ทางมากรุงเทพฯ โดยด่วน

การตามหา ฉวี ในจังหวัดพระนคร ไม่เป็น
ผลสำเร็จอย่างใดเลย ตลอดเวลา ๗ วัน
ที่ข้าพเจ้าเที่ยวไปทั่วทุกตรอกทุกซอก และทุก
แห่งทุกบ้าน ที่ครอบครัวของฉวีรู้จัก ก็ไม่
มีผู้ใดให้ความรู้ได้ ในวันที่ ๘ ข้าพเจ้าก็
จำต้องบรรทุกเอาความทุกข์ โทมนัสสลับระลอกไฟ
ไปจังหวัดตรัง เพื่อโดยสารเรือไปตะกั่วป่า
ต่อไป

เพราะไม่มีการศึกษากันอย่างไร ความ

ศาลาทิล

กุ่มภี

รักของข้าพเจ้ากับดวงใจยังคงเป็นความฝัน บ
ที่ ๒ ที่ ๓-๔-๕-๖ จน ๗ บลวงมา ข้าพ
เจ้าย้ายมารับราชการในจังหวัดสงขลา และ
จนกระทั่งบัดนี้ ๔ ท้อออกไปอยู่หัวเมือง
ข้าพเจ้าไม่ได้ทราบข่าวคราวของฉวี เลยแม้แต่
นึกเกี่ยวกับ

ข้าพเจ้าเห็นว่าคนควมอายุคง ๒๒ ปีแล้ว
แต่ข้าพเจ้าไม่รู้ว่า ฉวีอยู่ที่ไหน และข้อ
สำคัญที่สุดคนรักคือ ฉวี ยังมีชีวิตอยู่ในโลก
หรือไม่ ถ้าหล่อนยังไม่ตาย หล่อนได้
แต่งงานแล้วหรือยัง

สัญญาที่ยังคงเป็นสัญญา ข้าพเจ้าครอง
ตัวเป็นโสดเรื่อยมาจนบัดนี้ อายุ ๒๗ ปี ข้าพ
เจ้าเคยถูกกล่าวว่าเป็นผู้ชาย สมบูรณ์อย่าง เป็น
หมั้นบ้าง นิสัยข้าพเจ้าเป็นคนสนุกสนาน
สมาคมกับคนใดที่คุ้น จะสนุกเฮฮาอย่างไร
ยกเสียแต่อย่าให้ข้าพเจ้านอนเคียง เคียง กับ
ผู้หญิงแล้ว นอกนั้นเป็นทำดีทุกอย่าง คงจริง
ไม่เป็นข้อยุทธาที่จะไม่มีผู้ใดชอบพอข้าพเจ้า ลูก
สาวชาวตะกั่วปากอ้า ฟังงากก็ กระบิกก็ สงขลา
ก็ มีสวยงามไม่แพ้ในพระนคร แต่ขอให้ทั้ง
โลก เธอ ก็ใครจะดูใจข้าพเจ้าเท่านั้น
ยิ่งกว่านั้นคำปณิธานจะเพาะพระพักตร์พระพุท
ธูปในวัดเทพธิดา เป็นประศุ เหล็กเพชรครึ่งใจ

ข้าพเจ้าอยู่เช่นเดียวกับความสัญญาของลูกเสีย
ข้าพเจ้าพร้อมที่จะยอมตาย เพื่อบุญ รุ้มนคร
แต่ข้าพเจ้าจะไม่ยอมแต่งงาน กับใคร นอกจาก
ฉวี ทุกคนว่าข้าพเจ้าได้จิตใจไม่หลงใหลใน
รูปโฉมสตรีใดเสียไฉน ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจ
มาก แม้ใครจะหาว่าข้าพเจ้าเป็นคนบ้าหรือ

คนอะไรก็ตาม ข้าพเจ้าคิดว่า ข้าพเจ้าได้
ปฏิบัติความสัญญาและ คำปณิธานนั้น แล้วโดย
สมบูรณ์ ไม่มีบกพร่อง ใน พ. ศ. ๒๔๗๔
ข้าพเจ้า ได้ รับ พระ ราช ทาน บรรดาศักดิ์ เป็น
ขุนสัญญาบัตร แต่เพื่อนฝูงทั้งหลายเรียก
ข้าพเจ้าว่า พระฤษี ซึ่งออกจะสูงกว่าขุนถ้า
ไม่มีคำว่า ฤษี พ่วงท้ายอยู่ด้วย

คืนวันเสาร์ที่ ๑๐ กันยายน พ. ศ. ๒๔๗๕
ขณะที่ ข้าพเจ้า กำลังอ่าน ไทยเซมมรวรรณ
เดือนสิงหาคมเพลินอยู่นั้น มีเสียงรยดนตรี
มอริสคอนเคียววิ่งมาหยุดที่ถนนข้างบ้าน และ
มีเสียงท้าว ๆ ตะโกนออกมาจากรถว่า “พระ
ฤษี! พระฤษี!! อะไรเข้าฉาดณแต่หัวคำ
เที่ยวละ”

“กอดหมอนตามเคยหรือ?” อีกเสียง
หนึ่งสอดขึ้น

ข้าพเจ้า จำ ได้ ว่า เสียง แรก คือ คุณพระ
หิรัญฯ เสียงหลังคือเสียงขุนโกศลฯ ทั้ง ๒

พ. ศ. ๒๔๗๕

คินวาทิ

คนเป็นสหายที่ซอซพอกับข้าพเจ้ามาก แม้ท่าน
ทั้งสอง อายุอานาม จะตก เรือน ๓๕ หรือ ๔๐
แล้วก็ตาม

ข้าพเจ้าลงไปแยกประตูให้ ทั้งสองคนเข้า
มาในบ้าน

“แก่งตัวเร็ว ๆ เข้าเถอะนะ” ทั้งสอง
คนพุกขึ้นพร้อมกัน

“นุ่งกางเกงสวมเสื้อนอกแล้ว ไม่ต้องพุก
อะไรอีก เฮ้! ให้เวลา ๓ นาที” คุณพระ
ยังคืบ แล้วขยักนาฬิกาข้อมือ ยี่ห้อแฮมมิลตัน
ขึ้นรับเวลา

เรื่องทั้งตัวไปเที่ยวโดยไม่ยอมออกเหตุผลเป็น
ธรรมดาของท่านพวกนี้ และสำหรับคุณพระ
หิริญ ๑ นั้น ๔๐ เปอรุเซ็นๆ พาข้าพเจ้ากับ
ขุนโกศล ๑ เทียวดูสาว ๆ ข้าพเจ้าคิดว่างาน
วิวาห์มงคลที่แซกนุ่งกางเกงขึ้นได้ น่าจะไม่
ใช้งานสลักสำคัญอันใด ประการหนึ่งการ
ไปดูตัวเจ้าสาว ในงาน วิวาห์มงคล นั้น เป็นสุข
กว่าที่หาโอกาสได้เที่ยวยาก ข้าพเจ้าถือ
ว่าสวรรค์ ๖ ชั้นฟ้า หรือที่เรียกว่าดาวกิ้งก่า
ของมนุษย์นั้นได้แก่อาสนะภายใน ๖ ประการ
คือ รักษะ โสถ ฆาน ชิวหา กาย ใจ
นี่เอง

การที่นัยน์ตาได้ทักนัยน์ตาสวยงามเป็นทั้ง

ตา เช่น ดูแก้วแหวนเงินทอง ดูภาพยนตร์
ดูละคร ดูภูมิภาพทุ่งงาม ดูสัตว์ที่รูปร่าง
สวยงามสะท้านดูตา ก็เท่ากับได้ขึ้นสวรรค์

ชั้น ๑ หูได้ยินสวรรค์สำเนียงที่ไพเราะ เช่น
ทียเสียง คนตรี วิทูรกระซิบเสียง หรือ
เสียงฉอเลาะกระซู่ๆ เท่ากับสวรรค์ชั้น ๒
จมูกได้กลิ่นกลิ่นสุคนธธัส มีน้ำยอน้ำหอม หรือ

ดอกไม้ ตลอดจนการจูบแก้ม เท่ากับสวรรค์
ชั้นที่ ๓ ลิ้นได้ลิ้มรสสวรรค์อาหารอันโอชะ เช่น
ถ้าว่าอย่างไทย ๆ ก็ทองหยิบ ทองหยอด ฝอย
ทอง หรือหมอนไปเป็นกับเข้าฝรั่ง เคส ชนมนม

แนย ไอศกรีม น้ำชากาแฟ ตลอดจนวิสกี้ ไชคา
เหล่านี เท่ากับสวรรค์ชั้น ๔ กายได้สัมผัส
สิ่งทีมนุ่มนวล มีเสื้อผ้าแพรพรรณสรรพาวรณ์
ที่นอนหมอนมุ้ง เขาะ นวม รวมทั้งการกระดอง

กอดก่ายเกยแนมเพอชั๊ส หรือสควีสาวสวย
เท่ากับสวรรค์ชั้น ๕ สุขเลิศไปกว่า ชั้น ๑ ถึง
ชั้น ๔ ที่แล้วมา ถ้าหากนั้นถ้าโรยยาได้
สิ่งพึงปรารถนา นกอะไรก็ตาม นี้เป็นสวรรค์

ชั้นที่ ๖ เป็นชั้นเลิศที่ทวยมนุษย์ในโลก จะพึง
แสวงหาได้ ถ้าได้ไปดูเจ้าสาวเช่นที่คุณพระ
หิริญ ๑ และขุนโกศล ๑ ชวนวนั้น ก็เท่ากับ
ชวนไปสวรรค์ชั้น ๑ สิ่งบำรุงบำเรออาสนะ

ภายในทั้ง ๖ นี้แหละเป็นยาอายุวัฒนะที่มนุษย์

การทล

กมก

ผู้ฉลากย่อมเลือกเสีย เพราะฉะนั้น ๒ นาชา
ต่อมาข้าพเจ้าก็สงสัยทั้งสองก็มานั่ง อยู่บนรถ
ยนตร์ คุณพระพิริย ๑ เป็นผู้ขับ วิ่งลว ทวนลม
ไปอี ๗

ถนนรามวิถี — วัคอุทัย — สถานีวิทยุ — สำ
โรง — สวนกล — เหลลมเคียน — บ้านคาน —
ช่างทอง เหลลมนเป็นถนนและสถานที่ สำคัญ ๗
ทมอริส คณทรวงของเรา ทะยาน ฝ่าความมืด มา
โดยคว้น กรวากัษราจรพระนารายณ์ เรือง
รวมเกียรติ ก็โลเมครทอกลิโณเมครทงระยะ
ทำงกันมาเป็นลำกับ ถึงกิโลที่ ๑๖ รถของ
เราก็หยุดลงที่ตำบลทุ่งหวัง หน้าเรือนฝั
กะกานหลักใหญ่ทั้งหมื่นอยู่ในท่ามกลางความ
ครมแห่งรัตติกาล

“ถึงแล้ว” คุณพระพิริย ๑ พก ทบยา
ข้าพเจ้าและขุนโคกล ๑ คนละที แล้วแนะนำ
ว่า

“นี่แหละบ้านท่าแร่่งงาน เจ้าของบ้าน
ชื่อสนั่น มีครทกที่สุดของผม เป็นเจ้าของ
ข้อยปลาที่เราซื้อของแกลกิน แทบทุกวัน นี่แหละ
เป็นคนแปลก ๆ อยู่สักหน่อย แค่อารมณักรวย
มาก ปลาสดของแกลบรรยบขจรชนรดยนคร
ส่งไปขายจนถึงบนง อไป ไทรบุรี” คุณพระ
พุกพลางควักบุหรี่ชนแกลคนละมวน แล้วทำ

ทำงซึ่งเอาการเอางาน

“ท่านขุนทั้งสอง ผมขอคำชี้ว่า พอชน
ไปถึงบนเรือนแล้ว เขาจะกัอนรับเราเป็นอย่างดี
ก็ ไปรกทำควให้สนั่นสนมกับเจ้าของบ้าน และ
ข้อสำคัญที่สุด ไปรคสงยปาก อย่าถาม อะไรใน
ขณะที่ยังอยู่บนเรือนเลยเป็นอันขาด

พอคุณพระพุกไม่ทันขาดคำก็มีเด็กชายคน
หนึ่งอายุประมาณ ๑๕-๑๖ ปี หิ้วตะเกียง
เจ้าพายุลงมาพาพวกเราขึ้นไปบนเรือน

มีแขกประมาณ ๖-๗ คน รวมทั้งท่าน
เจ้าของบ้านด้วย นั่งบนพรมผืนใหญ่ดำลึง
ทำลายกัยแกล้ม และ น้ำสุราที่ ตั้ง อยู่ ครวงหน้า
คูกันเลี้ยงกังขรม

เสียง ที่ พวก เรา เจริ ไป ประกอบ กัย แสง
ตะเกียงเจ้าพายุอันสว่างจ้า กระทำให้กลุ่ม
แขกเหล่านั้หันมามองพวกเรา แล้วคนหนึ่งใน
พวกนั้นก็นยืนขึ้นควยทำทางอันเป็น สว่าง แค่อ่อน

โยน พุกสำเนียงกรงเทพ ๑ ระคนกัยสำเนียง
ขกัยไควว่า “แหม คุณพระ ผมกัใจงานที่
อุทสำหมา ผมกัณกัแล้วว่าพริอ ๗ คุณพระ
เป็นต้องมาคูกได้ พรกัณนี้ไม่ใช่หรือครึบ”
คุณสนั่นเจ้าของข้อยปลาผลัอนาม รูปร่างสูง
ใหญ่ คางลัเหลลม ขนควแวง ผิวคล้ำ ผม
ชนิกที่เรียกว่าหงอกแหมเงิน ลอก ขึ้นไป เป็น

พ.ศ. ๒๔๗๕

คินวิวิท

ง่ามถ่อ เอียบภูสันถาวร

“แน่นอน ยังไง ๆ ชีวิตก็คงมาจนได้”

คุณพระว่า แล้วหันมาพยักหน้าข้าพเจ้าก็ขยิบ
โกศลเข้าร่วมวงการเดียวกันอย่างฉันทันเอง

เราเข้าใจชาวตึกนัก เพราะฉะนั้น ทั้ง
๓ คนจึงนั่งลง แล้ววกเริ่มทำลายศีลข้อ ๕
ตามใจสมัคร

แกวหนิง! สองแก้ว ล่วงล้าค่อไปแล้ว
ราวกระว่ากินน้ำเปล่า ข้าพเจ้ารู้สึกมันศรีษะ
เย็นกำลัง สุราที่ดื่มในวนั้นไม่ใช่สุรา และ
ไม่ใช่ ย. ก. ส. (ข้อมาจากคำว่า ยังกสิ
หมายถึง สุราโรง) วสชาติก่อนข้างหวาน
และเหม็นหื่น ๆ คล้ายกลิ่นน้ำมันมะพร้าวหรือ
สนิมเหล็ก เมื่อได้ลองชิมก็ไม่ใช่ไฟแต่ห่วย
คามรอยที่หกย่นกระดานข้างพรม ข้าพเจ้าต้อง
หกล้มเพราะความตกใจเป็นอย่างยิ่ง

เหล้าทุกหยก รุกไฟตกเหมือนน้ำมันกำลัง
เพราะฉะนั้น จึงไม่เป็นอยู่เท่าที่มนุษย์ค่อเนื้อ ไม่
ใช่ค่อเหล็ก อย่างข้าพเจ้าจะไม่เมา เมื่อดื่ม
ถึง ๕-๕ แก้วแล้วไป ข้าพเจ้าเมา แต่เป็น
เพียงเริ่มคั่นเมา ขุนโกศล เคยเรียกเมา
ชั้นกันว่า เมาเรียบ อันตรงกันข้ามกับ เมาเขย
ซึ่งข้าพเจ้าเอง ก็แปลไม่ได้ว่า แก่หมายความว่า
ว่าอะไร เป็นแต่เมื่อพวกเรากินเหล้ากันที่ไร

แล้ว ขุนโกศล เข็นรถเขาคัทพั่นมาใช้เสมอ
ส่วนคุณพระทริณู ๑ นั้นชอบใช้คำว่า สักสุตร
จนติดปาก เช่นวันเข็นรถ ท่านว่า “เหล้า
ไม่ใช่ น้ำ เหล้าเป็นของเมา เมื่อคิมแล้ว
ข้อมเมา เป็นหลักสักสุตร” ข้าณมยก
สุภาษิตของกวีกรมาอ้างประจบยออีกด้วยว่า

๑ ที่ใดมีคิมเหล้า เมาเข
ก็ข้อมมีการเข อยู่ด้วย
เพราะว่าสุราเม— รัยใช้ น้ำพอ
ถ้าคิมมากมากด้วย อาจให้สติผลอ ๑

ข้าพเจ้าทำลายขันธ์เป็นล้ากับ ไม่อยากจะ
ร่วมวงคิมต่อไป จึงค่อย ๆ กระซิบกับขุนโกศล
ว่า ข้าพเจ้าต้องการจะนอน ขุนโกศลกระซิบ
คุณพระทริณู ๑ อีกค่อหนึ่ง
“นี่! คุณสนั่น อีตาอุยแถมเมาเสียแล้ว
หาที่นอนให้แกสักหน่อยเถอะนะ พ่อคุณเถอะ”

คุณพระพคกับคุณสนั่น
“อ้าว เจ้าอูย” คุณสนั่นหรีดากุข้าพเจ้า
แล้วออกคำสั่งกับคนใช้ “เอ็งประคองท่าน
อุย เอ๊ย! ไม่ใช่—ท่านขุนหรีดากุ ข้าพเจ้าคักไป
พาท่านไปนอนบนเตียงหลังยานที่ไป”

ชายกลางคนที่ชื่ออูย ลูกขยันปฏิบัติตาม
คำสั่ง แยกจากเข้ามาห้วยกข้าพเจ้าทันที
“ไม่ต้องพะยุงคอก ฉันไปเองได้ นำหน้า

การทล

กม

เด็ก” ข้าพเจ้า^๒แล้วก็ออกเฝ้าตามนายร้อย^๒
ไป

จากห้อง^๒ ผ่านเข้าห้องกลาง ประชุม^๒
อยู่ที่ ๒ ขาน พอเหลียวไปเห็นภาพในห้องนั้น^๒
ข้าพเจ้าก็ละง

อา! ท่านผู้อ่านทั้งหลาย ในห้องมีเจ้า^๒
และเจ้าสาวนั่งอยู่ใกล้ ๆ กัน ไม่น่าเชื่อนัย^๒
ตัวเองเสียเลย ข้าพเจ้าก็กลัวเข้า^๒หน้า^๒
กระเษ^๒เชื่อนัย^๒ ข้าพเจ้า^๒ใน^๒วัน^๒เป็น^๒ย^๒
คุณ^๒ส่วน^๒เจ้า^๒เป็น^๒หลาน^๒คุณ^๒ส่วน^๒ ท่าน^๒
จะ^๒รัก^๒ประ^๒หล^๒ก^๒ใจ^๒หรือ^๒ไม่^๒ถ้า^๒ข้า^๒พ^๒เจ้า^๒จะ^๒บอก^๒
ผู้^๒ที่^๒เป็น^๒เจ้า^๒ว่า^๒นั้น^๒ ไม่^๒ใช่^๒ผู้^๒ชาย^๒ เป็น^๒ผู้^๒หญิง^๒
และ^๒ไม่^๒ใช่^๒ใคร^๒อื่น^๒ นวล^๒ฉ^๒ว^๒ ของ^๒ข้า^๒พ^๒เจ้า^๒นั้น^๒เอง^๒
เจ้า^๒หล^๒น^๒แ^๒ก^๒ท^๒ว^๒เป็น^๒ชาย^๒ เหมือน^๒ละคร^๒ร^๒อง^๒
ที่^๒ใช้^๒ผู้^๒หญิง^๒แทน^๒ผู้^๒ชาย^๒ แม้^๒ทำ^๒ทาง^๒จะ^๒เหมือน^๒
ชาย^๒ทุก^๒อิ^๒ริ^๒ย^๒า^๒ด^๒ แต่^๒ข้า^๒พ^๒เจ้า^๒ก็^๒รู้^๒ได้^๒ว่า^๒นวล^๒ฉ^๒
ว^๒ของ^๒ข้า^๒พ^๒เจ้า^๒ ทา^๒ค^๒อ^๒ศา^๒ส^๒ย^๒กัน^๒ ฉ^๒ว^๒ส^๒ะ^๒ค^๒ึง^๒ง^๒
เห็น^๒ไ^๒ถ^๒ัน^๒ก็^๒ แต่^๒ขณะ^๒นั้น^๒เอง^๒ พ^๒ย^๒แ^๒ล^๒ก^๒ย^๒ซ^๒อ^๒
เ^๒ริ^๒ว^๒ค^๒ง^๒ช^๒ัก^๒ส^๒ก^๒ ข้า^๒พ^๒เจ้า^๒มี^๒ค^๒หน้า^๒เป็น^๒ก^๒่า^๒ง^๒
จำ^๒ได้^๒ว^๒าง^๒ ๆ ว่า^๒ นาย^๒ร้อย^๒ประ^๒ค^๒อง^๒ข้า^๒พ^๒เจ้า^๒ไป^๒
ที่^๒เค^๒ย^๒ง^๒เหล^๒ก^๒ ข^๒นา^๒ค^๒เล็ก^๒ เค^๒ย^๒ง^๒หนึ่ง^๒ ซ^๒ึง^๒มี^๒ท^๒น^๒อ^๒
ห^๒ม^๒อ^๒น^๒ึง^๒พ^๒ริ^๒อ^๒ม^๒เส^๒ร^๒ี^๒ ข้า^๒พ^๒เจ้า^๒ล^๒ม^๒ค^๒ว^๒ง^๒น^๒อ^๒
เ^๒ล^๒อ^๒ส^๒ก^๒ิ^๒ไป^๒

เวลาราว ๑ นาฬิกา ข้าพเจ้าสร้างมา

ไ^๒ย^๒น^๒เส^๒ย^๒ง^๒ค^๒ะ^๒ช^๒ย^๒ที่^๒ห^๒ว^๒า “พ^๒ท^๒ล^๒ พ^๒ท^๒ล^๒”
๒-๓ ค^๒ว^๒ง^๒ จ^๒ิง^๒ฉ^๒ม^๒ค^๒า^๒ข^๒น^๒ค^๒

ก็^๒ไ^๒จ^๒น^๒ท^๒ว^๒ล^๒อย^๒ ผู้^๒มา^๒ทา^๒ไม่^๒ใช่^๒ไ^๒คร^๒ นวล^๒ฉ^๒
ว^๒ของ^๒ข้า^๒พ^๒เจ้า^๒ เจ้า^๒หล^๒น^๒ท^๒ก^๒ฉ^๒ม^๒ส^๒ัน^๒ น^๒ึง^๒ก^๒าง^๒เ^๒ง^๒
แ^๒ร^๒ส^๒ี^๒เท^๒า^๒ ส^๒ว^๒ม^๒เส^๒อ^๒เช^๒ก^๒แ^๒น^๒ย^๒าว^๒ส^๒ี^๒ห^๒่ม^๒ัน^๒ ๆ รั^๒ย^๒
ก^๒ย^๒ส^๒ี^๒ก^๒าง^๒เ^๒ง^๒ แ^๒ก^๒ง^๒ท^๒ว^๒เป็น^๒ช^๒า^๒ย^๒ช^๒ัก^๒ ๆ ที่^๒ไ^๒ย^๒

ความ^๒ค^๒ิ^๒ไ^๒จ^๒ม^๒ค^๒น^๒จ^๒น^๒พ^๒ก^๒ไม่^๒อ^๒ก^๒ เจ้า^๒หล^๒น^๒
ช^๒ย^๒ท^๒น^๒า^๒ง^๒ข^๒น^๒อ^๒ก^๒ข้า^๒พ^๒เจ้า^๒ เส^๒ย^๒ง^๒ส^๒อ^๒น^๒ไ^๒ย^๒น^๒ถ^๒น^๒ค^๒
ข้า^๒พ^๒เจ้า^๒เ^๒ล^๒ย^๒อ^๒ริ^๒ม^๒ฉ^๒ย^๒ัก^๒พ^๒ย^๒า^๒ม^๒ะ^๒พ^๒ก^๒ แต่^๒ก^๒พ^๒ก^๒
อะ^๒ไร^๒ไม่^๒อ^๒ก^๒ เ^๒ว^๒ค^๒าง^๒ค^๒น^๒ค^๒าง^๒ร^๒ย^๒ก^๒ัน^๒ เป็น^๒ร^๒ย^๒
ท^๒ก^๒ก^๒ม^๒และ^๒ท^๒น^๒ท^๒น^๒ว^๒ง^๒ เ^๒อ^๒ค^๒อ^๒เ^๒น^๒เ^๒น^๒ก^๒น^๒ส^๒น^๒ท^๒
ถ^๒าย^๒ กระ^๒แ^๒ส^๒แ^๒ก^๒ง^๒ความ^๒ร^๒ัก^๒ และ^๒ความ^๒ร^๒ู้^๒ส^๒ัก^๒ อ^๒ัน^๒
บ^๒ร^๒ิ^๒ส^๒ท^๒ธิ^๒ของ^๒เ^๒ว^๒า^๒ท^๒ง^๒ส^๒อง^๒ให้^๒ช^๒า^๒ย^๒ข^๒่าน^๒ ท^๒ล^๒อ^๒ค^๒ว^๒ —
ท^๒ล^๒อ^๒ค^๒ว^๒เ^๒ล^๒ว^๒า^๒ที่^๒เ^๒ว^๒า^๒ ค^๒อ^๒ง^๒ จ^๒าก^๒ ก^๒ัน^๒มา^๒ น^๒าน^๒น^๒ัก^๒ท^๒น^๒
แล้ว^๒น^๒ั

ข้า^๒พ^๒เจ้า^๒ค^๒อ^๒ย^๒ ๆ ประ^๒ค^๒อง^๒นวล^๒ฉ^๒ว^๒ล^๒ก^๒ข^๒น^๒จ^๒าก^๒
เค^๒ย^๒ง^๒ เพ^๒อ^๒จะ^๒ไ^๒้^๒ช^๒ัก^๒ถ^๒า^๒ม^๒ ส^๒น^๒ท^๒น^๒า^๒ง^๒เ^๒ว^๒ง^๒ที่^๒เ^๒ว^๒
พ^๒ล^๒ก^๒ิ^๒พ^๒ว^๒าก^๒จ^๒าก^๒ก^๒ัน^๒ ก^๒ิ^๒พ^๒ก^๒ิ^๒แ^๒ล^๒เ^๒เห็น^๒ค^๒น^๒เ^๒ว^๒เ^๒ค^๒ุ^๒ม^๒ัน^๒ ๆ
ท^๒ร^๒ง^๒มา^๒ที่^๒เค^๒ย^๒ง^๒น^๒อ^๒น^๒ แ^๒ส^๒ง^๒ค^๒ะ^๒เก^๒ย^๒ง^๒ ซ^๒ึง^๒แ^๒ว^๒น^๒
รั^๒ย^๒ห^๒ร^๒อ^๒ย^๒ู่^๒ก^๒ล^๒าง^๒ห^๒อง^๒ ฉ^๒าย^๒ให้^๒เ^๒เห็น^๒เ^๒้า^๒ท^๒น^๒า^๒ไ^๒ถ^๒ัน^๒ค^๒
ไม่^๒ใช่^๒ไ^๒คร^๒อื่น^๒ นาย^๒ร้อย^๒! นาย^๒ร้อย^๒ ผู้^๒ที่^๒พา^๒
ข้า^๒พ^๒เจ้า^๒มา^๒น^๒อ^๒น^๒เ^๒น^๒ก^๒ย^๒ง^๒น^๒น^๒เ^๒อง^๒

“นาย^๒ร้อย^๒!” ข้า^๒พ^๒เจ้า^๒ร^๒อ^๒ง^๒ท^๒ก^๒
เส^๒ย^๒ย^๒! ไม่^๒มี^๒เส^๒ย^๒ง^๒ค^๒อ^๒ย^๒ ข้า^๒พ^๒เจ้า^๒ช^๒ัก^๒ส^๒ง^๒ส^๒ย^๒

ศาลาล

กุ่ม

ขอให้เลิกแสดงละคร และให้มาอยู่กับลุง

คุณสนั่นแล้วว่า แกล้งกรุงเทพ เพื่อขอ
พันอุปการณชื้อเฉาชื่อมาเลี้ยงจำหน่ายที่สงขลา
ประวทยเหมาถบย บิคา นวลฉวี ถึงแกกกรรมแล้ว
วันหนึ่ง แกจึงวันนวลฉวีมาอยู่ด้วย

“แล้วกับพทำไม่จึงไม่ไปหา” ข้าพเจ้า
ถามนวลฉวี

“ชั้นแรกก็คิดจะไป แต่คุณพ่อได้เคย
ห้ามปรามหลายครั้ง หลายหน ไม่ให้คิดต่อกัน
เพราะความ ยากหน้าง ระหว่างคุณพ่อ กับ บิคา
ของคุณ นอกจากนั้นยังได้ทราบจากเพื่อนที่
เคยไปแสดงละครแถบนี้กับ ที่คนหนึ่ง เล่าว่าพ
แต่งงานแล้ว”

“โคมลอย!” พระทริณูฯ ขกขิน “พระ
ฤษีไม่เคยมีเมียเลย”

“แล้วทำไมมาแต่งงาน เป็นผู้ชาย และ มา
แต่งงานกับลูกสาวคุณสนั่นล่ะ?” ขุนโกศลซัก

“อ้อ! นั่นผมเอง” คุณสนั่นว่า บุตรสาว
ผมรักใคร่ฉวีมาก เมื่อเร็ว ๆ มาช่วยเป็น
โรคเส้นประสาทพิการ ไปอ่านหนังสือพิมพ์
ที่เขาพิมพ์แล้ว ชื้ออะไรก็ไม่ทราบละมัย ๑ เขา
ลงข่าวว่าผู้หญิงแต่งงานกับผู้หญิง คนที่เป็น
เจ้าชาย ก็เหมือน ชื้อถม หรือ ชื้ออะไรก็ลืมเสีย
แล้วว่าอยู่แถบฝั่งธนบุรี เลยมาขอเร้าให้ผม

ทำการเช่นนั้นบ้าง ผมไม่ตามใจ แกเสียสติ
ถึงกับพยายามผูกคอตาย หากฉวีช่วยแก้
ไว้ทัน จึงรอดมา รอดจากความตายคราวนั้น
ก็มาเรื่องแต่งงานอีก ผมขกรันจะคิดใจ
และกลัวลูกจะตาย จึงปรึกษากับคุณพระทริณูฯ
ท่านแนะนำให้ทำเล่นสนุก ๆ ตามใจลูก จึงต้อง
ทำตามที่เห็นกนอยู่นั้น

“ถ้าไม่แต่งงาน ทำไมจะไม่ให้เลี้ยงกันเล่า”
พระทริณูฯ ว่า “ง่า—โรคพระคณต้องตามใจ
คนเข้างจึงจะหาย แล้วถ้าไม่แต่งงานทำไม
จะโง่มาได้พกับล่ะ” คุณพระพุก หันมาคุย
ให้ล้ข้าพเจ้า

“เรื่องสนุกก็ มีน่าละ ถึงได้ขบขมกนนัก
เฮอ! เจ้าอัย จะฆ่า พระฤษี เสียแล้ว วนัน”
ขุนโกศลพุก

“อัยอัย เมมาเข้าละ เป็น หมา ทุกที”
คุณสนั่นแถม

“ผมนี้กว่าได้เท่าปลาคุณฉวี” เจ้าอัย
ซึ่งพนจากการสลายย่องเข้ามาพุก และปลาตง
กรวยขอขมาข้าพเจ้า

๓ เดือนต่อมา เรื่องราวของข้าพเจ้าก็ย
ลง ด้วยคุณพระทริณูฯ เป็นเจ้าแก่ มีงาน
วิวาหมงคลพร้อมกันอย่างเอิกเกริก ๒ คู่ คือ
ข้าพเจ้ากับนวลฉวี และขุนโกศล กับ นางสาว

W. H. H. H.

คณวาท

บุญสันของ บุตรีคุณสัน ซึ่งมีคนทนายจากม้วย
แล้ว

“เขาเร่งรีบไปลงพิมพ์ไว้!” คุณพระ
ตะโกน

อ้อ! ความสุข อะไรสุขไปกว่านี้ ข้า-
 พเจ้าต้องพลัดพรากจากสัตว์ที่ข้าพเจ้ารัก ใน
 ที่สุดก็ได้อะไรที่นั่นสมหวัง ใครเลยจะนึก
 ว่าความรักครั้งเด็ก ๆ เป็นความรักที่แน่นแฟ้น
 จริงจังเห็นปานนั้น

“จะเป็นไรไป เมาเรียบ—เมียเรานี้หว่า”
ขุนโกศลพูด “เรื่องเมาเจียละก็อย่าเอาไป
ถึง”

“อ้ายเฒ่าเฒ่า เฒ่าเฒ่า น่ะเล็กพอกันเสีย
ที่เฒ่าเฒ่า เฒ่าเฒ่าแล้ว” ขำพเจ้าว่า

“^๕เข็ญ^๖ง^๖ไ^๖ เขา^๖พค^๖ตาม^๖หล^๖ก^๖ส^๖จ^๖ส^๖ท^๖
น^๕ค^๖ร” พ^๖ระ^๖หิ^๖ร^๖๑ ส^๖ค^๖ค^๖ข^๖น

“ ๒๒๖ ”

“เฮอ! นึกอกคำตง” ขาฟเจ้าว่า
“เฮอะตะกัไม่ม่อน ลีจลิตว ทงนุน”

“ไม่ควร จะเขียนไป ลงพิมพ์ ขวเขาเลย
น้องชายจ้” เจ้าหล่อนละฮัน

“อ้าว! คุณพระ^๕ ทลธได้กัยแม่นวสฉวิ
นี่อะไรเสียบอีกล่ะ ไม่ใช่ สัทธศรคอกฤ?
ฉะ^๕ จึงไม่ต้องเป็นฉะแล้วเกยวัน” คุณพระเข้า

“ทำอะไรกันพ่อเขี้ยว?” เสียงตะโกนลั่น
อยู่หน้าบ้าน

“เลิกพูดกันเสียทีเถอะ มากินข้าวกลาง
วันด้วยกันดีกว่า เลิกร์แล้วจะได้ไปเที่ยว
สมาคมเสียแล้วควมรู้ อ่านหนังสือพิมพ์กัน”
ข้าพเจ้าพักดึกๆ พลางนึกคุณพระ และขุน
โกศล เขาไปเที่ยวเลี้ยงหลังบ้าน

“^๕หุง^๕เขาค^๕ม^๕กะ^๕ม^๕ัง” ^๕ฮ^๕ก^๕เส^๕ย^๕ง^๕ห^๕น^๕ง^๕ส^๕อ^๕ค^๕

ข้าพเจ้ารับลูกขน มียังงอกระพวย และ
กินสออยู่ คุณพระทิวญู และ ขุนโกศลเกิด
เจ้ามาพร้อมกัน

ความหมายของผู้แต่งเรื่องน

“แต่งเรื่องอะไรคร^๑ ไหนคร^๑” คุณพระ
ตามข้าพเจ้า แล้วแบ่งขี้กกระต่ายไปจากมือ

๙ คนเขย คนวาท
เป็นเรื่องราวตลกขบขัน

สารทูล

กุ่มภ

นิ่งหลังเมื่อยเหนื่อยอ่อนครั้งก่อนวัน
 มุ่งประพจน์เรื่องราวเสียขวริ
 อุตทิศให้ไทยเขมมด้วยเปรมจิตต์
 หมายเป็นมิตรเมื่อยากฝักเผ่าผิ
 ซาคิดเรื่องเลียงปลามากกว่า
 แต่ไม่มีทุนรอนลงนอนครอง
 นึกสนุกทุกข์หายวายกำสรก
 จังลองจกเป็นเรื่องเปลืองเคี้ยวหอมอง
 ถ้ามีทุนนำทำปลูกปลาล่อง
 เป็นเพื่อนสองกยสนนทณม
 ไปซื้อที่ทางระโหนง*ปลูกโรงทัย

เมียไม่กลบยั้งเหงาเฝ้าผ้าห่ม
 เทยวชนล่องสงขลาหาคุณชม
 ขุนละสม ฯ เกลอสนิทช่วยกิจการ
 แก้ววันแล้ววันเล่าเปล่าอยู่ณัน
 เห็นสนันทีไรให้สังสาร
 เสียคายความรู้เขาที่เอางาน
 ช่างคิกอ่านสารพัชรแต่ซึกทวิทย์
 ขอให้เพื่อนสำเร็จเสร็จสมหมาย
 เลียงปลากรายปลาสดิกใช้คิกชัย
 มีทางระเพื่องฟุเล็กอยู่ทัย
 รอเมีย กลบยั้งสนน ก่อคิกเอย ฯ

สารทูล

* ระโหนง เป็นชื่อตำบลในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

เกลือกจิมเกลือก

[คดีนี้เป็น คดีระหว่างภรรยาต่อภรรยา แต่ท่านผู้พิพากษาจะอาศัย หลักกฎหมายที่ว่าสามีกับภรรยาเป็นคน ๆ เดียวกันกะมัง จึงตัดสิน ดังนี้]

ในปางก่อนโพ้น ยังมีนายช่างไม้คนหนึ่ง อ้น วอน ขอ ความ กรุณา ด้วย ประการใด ๆ
ทำการต่อเรือและชุดเรือขายเป็นอาชีพทั้งเคหะ เศรษฐกิจก็มีได้เมตตาปรานีผ่อนผันให้เลย ช่าง
ฐานอยู่ใกล้บ้านมหาเศรษฐีซึ่งมีทรัพย์ปริมาณ ไม่หมดบุญญา จึงลา เศรษฐี กลับมาบ้าน ปรีช
๘๐ โกฏิ วันหนึ่งมหาเศรษฐีได้ให้นายช่าง ทุกข้อให้ภรรยาและบุตรพี่ ภรรยาจึงว่า
ไม่ยืมขวานไปใช้ นายช่างไม้ได้ขวานแล้ว ลงพากันไปช่วยกันหาใหม่อีกสักครั้งเพื่อเป็น
เข้าไปในป่า โคนต้นไม้ลงแล้วก็ถากกล่อม บุญของเราได้ขวานข้างกะมัง ช่างไม้
เกลาเพื่อให้เป็นรูปเรือ เผอิญขวานหลุดจาก เห็นจริง จึงพร้อมด้วยบุตรและภรรยาพากัน
ยังกระเด็นไป ตก กว้าง ซึ่งนอนซ่อนตัวอยู่ใน ไปเที่ยวค้นหา เผอิญภรรยาไปพบกว้าง
พุ่มไม้ ใกล้กับที่ ที่นายช่างไม้ถากไม้อยู่นั้นถึง นอนตายอยู่ในพุ่มไม้ จึงได้ช่วยกันลาก
แก่ความตาย นายช่างไม้เที่ยวค้นหาขวาน ออกมาช้าและ เมื่อผ่าท้องออกก็พบขวาน
จนอ่อนใจที่ไม่พบ มีความเสียใจกลับไป หมอบอยู่ในท้องกว้าง มีความใจช่วยกันเชือก
แจ้งแก่เศรษฐี และรับว่าจะซื้อขวานใหม่มานำ เนิล กว้าง เสรี แล้วก็นำเอา ขวาน ไป คืนให้
ใช้แทน เศรษฐีปฏิเสธว่า ขวานเล่มนั้นเป็น เศรษฐีและแบ่งเนลิกว้างให้บ้าง เศรษฐีได้
ของมฤคกตกทอดมาแต่ครั้งปู่ย่า ซึ่ง ขวานคันข้างในเนลิกว้างด้วย ก็ชอยใจแสดง
ท่านจะซื้อขวานใหม่ มาใช้แทน แม่สักรอย สัก ความขี้ขลาด และชอยพอเป็น อันหนึ่ง อันเดียว
พันเล่ม เราจะไม่รับเป็นอันขาด ช่างไม้ กัน ครั้นอยู่มาวันหนึ่งภรรยาเศรษฐีปรารถ

อุบลวรรณ

กุ่มภัก

จะคว้เข้าออก แ่ก่เบื่องที่ระคว้ไม่มี ซึ่ง ศาสตรสูง ผู้พิพากษาเป็นผู้ฉลาด (นับว่าเป็น
ทรงกับคำพิงเพยว่า เครษฐฐิยังรู้จักจากไฟ พระบรมโพธิสัตว์) คิดเฉลียวใจว่า เทคนิก
ภรรยาเครษฐฐิ จัง ไต้ ไป ขอ ยืม กระเบื่อง ของ
ภรรยานายช่างไม้มาคว้เข้าออก ครั้นคว้
เสร็จ แล้ว เอา กระเบื่อง วาง ไว้ ที่ ข้าง เคาไฟ
เมื่อญเฒ่าเจ้ากรรม มาเกิดกุกักกันขึ้นตรงทวาง
กระเบื่องไว้ ภรรยาเครษฐฐิคว้ไม้ไต้กัก
เฒ่าลงไป เฒ่ากระโถกหน้เลยทีเอากระเบื่อง
แตกกระร่ายไป

ฝ่าย ภรรยา นายช่างไม้ ไม่เห็น ภรรยา
เครษฐฐินำกระเบื่องมาส่งจึงไปทวงถาม ภรรยา
เครษฐฐิเล่าถึงเหตุที่ตนกักกระเบื่องแตกให้ฟังแล้ว
รับว่าจะขอซื้อหม้อใหม่มาใช้แทน ภรรยาช่าง
ไม้เมื่อเห็นสยโอกาสที่ระแค้นกันคอยแทนครั้ง
ชวานหายไต้ จึงคอยปฎิเสฐว่า กระเบื่อง
ใบนี้เป็นของมฤตกตกทอดมาแต่ครั้งท้าวครั้งยาย
เป็นของรักและสงวนมาก ถึงหากท่านจะซื้อ
หม้อใหม่มาใช้แทนสักหม้อใบแสนใบ ก็จะไม่
รับเป็นอันขาด พุคแล้วก็ลากลับไปทำเรื่องราว
ขึ้นต่อศาล ๆ ไต้เรียกโทกักจำเลย มาไต้สวน
เปรียบเทียบให้ไต้ ของ และยินยอม ประรองกอง
กัน โทกักก็ไม่ยอม ในที่สุดก็ขึ้นไปจนถึง

ศาลสูง ผู้พิพากษาเป็นผู้ฉลาด (นับว่าเป็น
พระบรมโพธิสัตว์) คิดเฉลียวใจว่า เทคนิก
เกิดวแทน โฉนจึงไม่ยินยอมกันง่าย ๆ ชะรอย
จะมีมฤตกณัษ์ซ่อนเร้นอยู่อย่างไคอย่างหนึ่งเป็น
แน่ จึงไต้ชักใช้โทกักโทกักให้การตาม
เรื่องเดิมที่ไต้เป็นมาแล้วโดยตลอด ครั้น
ซักถามจำเลย ๆ ก็รับสารภาพว่า จริงทั้งนั้น
และปรากฏว่าฝ่ายเครษฐฐิมีบุตรชายอยู่คนหนึ่ง
ฝ่ายนายช่างไม้ ก็มีลูกสาวอยู่คนหนึ่ง

เพื่อจะให้ทั้งสองฝ่าย สามัคคีปรองดองกัน
โดยธรรม ท่านผู้พิพากษาจึงตัดสินว่า “ให้
เครษฐฐิจัดการแต่งงานลูกชาย กับ ลูกสาว นาย
ช่างไม้แล้วให้ยกทรัพย์สินยักถึงหนึ่ง (คือ
๕๐ โถง) ให้แก่ลูกชายและลูกสะใภ้ซึ่งเป็น
ลูกสาวของนายช่างไม้ไป” (คดีนี้เป็นคดีของ
ภรรยาต่อภรรยา แต่โดยอาศัยบทกฎหมาย
ที่ว่าสามีกับภรรยาเป็นคน ๆ เกิดวกันจึงตัดสิน
ดังนี้) เมื่อคดีสิ้นสุดแล้วไต้นำคำพิพากษานั้น
ขึ้นถวายทูลพระราชา ๆ ก็ทรงอนุเมติ เครษฐฐิ
ก็จำเป็นต้องปฎิบัติตามคำพิพากษาทูกประการ
เฐื่อนั้นเห็นว่า พอสมกับคำพิว่า “เกล็ด
จิมเกล็ด” ซึ่งจำหน้าไว้ ในเบื่องตนนไคกระมัง

พ. ศ. ๒๔๗๕.

เกล็ดจิมเกล็ดอ

และยังเห็นคติให้รู้จักการผ่อนสั้นผ่อนยาวได้ อันของที่แตกสลายสูญหายไปแล้ว ยังขึ้น
 คืบย ถ้าวักคือ การสิ่งใดเมื่อเห็นควรจะผ่อน ะเอากลีบคนมาให้ได้คงเดิม มันระโกที่ไหน
 ฝน ก็ต้องผ่อนฝนให้กันอย่างตามสมควร ถ้า ย่อมเขากบตำราที่ว่าหาเลอกลีบอยู่ หรือหา
 ชนกันกันไปถ่ายเก็บไว้จะได้อะไรความเสียหาย หนวักเท่า เขากะถ่าย นั้นแน่.
 และเกอกรอนเมอภายหลัง คงเศรษฐกิจในเรือน

อวโลกฤษฏ์

๐ ศิวไลส์ ให้ผล คนดำยาก
 มีพอกิน สันทรน เล่ห์คนกง

ก้องโถมมาก หลากถัน ขวนร่นหลง
 ลงท้ายปลง ชีพวัน เหมือนกันเขย ๆ
 พระศรี นิพนธ์

สมุทรานภาพ

“สัตย์ธรรม”

สิ่งจำเป็นอันสำคัญ ของประเทศที่มีอาณา-
เขตการปกครอง “สมุทรานภาพ” สมุทรานา-
ภาพหรืออำนาจทางทะเลนั้น ได้รู้จักกันมานาน
แต่ครั้งโบราณสมัยว่า เป็นอำนาจที่จำต้องมิได้
เพื่อความปลอดภัยของประเทศ เหตุฉะนั้น
ประเทศโดยมากในโลกจึงพากันทุ่มเทเงินทอง
และทรัพยากรสร้างเรือรบขึ้นตั้งแต่เรือไม้ซึ่ง
ใช้พายและกรรเชียง จนถึงเรือเหล็กซึ่งใช้
เครื่องจักรเรือของยนตร์ เป็นลำดับมาตามกาล
สมัย และทวีจำนวน ขนาด และน้ำหนักมาก
ยิ่งขึ้นทุกที จนกระทั่งถึงขมหมำประเทศ ต้องนัด
ประชุมหรือ ลกกำลัง ทางเรือ กัน ขึ้น หลายต่อ
หลายครั้ง เนื่องจากมาเห็นพ้องต้องกันว่าโลก
ต้องการความสงบ การสร้างเรือรบแข่งขัน
กันนั้น นอกจากจะเสียเงินเสียทองไปโดย
เปล่าประโยชน์ในทางที่ไม่ควรแล้ว ยังจะได้
ชื่อว่า ทำเพื่อ มุ่งจะ ประหัดประหาร กันอีกโสด
หนึ่งด้วย ซึ่งไม่ใช่เป็นการที่ทำให้โลกสงบ
ตรงกันข้ามกลับเป็นการที่ทำให้ โลกเกิดครุอัน
างมาย่างมหันต์ แต่แม้กระนั้น การประชุมในทุกๆ

ครั้ง — แม้ในครั้งหลังที่สุด ซึ่งเป็นการประชุม
เพื่อลดอาวุธ โดยทั่วไปทั้งทางบกและทางเรือที่
กรุงเวียนนาเมื่อเร็วๆ นี้ ก็หาประสิทธิประสาท
ผลให้เข็นทัพพอใจไม่ เนื่องจากต่างก็ไม่ไวใจ
ซึ่งกันและกัน

ถ้าเราพลิกดู ประวัติศาสตร์นี้ แค่ สมัย
๕๐๐๐ ขกอนโน้น มาจนถึงสมัยปัจจุบันแล้ว
เรา จะมองเห็น มหิทธานภาพ แห่ง อำนาจ ทาง
ทะเลอันสยดสยอง ในยุคสมัยนั้น ๆ เป็นล้าคย
มาได้อย่างก็

แต่ เหตุการณ์ ใน สมัยก่อน คริสต์ศักราช
ราว ๑๕๐๐ ปีนั้น ตามที่ทราบกันแล้ว มัก
เป็นเรื่อนินาย ซึ่งขยายออกไป เกินกว่าความ
จริงเสียแยะมาก แม้กระนั้น เราก็ยังพอจะ
สันนิษฐานได้ว่า สมุทรานภาพในสมัยนั้นมิ
สภาพน่าครันคร้ามเพียงไร

สำเนา “อาร์โก” ที่เจสันใช้แล่นผ่าน
ช่องยโสฟอรัสเพื่อไปแสวงหาสินค้ำในทะเลดำ
ซึ่งตามนิยายกล่าวว่า เป็นชนเกาะทองนั้น ก็
เป็นสำเนาที่น่าเกรงขามแก่ บรรดาเรือในแถบ

พ.ศ. ๒๔๗๕

สมุทรานภาพ

นั้นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะมีขนาดใหญ่โตมหึมาแล้ว ยังมีเกาะเรือที่อึกด้วย

ในสมัยต่อมา กองทัพเรือประเทศกรีซก็มีจำนวน เรือรบ ทั้งหมื่นลำ ซึ่งยกไปตีเมืองทรอย โดยประสงค์จะครอบงำช่องแคบแอสตและแกลแคแนพระนางเฮเลน ก็มีอานาภาพน่าครันคร้ามสะพึงกลัวเป็นอันพันเช่นเดียวกัน

ในราวศตวรรษที่ ๕ แห่งคริสต์ศักราช ประเทศทางแถบเอเชียไมเนอร์และที่ใกล้เคียงถูกเปอร์เซียใช้อำนาจบาตรใหญ่รุกรานเมืองขึ้นของกรีกทางที่ตกไปเป็นประเทศราชของเปอร์เซียที่ทะเลเล็กตอนย่อยจนหมด กินแค้นแต่ชายฝั่งเมือง เทรศ ลงมาจนถึงฝั่งทะเลประเทศอียิปต์ ก็ตกอยู่ใน อำนาจ ของพระเจ้า เซอร์ซัส และราชบุตร ลูกเรือตามเมืองท่าทุกเมืองทางที่ถูกเรียกระดม แล้วกองทัพเปอร์เซียซึ่งมีทหารมากกว่า ล้านคน ก็ยกข้ามช่อง แคบแอสตตรงเข้าเหยียบแค้นแมกซิโดเนีย คล้ายกับฝูงจิ้งจอกอันมหึมา การไถ่ชัยชนะอย่างรุ่งงามของกองทัพกรีกที่ “มาราธอน” ไม่ทำให้ กองทัพเปอร์เซีย สะทึงสะเทือน อย่างไรเลย แต่กลับทำให้กองทัพเปอร์เซียหนาแน่น เข้ามาทะลุมกันอีก ณที่ซึ่งเขาเทอร์มอปลีเลี่ยนวาศัส และนครผู้กล้าหาญทั้งกองรบ

ได้ทำการต่อสู้อย่างเต็มความสามารถ จนตัวตายในท่ายืน ก็เหมือนไม่มีใครที่จะมาขัดขวาง กองทัพ ประการ กระแสน้ำไหล เชี่ยวกราก ของพวกเอเชียไคเลีย แต่อย่างไรก็ดี กองทัพมหึมาก็ต้องถอยกลับโดยพ่ายแพ้ อย่างยับเยิน ที่สงครามซาลามิส ทั้งนี้เพราะเหตุใด? มิใช่เพราะสมุทรานภาพก่อกหรือ?

ในการรบครั้งนี้ เปอร์เซียเป็นฝ่ายได้เปรียบมาก เพราะทะเลที่ร้ายเรียบ ช่องที่ทะลุข้ามก็แคบ ทหารก็มีเป็นแสน ๆ ซึ่งล้วนแต่ฝึกคนองที่ทำการสงครามทั้งนั้น ฝ่ายกรีกก็มีเรือกรรเชียงเพียง ๓๘๐ ลำ ทหารน้อยกว่าเปอร์เซียถึง ๓ เท่า แต่หลังจากเมื่อไ้ประจัญบานกันอย่างนองเลือดแล้ว กองทัพเรือเปอร์เซียก็พ่ายแพ้อย่างไม่มีชิ้นดี

เหตุใดในชัยชนะนี้ จึงตกมาไ้แก่ฝ่ายกรีก ในการรบซึ่งกรีกมีกำลังน้อยกว่าข้าศึกเช่นนั้น? กองทัพเปอร์เซีย ซึ่งอยู่ ย่นบก ก็ยังมีคนง ก็อยู่ โดยไม่ไ้ถูกรุกรานแต่อย่างไคเลย ทั้งยังไ้เห็นการต่อสู้ที่ตระหฤศกตทนนันด้วย จะเคลอนชะนวนยาควาทพิเข้าไ้เหยียบประเทศกรีกเสีย ไ้รยเป็นหน้ากสองไม่ไ้ไ้ยวหรือ? ถ้าจะตอบว่าไม่ไ้ เหตุผลก็ง่ายนักก็ยว พระเจ้า เซอร์ซัสขณะนั้นตกทนนันเช่นเดียวกันะไปเลี่ยน

สัจยธรรม

กุ่มภัก

เมื่อไปอยู่ที่แม่น้ำไนล์ กล่าวคือ ต่างกรรชา
ทัพใหญ่ แรมรอนไปใน ระยะทาง อันไกล เช่น
เดียวกัน การศึกก็จะต้องอาศัยเรือเช่นเดียว
กัน และการศึกก่อนนั้นก็ถูกทำลายลงด้วยกำลัง
กองทัพเรือเช่นเดียวกัน เมื่อพ่ายแพ้ที่ซาลา-
มิสแล้ว กองทัพใหญ่ของเปอร์เซียก็ต้อง
ผจญกับพายุคลื่นขมขื่นต้องล่าถอยกลับ พวก
ตะวันตกจึงรอกพินจากเงื้อมมือของพวกเขา
ออก ด้วยประการฉะนี้ นั้น เป็นมหายุทธนาวี
ครั้งแรกของโลก !

สมุทรานภาพได้กำหนดยุติในทะเลเมดิเตอร์-
เรเนียนถึง ๒๐๐๐ ปี — ๒๐๐๐ ปี ซึ่งเต็มไปด้วย
ภัยพิบัติ การณ์ อันน่าทึ่ง ซึ่งระดมเข้ามา
เสียไม่ได้ ที่ชาวโรมันทำลายล้างเมืองคาเทส-
เซียสไม่เหลือเหลืออยู่ เป็นเพราะเหตุใด ถ้า
ไม่ใช่เป็นการสู้รบเพื่อช่วงชิง สมุทรานภาพ ?
แล้วหันมาที่ กองทัพเรือของ พระนางคลีโอ-
พัตราอันมีมหาอำนาจ ซึ่งลงมือ มารุกคืบโจมตี
ผลจากการรบที่ แอ็กติอัม มาสู่เหว แห่งความ
พินาศสิ ต้องทำการสู้รบเพราะอะไร ถ้าไม่ใช่
เป็น เพราะ โรม อธิปไตยยา สมุทรานภาพ ของ
อียิปต์ ?

เราได้ทราบแล้วว่าที่ซาลามิส พลรบใน
เรือกรรเชียงนั่งกรรเชียงกันอยู่เช่นแถวๆ ไม่

ว่าจะเป็นพลรบของ ชาว เปอร์เซีย หรือ กรีก
การสงครามทำนองนี้ ได้เกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง
แต่น่ากว่าครั้งก่อนมาก ในน่านน้ำลิ้นโค
แห่งทะเลแอ็กเคเรียติค ดูเหมือนว่า ความรู้
เรื่องแห่ง สมัยกลาง ทั้งหมดได้พากันมาลอย
ฟุ้งอยู่ ชงนารบอย่างวิจิตรพิสดาร ในเรือยัก
อย่างงดงามอันมีมา และอาวุธยุทโธปกรณ์
อันเป็นเงาแปลงปลาวยววย ต่างก็กระเตรียม
กันไว้ อย่างพร้อมพร้อมในการสงครามระหว่าง
ชาวเวนิสกับพวกแขกเติร์ก ซึ่งต่างก็หากันว่า

เป็นพวกมีชาติภูมิ แล้วและชาวตะวันตก
ก็เห็นฝ่ายกำความมีชัยไว้ลึก

เมื่อใดที่พวกคินแคนอเมริกันขึ้น ทะเล
เมดิเตอร์เรเนียนอันไพศาลก็เสมือนหัวน้ำท้วง
หนึ่งของยุโรปเท่านั้น แต่มานานแห่งคินแคน
อันลึกลับ จะเป็น สิทธิของ ประเทศใด ก็ไม่มีใคร
ทราบ เพราะทั้งเสียเปรียบและปรี๊ดแกลต่างก็อ้าง
ว่าเป็นของตน ผลสุดท้ายทางกฤษฎีการอง
ราชันไปยังยุโรป ภายในห้องโถงอันงดงาม
แห่งวังแวร์ซายส์ โยปทรงคึกคักให้เจต
ตะวันตกเป็นของเสียเปรียบและเขตตะวันออกเป็น
ของปรี๊ดแกล

ระหว่างเสียเปรียบและปรี๊ดแกล คำตัดสิน
ของโยปไม่แต่เพียง จะเป็นโยปใน ทำนองฉลาด

พ. ศ. ๒๔๓๕

สมุทรานภาพ

เท่านั้น ข้ายังเป็นการยุดคิธรรมอีกด้วย เหตุการณ์จึงสงบ เรียบร้อย เป็น เวลา หลายปี แล้ว พาดิษฐ์ผู้เฉลียวฉลาด ทั้งหลาย รวม ทั้ง เสือ ฟรันซิสเกร็ก ก็เริ่มแล่นเรือเข้าไปในท้องทะเล ทห้วงทำม้อย่างไม่ละอาย ต่อความคิณินินทา

อะไรทั้งหมึก ทั้งน้เท่ากยเป็นการลยทวนค ของ ผู้เป็นเจ้าเป็นใหญ่ แห่ง น่านน้ำ อนลยบนน แท้ ๆ ซึ่งใครจะยอมให้คนอื่นอย่างพิงหมาย

เหตุฉะนั้น กองทัพเรือแห่งสมัคกลางอันมี มหิทธานภาพใหญ่ยิ่ง ซึ่งมีนามว่า "อินวัน ซิเบิ้ล อาร์มาค้า" จึงได้ค่อย ๆ ยাত্রาเข้าไป ในช่องอังกฤช อย่าง แฉ่มช้า น้าพิควง ภายใต ควงจันทรคิวงซึกซึงทอแสงฉายลงมายัพพณนา อย่างหลัว ๆ กองทัพเรือของเสปญทียก ซินมาทวังระรุโม่คองอังกฤชครั้งนั ประกอบ ค้วยเรือรบโยธาณ ๖๕ ลำ แต่ละลำมีน้ำหนัก ไม่ต่ำกว่า ๑๓๐๐ ตัน แต่องอังกฤชวิฑวัก ทั้งพลรบักช้านาญและกล้าหาญกว่า กองทัพ มหิมาของเสปญ จึงเมชีญ เควระทีเขา อย่างจิง หน้า

ทำไมพวกเสปญจึงไม่ชนะยก ? นั้นเป็น บัญหาที่อาจะถูกลถามขณใด และอาจะมีคำคอบ อย่างพล่อย ๆ ว่า เป็นเพราะพระผู้เป็นเจ้า ใค้ประทานพายุลงมา และกองทัพเรือเสปญ

แตกกระส่าระสายไม่เป็นขะชวน แต่ตามประวัค คาสคัว การณ์ทำเป็นเช่นนั้นไม่ กองทัพเรือ "อาร์มาค้า" ถูกยิงแตกกระจิกกระวายไปก่อน แล้วมหาวาทคัย จึงได้ทำลายล้างพินาศสิ้นใน ภายหลั

มองดูเรือรบของเสปญซึ งทงามใหญ่โศ มโหฬารวาวระปราสาทลย สง่าน่าเกรงขาม แม่น ๆ บัอม ปราการ ของ ปราสาทใน เสปญ และ อาจะ ใช้ เป็น บัอม ชั่วคราวไคอย่างคั ๆ แต่ถึงกระนั้น ก็ไม่สามารถจะทนทานถาลัง กองทัพ อังกฤชไค เพราะเมะจะมีถาลังนั้อยกว่า แต่ ก็มีพลรบซึงลว้นแต่ มีหัวโจอมเข้มแข็งและบัค บัณ และซึงยังเล็งเห็นอีกว่า ส่วนสูงของ กรวยเรือไม่สำคัญเท่าไรนัก เรือจะมหรือ ลยอยู่ไคมันแล้วแล้ววากรวยเรือจะทนทานหรือ ไม่ต่างหาก และกรวยเรือของกองทัพ "อาร์ มาค้า" ก็ไม่แต่เพียงระกวังขวางและใหญ่ เท่านั้น ข้ายังของกันอะไรไคไม่ไคเสียค้วย การรบครั้งนัเป็นการรบครั้งใหญ่มาก จึงนั เป็นมหายทอนาวคิวงักทสองของโลก

จากนัเราไคเห็นเสปญพยายามจะส่งกระสุน ขนไปให้อังกฤช และผลถักรบก็มแต่เพียงว่า ลูกเหล็ก กลม ๆ ไค้หลุกออกไคจากคอบอก ขนเท่านั้นเอง แต่ทางฝ่ายอังกฤช กระสุนขน

ลัทธิธรรม

กมร

ทั้งนี้มาถนัดเสียก่อนให้เกิดผลสัมความภาค
หมายหลายประการ

ขอให้เราพลิกประวัติศาสตร์กลับไปอีก ใน
ระยะเวลา ๒๐๐ ปีต่อมา เราได้เห็นการสู้รบ
ตามท้องสมุทราณาพระหว่างประเทศต่าง ๆ
เห็นกระแสนอนเร้งรอนปลิววนอยู่รอบ ๆ เกาะ
ยิบรอลตาร์ และเห็นเรือรบฝรั่งเศสเคลื่อน
ขบวนเข้าไปช่วย ยอร์ช วอชิงตัน รบอังกฤษ
ที่ยอร์กทาวน์

ใน ค. ศ. ๑๘๐๕ สมัยที่การประจักษ์
ของ นะโปเลียน มีรศมีรุ่งโรจน์ในทางการเมือง
ซีกศึก แสงอันสกลใสแห่งการที่โคซิมัสจะ
จากสงครามฮิสเตอร์ลิกซ์ได้ฉายไปทั่วทุกหน
ทุกแห่ง ทั้งที่ยุโรปต่างก็ยอมหมอบกราบ
คายนแก่ดวงแทบเท้าของนะโปเลียน เว้นเสีย
แต่เฉพาะเกาะ อังฤษ เท่านั้น ที่ยัง ซักซัน อยู่
อย่างออกหน้าออกตา เหตุฉะนั้น ทัพลอน
จึงได้มีการ กระเตรียม จะรบ ขบวนทัพเรืออัน
นำมาแต่ความมิซึซนะ ข้ามไปยังกินแคนอัน
กิ่งกอลดิก

ในสมัยนั้น ไม่เป็นการง่ายที่จะรู้ถึง
การหยักงอขบวนทัพของ นะโปเลียน ทัพลอน
โทรเลขก็ไม่มี วิทยุก็ไม่มี ทราบกันแต่ว่า
กองทัพเรือของสมออยู่จนสุดขอบหลาฟ้าเขียว

แล้วก็ไม่มีว้าวแววอะไรอีก เป็นเวลาหลาย เดือน
นี้สิ, ทำให้อังกฤษวิตกมาก แต่เนลสัน
แม่ทัพปราชญ์เล็ก ๆ ที่เข่นอริกับคลันซิงมแนช
เพียงข้างเดียว และเขาเพียงคนเดียวได้ชัยชนะได้
กองทัพเรือฝรั่งเศสแตกกระเจายไป

ถึงแม้ ในทงวันนั้น เราจะเห็นว่า เป็น
การยากที่จะเข้าใจถึงความเชื่อมั่นของฝ่ายหนึ่ง
และความท้อใจของอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นความจริง
ที่ว่า วิลเนฟ แม่ทัพเรือของฝรั่งเศสไม่ต้องการ
สู้รบ ทั้งนั้นเพราะอะไร? วิลเนฟไม่ใช่คน
ซื่อลาคาขาว มิฉะนั้นก็ เช่น เนลสัน
และบางลัทธิก็คิดว่าเสียค่ายช้า แต่เหตุที่
ให้วิลเนฟต้องสู้รบอยู่ที่คือตัวของเนลสันนั่นเอง

คุณสมบัติอันน่าเกรงขามของ เนลสันก็คือ
ความเข่นเจ้าเข่นใหญ่แห่งทะเล โดยมีพัก
ท้องสงสัย เรือคาทพา ๓ ชั้นจะต้องเกาะ
โง้งกางขวาง ๆ วิ ๆ แต่เรือใบซึ่งมิใช่กาง
แผ่ออกไปอย่างเต็มที จะมีภัยไฉนแล้วคล่อง
ว่องไวเข่นอย่างก็ ไม่มีอะไรสักสิ่งเดียวที่
เกี่ยวด้วยการเรือที่เนลสันมิได้เรียนรู้ ทาม

กลางกระแสน้ำและกลุ่มหมอก เนลสันได้
ใช้หัวคิอย่างหนัก ด้วยความร้อนใจ เข่นที่สัก
ตลอดวันตลอดคืน เนลสันเกร็ดกรอกรงไป
มาอยู่บนคาทพาเรือ เกร็ดงแลวเกร็ดขน เกร็ด

พ. ศ. ๒๕๓๕

สมุทราณภาพ

ขึ้นแล้วเกรียง ในขณะทพวกกะลาสีพลรบ ไม่สามารถที่จะยิงโต้ตอบไปได้เลยแม้แต่เพียง
กำลังนอนหลับอยู่อย่างมีความสุข นักเดี่ยว เพราะเรือรบของฝ่ายข้าศึกได้หาย

เนลสันทราบอย่างแน่นอนว่า วัตถุประสงค^๑ เข้าไปในกลุ่มควันไฟอันหนาทึบอย่างครบถ้วน
ของเรือรบไม่มีอะไรอื่น นอกจากเป็นฐาน และมีการสนับสนุนกันที่เดียว ปลิวมา ทำลายล้าง
๘/๙ ขนทลของลยอยู่^๒ ในท้องสมุทร แต่ในระยะใกล้ ชีวิตกะลาสี บนคาทฟ้าเรือ “วิกตอรี” ๘ คน
นำหนักของย่นไม่สำคัญอะไรนักหนา สิ่งซึ่ง แต่พลรบที่แคมเรือ ซึ่งกำลังคอยหาโอกาสอยู่
สำคัญที่สุดในการสงครามก็คือ การยิงงาน เมื่อโอกาสมาถึง ก็ได้ชักกำลังพลรบของเรือ
ไก่อ้อย่างแคล่วคล่องทันอกทันใจ และเนลสัน บุษซึ่งแตรเสียง ๔๐๐ คน และทำลายย่นเสียง
ก็เชื่อมั่นว่า พลรบของตนสามารถที่จะสัง ๒๐ กระบอก

กระสุนย่นไปให้ข้าศึกได้ทั้ง ๒ ใน ๓ ลูก หรือ ควันไฟและฝุ่นละอองจาก เรือเคาะระรัย
อย่างเร็ว ๑ ใน ๓ ลูก ปลิวกระหลยเข้าหน้าเนลสัน และทิ้งรอยกระดำ
อะไรคอยแทนเลยนั้นเป็นไม่มีอย่างแน่ ๆ กระต่างไว้ แต่เนลสันมิได้เอาใจให้แม้แต่

เนลสันได้รู้สึกว่ มันเป็นความจริงอย่าง เล็กน้อย คงยกรทำให้เรือภายใต้งคยบัญชา
ปราศจากข้อสงสัยเลยแม้แต่เล็กน้อย ที่กระสุนย่น ของคนส่งกระสุนย่นใหญ่ไปให้ข้าศึกอยู่เรื่อย ๆ
ซึ่ง แล่นฝ่า เขาไปย่ง เรือ ของ ข้าศึก คงแต่หัว แลวและเรือ ซึ่งได้ทำการ ต่อสู้เพื่อยองกันตัวก็
กลดอท้าย จะทำความเสียหายให้ยังเกิด ถูกทำลายลงราว ๒๐ ลำ

ความมรดกกรรมของเนลสันได้เป็นไปอย่าง ๒ ความมรดกกรรมของเนลสันได้เป็นไปอย่าง
๙/๑๐ ขนแก่เรือได้มากกว่ากระสุนย่น ซึ่งยังผ่านแคม ของอาถล้าหาญนำชมย่นนัก ชายประหลาด
เรือคานหนึ่งไปย่งอีกคานหนึ่ง และเพราะ ร้างเล็กเกรียวเว้ยไปมา อยู่บนคาทฟ้าเรือส่ง
๙/๑๐ เหนือเอง ในการรบที่ทราฟลการ์ กองทัพ อานคัสัญญาให้ย่งกองทัพเรือฝ่ายข้าศึก ออก
เรือสองชะเขวของ อังกฤย จึงแล่นเป็นมุมฉาก คำสั่งบัญชาให้เรือทแล่นตามมาอยู่ ในแนวเดิม
ทั้งนี้เป็นความคึกคักที่หน้าส่งพงคด้วยมาก ๆ ไม่ให้ล่งล้าขมมาข้างหน้า แล้วกลับลงโดย

เรือ “วิกตอรี” ซึ่งเป็นเรือธงของเนลสัน กระถูกสันหลังถูกกระสุนย่นหักในท่ามกลางเสียง
ถูกระคมย่งอยู่เป็นเวลานานราว ๔๐ นาที โดย ไห่ร้องสำแดงความมีชัยชนะ อย่างเอิกเกริก

การสงครามครั้งนั้น มิใช่แค่เพียงเป็นการรบ
ทางทะเลแบบโบราณสมัยเท่านั้น แต่เรือซึ่ง
ใช้ประหัตประหารกันก็เช่นเรือแบบโบราณด้วย
นี่คือ มหายุทธนาวีครั้งที่สามของโลก

ศตวรรษที่ ๑๘ แห่งคริสต์ศักราชได้เปลี่ยนแปลง
อะไร ๆ ทั้งหลาย ที่เกี่ยวกับ ค่ายสมท
อย่างน่าพิศวง กระโจมไฟถูกสร้างขึ้น เรือ
ทุติยพิโรจน์ถูกทำให้ไว้อย่างพิสดาร และ
ก็ครบถ้วนบริบูรณ์ สลัดถูกถูกลบทิ้ง ทลอส
ในการค้าทาสก็หายสาบสูญไปอย่างเด็ดขาด
ใช้แต่เท่านั้น คอคอกซึ่งเป็นอุปสรรคของ
ทางเดินเรือสายใหญ่สองสาย ก็โดนหักทอน
โดย เกอเธียร์เซป นายช่างชาวฝรั่งเศสเป็น
หลัก

แล้วมหายุทธนาวีครั้งที่ ๔ ของโลกก็ได้
เริ่มเกิดขึ้น... ก็เหมือนระบำแรงที่สุด ความ
คิดโบราณของแม่ทัพ ที่เกรงเวียงนอย่นคา
ฟ้าเป็นอันไซ้ไม่ได้ ถ้าเรือซึ่งแตกกันไซ้
ไม่ก็กลายเป็นเหล็ก ใบเรือถูกขยักเล็ก
โดยไซ้ไอน้ำแทน ขนที่ประจัญหน้าจะชอก
แทนทางปากกระบอก พลรบกันไม่ยั้งอยู่
หรือคอยยืนส่ง เพื่อสอคล้องคู่ ซึ่ง อยู่ในระ
อันไกล เส้นผ่าศูนย์กลางและระยะของโลก
บนกำแพงหินเป็นลัทธิ แทบทุกสิ่งทุกอย่าง
ผิดแปลกแตกต่างกับสมัยก่อนอย่างกลายหน้ามือ

เป็นหลังมือ
สำหรับอังกฤษ ได้เกิดมีการเปลี่ยนแปลง
อย่างขนานใหญ่ เนื่องด้วยรู้สึกตัวได้ว่าจะ
ทำอะไร เนลสัน ซึ่งชอบสู้รบคอยฆ่าศึกที่มี
กำลังมากกว่าไม่ได้ เพราะในสมัยเมื่อโลก
เจริญขึ้น ผู้ที่จะเป็นเจ้าเป็นใหญ่ในทะเล จะต้อง
ระวังตัวให้มากที่สุดหน่อย อังกฤษรู้ว่ากองทัพ
เรือเยอรมัน กำลังไล่ ตามเข้ามา เสมอมาเสมอ
ใกล้กับประเทศทั้งหลายแล้ว และต่อไปไม่ช้า
อาจะยิ่งใหญ่กว่าก็ได้ และทางที่จะทำ
ให้อุ่นใจได้ก็เพียงทางเดียวเท่านั้น คือ เพิ่ม
กำลังนาวี ฉะนั้น การแข่งขันความเป็นเจ้า
เป็นใหญ่ในทะเลเหนือจึงได้เริ่มเกิดขึ้น

แล้วสงครามก็มาถึง ซึ่งก่อให้เกิดการ
เล่นเอาเด็กเจ้าล่อนจนในทะเลเหนือ ค้างฝ่าย
ต่าง คอย จับ ไขว่ คว้า กัน อย่าง รมิต ระวัง
เยอรมัน จะกล้า เสี่ยงภัย ยากว่า ทพเรือ ซึ่งถูก
ล้อมอย่างถาวรจนออกมาเจอหรือ ? ถ้ากล้า
เมื่อไรเล่า ?

ยุทธซึ่งครุ่นคิดตั้งอยู่หาชน ในขณะนั้น
นั่ง อยู่ใน ห้อง เล็ก ๆ ห้อง หนึ่งในไวท์ฮอลล์
สำหรับบรรณวิญญู วิทยุก็ยังเป็นสิ่งลึกลับอยู่
สำหรับที่ประชุมในราชสำนัก ก็ได้แต่ร้องมอง
กุดากัน ชั่วโมงแล้วชั่วโมงเล่า กองทัพ
เรือทั้งสองฝ่ายค้ำชะโมยอาดมิทิสัญญาจาก

พ. ศ. ๒๔๗๕

สมุทรานภาพ

กันและกัน วันหนึ่งไวฑูรย์ออกไปซื้อของ
และสิ่งของที่ใด ๆ ได้มาด้วยความเพียรว่า เครื่อง
สิ่งใดที่เขาส่งไปแล้ว ชาวสยามจะหมายความว่า
ถึงอะไรนั้น นอกจากจะเป็นชาวสยามก็ยังไม่
ว่า เขอร์มนั้นได้เขาส่งแล้วแต่ภาพทางเรือมา
แล้ว!

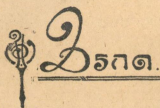
ความความที่เขาส่งนั้น กองทัพเรือ
ของ อังกฤษ ทั้งหมดยกได้ รับ คำสั่ง ให้ เคลื่อน
ขบวนออก และในท่ามกลางหมอกสับสน
แห่งทะเลเหนือ หมอเรือเรือหนึ่งมาปรากฏ
ขึ้นแก่สายตาของพลเรืออังกฤษ ทางฝ่าย
ทางอยู่ทางกันคนละฝากฟ้า—ทางกันคนละฝ่าย
ไม่ผิด ในฐานเช่นนั้นเรือดำน้ำสามารถส่งกระสุน
ขึ้นไปที่อกฝ่ายหนึ่งได้ เรือดำน้ำนั้นเขาส่ง
หมอกเรือหนึ่งด้วยอย่างมหัศจรรย์ และดูเหมือน
เขอร์มนั้นได้ส่งกระสุนลูกแรก ๓ ลูกมาขึ้นเรือ
ลากทะเลวนเคียวกันออก อันมีอำนาจเพียง ๓ ลูก
ซึ่งมีผลทำให้เรือจมทั้ง ๓ หมอกส่งลูกที่สองทะเล
พร้อมกับเปลวไฟอันลุกโผลง!

การยุทธครั้งนี้ เป็นมหายุทธนาวีครั้งที่สุด
และครั้งสุดท้าย อังกฤษได้รับความพินาศ
ทั้งชีวิตพลและจำนวนน้ำหนักราวสองเท่า
ของเขอร์มนั้น เมื่อเราดูความ ชัยชนะใน
สงครามที่เขาส่งนั้นก็เห็นของเขอร์มนั้น แต่

ถ้าพิจารณาถึงข้อไปอย่างถวิลแล้ว ผล
สุดท้ายเขอร์มนั้นก็เช่นฝ่ายปราชัย เนื่องจาก
มีกำลังน้อยกว่า กองทัพเรือมหาของเขอร์มนั้น
ซึ่งไม่ได้รับความเสียหายมากมายเท่าไร ได้
ใช้จักรแล่นเข้าไปในอ่าวลึกที่เขาส่ง และ
ก็ถูกซัดลง และถูกถักไว้ ทันใดเรือซึ่งถูก
นำมาภายใต้อาณาจะส่งขึ้นแห่ง สัมพันธมิตร
ก็มาลงเนื่องจากถูกพลรบของตนเอง ทะลุท้อง-
เรือเสีย

ไม่ต้องสงสัย แม้ถึงว่าจะมีสัญญาว่ากัน
ชาวอังกฤษ และสันนิบาตชาติก็ตามซึ่งพอ
เห็นอยู่ในใจไปอย่างแล้วก็ตาม สมุทรานภาพก็จะ
ต้องมีสภาพน่าครั่นคร้าม ขึ้นทุกที ความความ
ก้าวหน้าของโลก เพราะทางฝ่ายอังกฤษไม่ไวใจ
ซึ่งกันและกัน และในวันหนึ่งข้างหน้า มหา
ยุทธนาวีครั้งที่ ๕ ของโลก อันร้ายกาจอย่าง
น่าสยดสยองที่สุดก็อาจจะเกิดขึ้นได้ จึงอยู่
อันมีระหว่างประเทศและสันนิบาตชาติก็ตาม
ได้สร้างขึ้นไว้เพื่อขจัดสงคราม แต่ก็เห็นจะ
มีผลจริงจึงเฉพาะสำหรับประเทศเล็กๆ เท่านั้น
กอก สำหรับมหาประเทศซึ่งมีอุตสาหกรรม
ภาพอันยิ่งใหญ่ และประสงค์จะประหัตประหาร
กันจริง ๆ แล้ว ก็น่ากลัวว่า จะมีผลน้อย

เลือดเนื้อของหล่อน

(ต่อจากหน้า ๖๕๕ ธันวาคม ๒๔๗๕)

บทที่ ๔

เวลาเกือบหนึ่งชั่วโมง ชัยชนะนาย
วิวิธวัฒน์ เคียงวงศ์ ได้กลายมาลงยานเก๊กเมื่อง
นอนแล้ว และกำหนดวันวิวาห์ของเขาได้ใกล้
จะถึงในไม่ช้า

นายวิวิธวัฒน์ มีความยินดีมาก ที่มาทราบ
ว่านายอนันต์เพื่อนเก่าได้ช่วย คุ่มเงินของเขา ให้
พ้นจากอันตรายด้วยความกล้าหาญ ยศ
เขาจึงมีการติดต่อกับใคร่กัน ทั้งเช่นที่เคย
มาแล้วแต่เก่า ๆ

“กันชอบใจเพื่อนอย่างมาก ที่ได้ช่วย
ชีวิตของเร้า และทั้งยินดีที่ได้มีความคุ้นเคย
กันเป็นอย่างดีด้วย” วิวิธวัฒน์กล่าวกับ
อนันต์ ในวันหนึ่ง

“ที่แรก กันก็ไม่รู้ว่าเธอ เกี่ยวข้อง กับ แก

ครั้งนี้มาช่วยได้ช่วยญาติและคุ่มเงินของ เพื่อนรัก
กันยิ่งรู้สึกดีใจมาก” อนันต์ตอบ

“กันจะไม่ลืมบุญคุณแก่เลย ทั้งของ เร้า
ก็คงมีน้ำใจเช่นเดียวกัน”

“เขาเป็นพ่อที่เรงของบุญคุณ เพราะยอม
เข้าใจกันอยู่แล้วว่า ระหว่างเราเมื่อมีการ
อย่างใดที่ช่วยเหลือกันได้ ก็จำเป็นต้องช่วยกัน
เสมอ”

“แน่นอน และการวิวาห์ของกันครั้งนี้ ก็
ต้องขอให้แกเป็นกำลังด้วย” วิวิธวัฒน์กล่าว
โดยซื่อ แต่ทำให้อนันต์ รู้สึกเสียสละใจเข้า
หัวใจ คล้ายถูกเข็มแทง

“กันยินดีและตั้งใจอยู่แล้ว เพราะคิด
ว่าต่อไป ก็อาจ จะไม่มีโอกาส ช่วยเหลือเพื่อน
อีก”

พ. ศ. ๒๔๗๕

เลียดเนื้อของหล่อน

“เฮ้ แก่พวยังโงะ ทำไมจึงจะไม่
โอกาส”

“จริง ๆ นา เพราะกันคิดว่าบางทีจะไม่
ไถ้อยู่ในกรุงเทพฯ”

“ทำไม แกะไปทำงานหัวเมืองงั้น”

“ก็ไม่ว่า จะทำงานหรือจะไม่ไถ่ทำก็ยัง
พวยไมไ่”

“เฮ้, นี่แกมีความทุกข์หรือมีความ
คึกอย่างไ้ ขอกันบ้างสิ จะไ้ช่วยเหลือ
บ้าง”

“เปล่า ไมไ่อะไรออก เพื่อนไมไ่ควรร้อน
ใจ เพียงแ่กันคิดว่าบางทีจะไม่ไถ้อยู่ในกรุงเทพฯ
เท่านั้น”

“ทำไม?”

“รู้สึกใจไมไ่ค่อยชอย”

“เฮาเถะนา อย่าทำใจหงุดหงิดไป
เลย รอไว้กันแ่่งงานแล้ว บางทีอาจมี
โอกาสไปเที่ยวตามหัวเมืองด้วยกัน”

วิจิตรคนพุกทวนน้ำใจไ้ แต่หาเป็นการ
ปลดปล่อยอนันต์ไ้ไ้ ไม่ เพราะเขาไมไ่มีความ
คึกอันแท้จริงในใจของอนันต์ แ่อนันต์เล่า
ถึงแม่คิ้วใจของเขาไ้ไ้ยอนันต์ไปอย่างไ้ ๆ
ก็ไ้ แต่ความคึกของเขาหาไ้ไ้เป็นการประทุษ
ร้ายกระทบกระเทือนถึงเพื่อนที่รักเขามาไ้ มีน

เป็นการประทุษร้าย กระกระทบกระเทือนอย่างแรง
ร้ายจริง แ่ก็เพราะตัวเขาเองเท่านั้นคึก

อนันต์รักรุจิ ตาม ประเวณี ของ โลก อย่าง
สุจริต และในกำเเนิดของเขาไ้ยังไม่เคยรักหญิง
อันเลย เขาเป็นหนุ่มอยู่ในเยาว์วัยอันง่ายที่
วิสัยโลกไ้จะครอบงำทวงใจเขาไ้ก็ไ้ แ่อนันต์ก็
เป็นคนมีสติสัมปชัญญะในเรื่องนพทวอยไ้ เป็น

ธรรมดาหญิง สาว ชาย หนุ่ม ย่อมเกิด ความ
ปฏิพัทธ์ต่อกันง่าย แ่อนันต์มีวิสัยจะพิจารณา
และนับถือ เพราะ ความรัก ที่มี ความ สักขย

ประกอบเป็นหลักฐานด้วย เขาไมไ่เห็นน้ำหนัก

ในความรักอันเกิดแต่ความไ้ร้นเลย เพราะ

ความไ้ร้ จะเกิด ไ้ง่าย ๆ จากรูป, เสียง,

กลิ่น, รส แต่มีนก็ทำให้คำแห่งความรักอัน

แท้จริงไมไ้ เขารัก รุจิ ด้วยทวงใจอันบริสุทธิ์

ภายในเวลาไมไ่ช้า ก็เพราะไ้เห็นแ่่นครหนัก

ว่า รุจิ มีความซื่อสัตย์กับเขา รุจิรักเขาด้วย

ความซื่อสัตย์อันนั้น ความรักก็เกิดขึ้นใน

ระหว่างเขา มีไ้ด้วย รูป, เสียง, กลิ่น รส

อันเป็นเชื้อแห่งความไ้ร้เช่นมด มีนเกิดขึ้น

ด้วยการ ไ้เห็น ความ ซื่อสัตย์ บริสุทธิ์ คือก

เป็นความรักซึ่งเกิดขึ้นจากน้ำใจ เป็นความ
รักที่เชื่อไ้ว่าจะสุ้นไปไ้ค่อเมศคยาตามใจของ

มรดก

กัมภี

มันเห็นความรักของคู่ชีวิตที่เกี่ยว ฉะนั้นความ
รักจึงเข้าไปฝังอยู่ในกลางหัวใจของเขา และ
สุดท้ายก็กลายเป็นไป

ในส่วนวิวิธวัฒนธรรมแล้ว เขาก็เป็นเพื่อนรัก

กันมาแต่เยาว์วัย อนันต์ไม่มีใจที่จะประพฤติ
ไปทางอื่นใด นอกจากข้อสัจธรรมเพื่อน เขา
ต้องพยายามรักษาศีลธรรมเป็นอย่างดี แต่ก็
เพราะความรักเป็นสื่อ กำลังรวมกัน นั้นแหละ
จึงมีความรุนแรงกระแทกกระเทือนหัวใจเขา จน
ทำให้รู้สึกว่าเขาจะนอนอยู่ใกล้มิตรรัก
ทั้งสองไม่ไกลเสียแล้ว แม้เขาจะมีหัวใจอัน
มั่นคงที่จะรักษาความบริสุทธิ์สุจริตไว้ ใจก็ลน

แต่มันต้อง เป็นการ ทำลาย ชีวิตเขา อย่างร้าย
เป็นมั่นคงเหมือนกัน หรือการที่จะคิดแก้
ด้วยรักอันมั่นคงไม่สำเร็จก็ได้สำหรับเขา เพราะ
ถึงกล่าวแล้วเขาไม่เคยคิดรักใคร ซึ่งจะให้คิด
ง่าย ๆ ขณะนั้นยังไม่ได้ ด้วยหัวใจรัก

ของเขาหมั่นเกี่ยวและได้ฝังลึกเสียแล้ว ใน
ความรักอันมีกตัญญูและซื่อสัตย์เป็นมูล จึง
เป็นการสุดท้ายที่ถอนกลับคืนได้ ฉะนั้น เขา

จึงกำลังก้าวขึ้นทางที่ทางอยู่ในใจ ก็เข้าไปใน
ทางที่ว่า เมื่อช่วยงานวิวิธของนครแล้ว

เขาก็จะหลยหน้าให้หายพ้นไป ประจวบคณคยา
(จากคนทั้งสอง) นั้นก็เกี่ยว แต่เขาคงรักษา

ความกึกก้องไว้ในใจ หาได้แพร่พรายแก่
ใครไม่ ขณะนั้นเขาคงตั้งในสวดภาวนาวิวิ
ให้คงเดิมเพื่อมิให้ใครจะเร่งเร่งสลับเลย

๐ ๐ ๐

นายอำพร จินตการ ก็เป็นมิตรสหายของ
วิวิธวัฒนธรรมคนหนึ่ง บ้านเพื่อนบ้านใกล้เคียง
เคียง อำพรได้ทราบเรื่องวิวิธวัฒนธรรมกับ รุ
เป็นอย่างดี เขารู้สึกเสียใจไม่น้อยกว่า
อนันต์ แต่เขารักรุ้เท่าใดเขาก็ชิงอนันต์
เท่านั้น ส่วนกับวิวิธวัฒนธรรมแล้ว ไม่มีความสนิท
สนมกันเท่าใด เพราะมิได้เป็นเพื่อนเรียน
มาด้วยกันเช่น วิวิธวัฒนธรรมกับอนันต์ เมื่อการ

ประจักษ์ชัดแล้วว่า เขาหมกมุ่นไปสำหรับ
รุ้ แทนที่เขาจะเห็นห่างเพราะความเสียใจ
เขาก็กลับเข้าสนิทกับวิวิธวัฒนธรรม นั้น เพราะเขา
มีความรักอย่างหนึ่ง รักความ อาสาหา ที่เขามี
อยู่ที่อนันต์ เขาเคยมาครั้งหนึ่งแล้ว ที่
ไม่สามารถจะแยกอนันต์ให้ห่างรุ้ได้ แต่ครั้ง
นั้นเขามั่นใจ ว่า จะต้อง แยก อนันต์ ให้ออกจาก
วิวิธวัฒนธรรมให้ได้ และก็เป็นการทำรุ้ไปด้วย

ในหัว เขาคิดไกลไปถึงว่า ถ้าหากวิวิธวัฒนธรรม
กับอนันต์แตกไปจากกันแล้ว ความแค้นนี้
จะไม่กระแทกกระเทือนไปถึงรุ้ด้วยหรือ อาจ
จะได้และอาจจะแตกเป็น ๓ เลี่ยงได้ เมื่อ

พ. ศ. ๒๔๗๕

เลือดเนื้อของหล่อน

วิวัฒนาการอันเกิดขึ้นเป็นประจักษ์กันขึ้นรุนแรง
เท่าใด ก็ย่อมเป็นโอกาสดีแก่เขาเท่านั้น ที่
สุจริตอาจเลิกการแต่งงานกับวิวัฒนาการ แต่
ไม่ต่างกับคนอื่นเหมือนกัน เพราะความแตก
ร้างเป็นอุปสรรคแก่กันทั้งสองเสียแล้ว ทั้ง
ตัวเขาจะไม่กลัวยังมีห่วงอื่นอีกฤๅ? ช่องทาง
แลเห็นอยู่โง่งมากที่เดียว ความยากหวัง
จะกลายเป็นความจริงได้ ไม่ยากนัก ทั้งนี้
แทนที่เขาจะเสียใจและเศร้าโศกเศร้าเช่นคนอื่น
เขากลับใจยังขึ้นเสียอีก ถ้าฟังเขาคุยกัน
หรือวิวัฒนาการตัวต่อตัว เขาย่อมไม่สามารถ
แข่งสู้ใครได้ แต่เขาอีกเขาคนหนึ่งที่หน้าเขา
ให้ทำลายกันเอง แล้วต่างก็จะละลายไป
เหยือกเป็นของเขา มันเป็นผลยิ่งกว่าเรา
นักที่เขี้ยวสองตัวไปเสียอีก นมมันถึง ๓ ตัว
ด้วยซ้ำไป

อันความนึกของอำพรก็กล่าวมานี้ ย่อม
เป็นการฝึกคิดธรรมจริงอยู่ แต่ในเรื่องสงคราม
รัก นั้น มีใคร รักษา คัดธรรม กันนัก หรือเล่า
อำพรเป็นเพียงปลุกขึ้นเป็นชายหนุ่ม ซึ่งกำลัง
อยู่ในกรงเล็บแห่งวิสัยโลกีย์ ธรรมชาติของ
ชายโดยมาก ย่อมถือความรัก เป็น คำ สูง สุด
แห่งชีวิต เขาอาวชอมกระต่ายอมสละสาร-
พัดร แม้เงินชีวิตของเขาและชีวิตของคนอื่น

ถึงโลกจะเจริญเปลี่ยนแปลงไปเท่าใด ๆ แต่
ธรรมชาติวิสัยอันนี้ก็ยังไม่มีอะไรมาทำให้เสื่อม
กลายเป็นเปลี่ยนแปลงไปตามโลกด้วย สตรียัง
เป็นขอกแห่งรักของบุรุษ สตรียังเป็นเจ้า
หัวใจของบุรุษ และก่ิสรักนั้นเองที่ทำให้บุรุษ
เป็นอะไร ๆ คิดอะไร ๆ ทำอะไร ๆ ไป ได้
สารพัดทั้งนั้น ทั้งสตรีไม่เป็นผู้คุมเหตุ
ออกฤๅ? การที่อำพร เป็นไป, คิดไป, ทำไป
อย่างไร ๆ นั้น ไม่ใช่เพราะสตรีที่ออกฤๅ?
เมื่อก่อนการที่ จะปรักปรำลงโทษ แก่ชาย ใน
เรื่องเช่นนี้จนเกินนัก ก็ไม่สมควรกระมัง?

นายอำพร ได้ทำทาง เพื่อ ดำเนิน ก โดยาย
ของเขาสมความปรารถนา วันหนึ่งเขาได้
พบสนทนากับวิวัฒนาการ และเมื่อวิวัฒนาการ ได้
ออกปากวานให้เขาเป็นผู้ช่วยเหลือด้วย ใน งาน
วิชา เขาก็เริ่มเข้าทางทันที

“กำหนดเมื่อไรแน่ละคุณ” อำพรถาม
“กลางเดือนหน้าแหละ” วิวัฒนาการตอบ
แล้วก็บรรยายถึงพิธีการต่าง ๆ ที่จะต้องไป
อำพรนั่งฟังโดยสงบ เขาแสดงสีหน้า
ประหลาดมีพิชชะไรระมอยในหัวอก แล้วก็
ค่อย ๆ เงยหน้าขึ้นเข้านั่งลงกับแทมแมว สงสาร
ขึ้นสยกับวิวัฒนาการ ซึ่งทำให้อำพรเห็น วิสัย กง
ฉนวน เสียงพูดก็ดังขึ้นในลำคอ แล้วก็

มรกต

กุ่มภัก

หยุก้องหน้าอำพรด้วยอาการตะลึง

วิวิจักษณ์เสียงสั้นเครือ

“คุณ มัน กัน ไว ก่อน ไป เมือง นอก มี ไช่
ฤา?” อำพรถามซ้ำ ๆ เสียงอ่อย ๆ

“ถูกแล้ว, คุณถามทำไม” วิวิจักษณ์
ท้วง

“ระหว่างคุณถลันมานี้ คุณสังเกตว่าคุณ
รุจิ มี อาการ เปลี่ยนแปร ไป อย่างไร บ้าง หรือ
เปล่า?”

“คุณคิดอย่างไร วิ? จึงถามเช่นนั้น แต่
สำหรับผมเห็นว่าคุณรุจิเป็นสาวขี้นขยง สวยกว่า
เมื่อเกิด ๆ เสียอีก” เขาพูดและแค้นหัวเราะ

“ถูกละ คุณรุจิสวยมาก ใคร ๆ ก็เห็น
เช่นนั้น แต่ที่ผมถามนัยความว่าอาการ
ความเย็นไปซึ่งเธอมีต่อคุณนั้น ผิดแปลกไป
บ้างหรือคงเดิม?”

“ผมไม่เห็นมีอะไรแปลกไปเลย น้อยรุจิ
คงมีความรักใคร่สนิทสนมต่อผมอยู่เช่นเดิม”

“คุณเป็นพี่น้องกันมิใช่?”

“แน่ละ, คุณถามทำไม?”

“ความ รัก ที่คุณรุจิ แสดงต่อคุณนั้น รัก
ในฐานะพี่น้อง — หรือในฐานะ ชายหญิงด้วย
คุณเข้าใจไหม?” เขาถามพลางจึงท้าว
วิวิจักษณ์อย่างเขม็ง

“ทำไม? ทำไม คุณถามเช่นนั้นคุณอำพร”

“ตามความคิดเห็นของผม ความรักฐาน
พี่น้อง กับ ฐาน ชายสาว นั้น เป็น คนละอย่าง ไกล
กันมาก คุณมันกันไวแค่เมื่อยังเป็นเด็ก ๆ
ด้วยกัน เป็นการมันซึ่ง ไม่ใดเกิดด้วยความ
รัก ท่านผู้ ใหญ่เป็นผู้ชักการเอาเองมิใช่ฤา?”

“เราอยู่ร่วมและ เล่น หัว ด้วย กันมา แต่
เล็ก ๆ เรารู้แน่ว่าเรารักกัน และขบขันของรุจิ
ก็รู้ ค่ะเราจะแต่งงานกันเมื่อไร ถ้าหล่อนไม่
พอใจหล่อนไม่ รักผม หล่อน ก็ต้อง ยอก ถลาว่า
หรือแสดงอาการผิดไปจากนี้”

“เมื่อคุณหวังเช่นนั้นกักแล้ว ผมรู้สึก
ยินดีด้วย คุณวิวิจักษณ์ แต่ว่าเพราะผมรัก
คุณผมจึงได้ท้วงถามขึ้น” เขาพูดมันยเขิน
เซียงยั่วเยาะ

วิวิจักษณ์ชักขยับเขินใจ รุกเข้าไปใกล้
อำพร ถามอย่างจริงจังว่า “มีอะไร คุณอำพร
คุณว่าคุณรักผม คุณจะต้องให้ความรู้แก่ผม
บางทีผมก็ยังไม่มากในเรื่องพวกนี้”

อำพรได้ที่เขาเงยหน้าขึ้นยิ้มเหยยขึ้น คุณน้า
วิวิจักษณ์ แล้วพูดอย่างจริงจังว่า

“พวกมันนั่น ๆ เถอะคุณ ผมสงสัยว่าคุณ
รุจิแม้จะรักคุณผ่นพออย่างเต็มที่ แต่เธอมิได้
รักคุณในฐานะชายสาวเลย การสัมพันธ์กันเมื่อ

พ. ศ. ๒๔๗๕

เลือกเนื้อของหล่อน

เก็บเธอมาเป็นเหยื่อสำหรับหนุ่มสาว ไม่ใช่
การมันกัวยาวชัวยักษ์ ไม่ใช่มันกัวยาวความรัก
กันเอง มันไม่เป็นการผูกมันกอกคุณ ผู้หญิง
เป็นสาวชนกเปรียบเหมือน ไม่เลื้อย ทกลางคอง
การหลัดสำหรับพาคเกาะตามธรรมชาติ เมื่อ
หลัดก็อยู่ใกล้ก็ต้องเป็นที่พัก เกาะก่อน หลัด
ที่อยู่ไกล คุณไปเมืองนอกแต่เมื่อคุณรู้วัน ๆ
แต่ระหว่างคุณอยู่เมืองนอก คุณรู้โคขิน
เหมือน ไม่ เลื้อย ชนากที่ ระ คอง เกาะหลัด นั้น
แหละ—”

“คุณหมายความว่าน้องรู้เอาใจออกหากจาก
ผมไปโยกก่อกอนคนอื่นหรื” วิวิธคนเรา
ถาม

“คุณจะไปโกรธเธอหรือโทษคนอื่น ไม่ได้
มันเป็นธรรมชาติที่สมอยู่มาใหฟังแล้ว ต้อง
ว่ามันเป็นโทษของตัวเอง ที่ขณะไม่เลื้อย
ถึงคราวจะต้องเกาะหลัดนั้น หลัดของคุณ
อยู่ไกลเกินไปเกาะไม่ถึง ก็จำต้องเกาะหลัด
อื่น ความรักของชายหญิงที่เป็นผลสมมโน
ระฉนั้น เวลาเป็นขั้วจับสำคัญยิ่งอย่างหนึ่ง ถ้า
คลาคล่อนเวลานั้น แล้วก้อย่า หวังผล สำเร็จเลย
เสมือนไปไม่ทันเวลารถไฟ ก็ต้องแหง กลับเท่า
นั้น”

วิวิธคนมันนิสัย เป็น คนใจ หนักแน่น เป็น

เครื่องยึดถือให้วิจารณ์ใน สิ่งที่ดี ที่ชอบ คืออยู่
แต่ก็เป็นนิสัยของโลกที่มนุษย์ยุคชน ะไม่หวั่น
ไหวด้วยลมปากไปข้างขณะนั้นไม่มี ยิ่งเป็น
สมณะนิกเรอรรักด้วยแล้ว ก็ยังทำให้ใจคน
หวั่นไหวได้ง่ายขึ้น เขาคิดว่าอำพรไม่ได้
ไม่ก็อะไรด้วย การที่มาออกความเห็นแก่
เขาเช่นนั้น น่าจะท้องมีมุลอยู่ ถึงอำพรมิได้
พอกอย่างแรงสับเยย แต่เขาก็ยอมเข้าใจนัย
แห่งเรื่องได้กัแล้ว พลังเขาชวนคิดไป ระลึก
ถึงภาพแห่งรูจี ว่าจะมีอาการเปลี่ยนแปลงไป
จริงหรือไม่? ก็ก็คล้ายจะเห็นวาง ๆ ว่า
ถึงรูจีจะไม่ทำแปลกก่อกเขา แต่ก็มิแปลก ๆ
อยู่สำหรับกับคนอื่นมิใช่ฤ?” วิวิธคนสะตั้ง
ใจที่หนักมองเห็นภาพระหว่าง อนันตภัย รูจี ซึ่งมี
ความสนิททักก่อกันผกผันมิตถ แต่เมื่อทวน
คิดถึงเหตุการณ์และ นกถึง ออกเซต ออกเราย่าง
วิวิธคน ก็ยังมีใจเป็นธรรม พอกจะไม่ปรักปรำ
ลงโทษน้องและเพื่อนของคน แต่แล้ว—แล้ว
อีกใจหนึ่งเขาก็กลับซัดซัด นกไปว่า น้าพร
หมายถึงใคร อำพรมีหลักฐานอันใด ใจเขา
รู้มรอันชนอก พลังถามอำพรว่า

“คุณสงสัยใคร่ คุณมีหลักฐานอย่างใด
จะแสดงให้ประจักษ์ฤ?”

อำพรเป็นเชิงขั้วโทษะ วิวิธคนให้ดู

มรดก

กุ่ม

เฉยขิงขึ้น เขากล่าวอย่างทองไม่รู้ร้อน

ทั้งสอง”

“ผมไม่สงสัยใคร่อกอก ผมสงสัยแล้วว่า
คุณรู้จะไม่รักคุณฐานเป็นคู่ครองกันเท่านั้น”

“อย่าอำพรางนะ คุณต้องรู้ว่ารักกับ
ใคร หากไม่คุณระพคังนักรั”

“ผมก็ไม่ยืนยันว่าเธอรักกับใคร่อกอก เพียง
แต่สงสัยว่าเธอรักเท่านั้น” เขาพท้านอง
เกิมนัยวิโทษวิวิจกน ให้เงำนงขิง

“สงสัย, สงสัยกับใคร่” วิวิจกน
ขย

อำพรงขิงขึ้นช้า ๆ “คุณจะต้องถาม
ผมด้วยฤ? คุณก็ขอมรู้เห็นใจเองมิใช่ฤ?”

“ผมรู้, ไม่รู้ อย่างไรนั้นส่วนหนึ่ง แต่
คุณต้องบอกผมตามที่คุณรู้ หากไม่ผมจะหาว่า
คุณเป็นศัตรูทำลายความสุขของผม” วิวิจกน
พทอย่างเอารังเอารัง จนทำให้อำพรง ลึก
ใจขึ้น

“ผมสงสัย อนันต์” เขาบอกเสียงสั้น ๆ

“อนันต์, คุณมีข้อพิสน้อย่างใดว่า รุ
กับอนันต์รักกันฐานผู้สาว”

“ผมจำต้องพิสนด้วยหรือ มันเป็นแรง
ของคุณที่จะดูเอาเองทางหาก”

“ไม่ใด คุณต้องพิสน หากไม่คุณจะต้อง
รับโทษในฐานที่ทำลายความบริสุทธิ์ของเขา

“คุณวิวิจกน ผมคิดว่าคุณชอบเกินไป
ในเรื่องพรพคณ ผมไม่มีอะไรจะบอกคุณมาก

คอก แต่เพียงให้คณรู้ว่า เขา—ถ้าพง ๒ คอ
๒ ไปชรดเทยด้วยกัน เล่นเรอด้วยกัน คุณนง

คณคร ด้วยกัน ไม่เลือกเวลาว่า กลางวัน
กลางคณคณคณ เท่านั้น คุณไม่คทหรือว่าน

มันเป็นการเพาะคณรักให้เกิคณแล้ว คณน
คณรักจะมีคอก ออกผลหรือไม คณให้คณ

จงพิจารณาในขณะเองเกิคณ จะต้องให้ผม
เย็นนคสย สะกครวย คอยจกรวยงานเสนคณ

ด้วยฤ?”

วิวิจกน ไม่รู้ ไม่เห็นในพฤกคิการณ ของ
คณทั้งสอง ฅกคสยคสยคณ แต่โดยคณเพาะ

คณำ เขาค์เคย ประจกัย อาการท สนิทกัน เกิน
คณมคทร ระหว่างคณทั้งสองอยู่ยัง เห็น

ทำให้เขา มีใจ เอนเอียง ไปทางข้างร้าย ขิง
จนออกจะแฉเห็นภาพตามทอำพรงบอกได้คณค

ชคคเณ

อำพรงเข้าใจได้คณำเขาเป็นฝ่ายชนะหัวใจ
วิวิจกนแล้ว เขารู้ว่าขณะนทวิวิจกน

กำลังคณ และสมองกำลังขิงขิงอยู่ อย่างไร
เขาคคณำพคณแล้ว ไฟคคคณแล้ว ไม่จำคณสย
เชออีก พลนเขาค์ลคณำวิวิจกนไป พรขม

พ. ศ. ๒๔๗๕

เลือกเนื้อของหล่อน

ด้วยกล่าวสำคัญว่า

“คุณคงเข้าใจแล้วว่า ที่ผมพบเพราะความรักคุณ ฉะนั้นคงถือเป็นเรื่องเฉพาะคุณ อย่าให้ความรักของผมทำลายเสีย เพราะคุณเป็นอันขาด”

“ขอใจ คุณอำพร ผมเห็นใจในความรักของคุณแล้ว”

ทั้งสองก็จากกัน จากกันโดยฝ่ายหนึ่งหัวใจเย็นชาน ด้วยความอึดอัดใจว่า ตนได้ทำการสำเร็จทั้งสาม แต่อีกฝ่ายหนึ่งหัวใจกำลังเต้น แต่ด้วยความเกือตกาศและ มีภมณขยับขึ้น อันระหาคความสับสนไม่มี

๐ ๐ ๐

อนันต์ บุญสนอง ยังคงถูกเรียกไปณบ้านศิริคาม เสมอ สำหรับใจเธอเองไม่ยินดีจะไปเช่นแต่ก่อน ๆ เพราะการไปเข้าใกล้ซิกกันมากเท่าใด ก็ทำให้หัวใจเธอระบมมากขึ้นเท่านั้น เธอพยายามแต่จะสงวนอากัปกิริยาไว้ให้เป็นปกติ มิให้ใครเห็นผิดแปลกไป แต่เมื่อยังต้องไปติดกอดเสมอเช่นนั้น ก็เป็นความหนักแก่การระบมยิ่งขึ้น ด้วยมันเป็นทางที่จะทำลายซิกของเธอให้แตกทำลายลงโดยง่าย แต่ด้วยอาศัยความสลับขั้วธรรม เธอจึงมาระบมทนทำให้หนักแน่นอยู่เสมอ

ส่วนท่านเจ้าของเคhrenนั้นเล่า ทั้งมารดาและบุตรสาว การที่เรียกร้องให้อนันต์ไปติดกอดพบปะเช่นเคยนั้น ก็ด้วยน้ำใจอันบริสุทธิ์ซื่อซื่อซื่อสำหรับ ท่านผู้ใหญ่ ย่อม แน่ กระจ่างแล้วว่า อนันต์ เป็น เด็กดี ที่ ท่านรัก ประการ บุตร หลาน กิจการส่วนตัวของท่านทั้งภายนอกและภายใน ท่านย่อมอาศัยไว้ว่า เขาได้เป็นอย่างดี และนอกจากจะเป็นเพื่อนแก่เหงาสำหรับบ้าน ท่านยังเห็นเด่นกว่า เขามีความรักใคร่ กับ บุตรสาว ท่าน อย่างฉันทุณยาคินสุวิศ

ส่วน รุ่ง นั้น นอกจากจะมีความเห็นในท่านองเคียวกันกับมารดาแล้ว ฌมยกัน เธอยังมีความเห็นอีกประการหนึ่ง ซึ่งเธอรู้สึกว่าเป็นเหตุเนื่องจากคนด้วย ฉะนั้นเธอจึงพยายามที่จะทำทางให้ ผู้ที่เธอรัก ปลอดภัยจากความระทมใจ โดยความติดต่อกับปราศรัยเกลื่อนกลายให้ความรักระหว่างกัน เป็นไปในฉันทุณยาคินสุวิศอันแท้จริง ยิ่งกว่านั้น เธอคิดว่าหาช่องทางให้ อนันต์ ได้มีที่ปลุกรักขึ้นใหม่ ในฐานะอันสมควรกัน และซึ่งเข่นทพอลทั้งเธอและเขา เขาจะได้หมดความระทมใจ ได้มีความสุข เช่นที่เธอจะได้รัก และทั้งเธอเองก็จะได้หมดความ ข้นขื่น ถึงวลใจ ลงได้ เช่นเคียวกันด้วย ทั้ง ทุกคราวที่พบกัน เธอจึงชวนเขาพบเพื่อ

มรดก

กุ่มภี

จะให้เข้าทางซึ่งเธอทำไว้ แต่เขาก็ไม่เข้าใจ
ในความคิดอันแท้จริงของเธอ จึงกลยทำให้
เขาเกิดฉงนสนเท่ห์ใจในถ้อยคำของเธอยิ่งขึ้น
เมื่อเธอพูดถึงเรื่องรัก, ถึงผู้หญิง, ที่ไร เขาก็
แสดงกิริยาขรึมขมนเหมือนคนตกไฟวอก และยัง
มีอาการทรมตรอมยังขึ้น จนเธอก็ไม่ค่อย
กล้าจะกล่าวให้ถนัดซักเจนออกไป เหตุการณ์
ทั้งนี้จึงยังเย็นไปอย่างอมพะนำ และก็ความ
อมพะนำทั้งหลายนั้น อะไรจะมาถึงล้นรัยแรง
เท่าความอมพะนำในเรื่องรักเล่า

วันหนึ่งเวลาบ่าย อนันต์กลับจากทำการ
แล้ว ก็เลยไปยังบ้านศิริคาม และเมื่อได้
พบสนทนากันตามควรแล้ว คุณหญิงเจ้าของ
บ้านก็แยกไปทำธุระเสียทางอื่น อากาศวัน
ออกจะอบอ้าวสักหน่อย และโดยจะทำโอกาส
ทำความเข้าใจกับอนันต์ เพื่อชักนำให้เขาเคิ
รทางที่ใดทำไว้ รูจ จึงชวนอนันต์ออกไปนั่ง
ยังสะพานน้ำริมคลอง ทางรูจรู้ว่าอากาศ
ปลดออกไปวังสวายขึ้น รูจ ยังไม่กล้าจะกล่าว
ความคิดเห็นของตนออกไปตรง ๆ จึงเพียง
แค่พอกออกไปยืนนัย ๆ แต่พอเธอยังเรื่องรัก
เรื่องผู้หญิงขึ้น ก็สังเกตหน้าอนันต์เปลี่ยน
จากขุ่นขมเป็นสลดลงทันที ขณะนั้น เธอ
ก็ก๊วขก้วยเคียวกำลังพายมา จะก้วยความ

อยากจริง หรือ เพื่อ จะ เส่สร้าง อย่างไรไม่แน
อนันต์กล่าวขึ้นว่าอยากกินกล้วยเคียว ซึ่งรูจ
รียานาน ๆ กินก็อร่อยเหมือนกัน แต่ว่า
ประเดี๋ยวถึงเวลาเช้าจะทำให้เสียรสไปกะมัง
อนันต์ว่าไม่ไ้กินนานแล้ว ถ้าได้กินคงอร่อย
ควรลองคุ้สักคนละสาม เพื่อชยทิไว้สำหรับ
น้ำชาต่อไป เช่นอนันต์ลงกิน เธอจึง
ก้วยเคียวก็ถูกเรียกเข้ามาออกทบทนใด

“เฮ้! เธอกินอะไรก็เลยไม่เป็นคอกกร?”
อนันต์กล่าว เมื่อเห็นรูจใช้ตะเกียบจับเส้นกล้วย-
เคียวไม่คิก

“เห็นจะเคยจับไม่ถึง ๑๐ ครั้งกะมัง แต่
ก็คุณช่างถนัดถื่นจริง” รูจพทหัวเราะ

“อ้าว, เลือคอใจใด เล้าย่ กวนอ เคียว-
หย รวมกันเป็นหลายสายจะไม่ถนัดถื่นยังง?”

“ฮะ! ก็ฉันก็มีเลือกพวกนั้นเหมือนกัน
นั่นนา แต่ทำไมไม่คัดต้องแคว่อย่างคุณล่ะ?”

เขากินพลาญกุ่มภีไปพลาญ

“ฮอ, เธอมีเชื้อเหมือนกันนั ถ้าเช่นนั้น
หักเสียหน่อยก็คงเย็นง่าย ๆ”

“ไหน ๆ จยยังง เย็นครทึลล่ะ?”

พลาญ อนันต์ก็เอื้อมมือไปจับมือรูจ ทอดตะ-
เกียบเพื่อจะสอนวิธีจับให้ถูกต้อง ขณะที่เขาเข้า
ใกล้ซิกกิน กำลังจับมือและบอกอธิบายกัน

พ.ศ. ๒๔๗๕

เลือดเนื้อของหล่อน

อยู่นั้น วิวิจักษณ์ก็รีบเข้ามาตามถนน ทรงสะพาน ซึ่งแลเห็นคนทั้งสองอย่างชัดเจน เสียงร้องเท้าของเขา ทำให้ทั้งสองรู้สึกขื่น แล้วกำลังหันไปสนทนากันทั้งสามคน

“รู้ กล้วยน้ำว้าโอน ขวีสุกขี เธอจึงมีรู้สึกแปลก และมีได้คิดไปอย่างใด ๆ อากาการกิริยาของเธอจึงเย็นไปตามปกติ

อนันต์ ก็มีหัวใจบริสุทธิเช่นเดียวกัน แต่ชอบที่จะไร้ความคิดมากไปหน่อย เป็นธรรมดาของผู้ที่ใจใส อากาการก็มีอาการให้คนอื่นเห็นเป็นรายไปก็ อนันต์รู้สึกประหม่าหน้าเสียคล้ายบอกพิรุธว่าตนเป็นผู้มีความผิด

วิวิจักษณ์ ต้องมีความรู้สึกยิ่งกว่าคนอื่น ๆ เป็นธรรมดา เขาจะรักเมื่อแรกเห็น และสัณหากแลสงไปทางร้ายโดยทันที แต่พอเขามองเห็นเร็กเงาของกล้วยเคียวอยู่ใกล้ ๆ นั้น อากาการของเขาจึงกลับเย็นปกติ

“พววิจักษณ์” วิจิซานชน เมื่อหันไปพยาย — แต่ก็หยุดลงขณะหนึ่ง จึงพักข้อไป “ทำไมรู้ว่าเรายืน”

“พี่เที่ยวหาทางอื่นไม่พบ จึงค้นเลยมาทางนี้” วิวิจักษณ์ก็ขยี้แล้วมองสบหน้าอนันต์

“มานานแล้วรี อนันต์” เขาถาม

“มาคุยกับคุณย่าท่านพักหนึ่ง แล้วก็ออก

มานี้ โดยกินกล้วยเคียวยังไม่หมดชามเลย” อนันต์คอยเชิง อธิบายไปในตัว

“พววิจักษณ์เธอสักชามไหมล่ะ” วิจิถาม

“ข้างเถอะ น้องมีน้ำชาให้กินมิใช่หรื นั้น เห็นเร็กก็ว่า” วิวิจักษณ์กล่าว

“มีล่ะ แต่ที่เราจะรองท้องกินเสียก่อนคนละชาม แล้วเธอน้ำชาเย็นของหวาน” วิจิพูดอย่างปกติตามความบริสุทธิ์ของหัวใจหล่อน

“ยังไปคอยที่กกละ” วิวิจักษณ์กล่าว แล้วก็ออกเดินไป

ขณะที่ได้คอยกัน อนันต์ก็กระอธิบายความจริงให้ วิวิจักษณ์ทราบว่า ทำไมเขาจึงยอมออก เพื่อให้ เหตุการณ์ มันขาว ทั้งหัวใจ อนันต์ บริสุทธิของเขา แต่ก็ไม่มีความสัจ จึงงัดกินกล้วยเคียวไปพลาง ๆ จนหมดชาม

ส่วนวิจินั้น หล่อนก็คิดทรงกันขำม หล่อนไม่เห็นเป็นการผิดประหลาด หล่อนกลย่นกิติ อนันต์เสียอีกว่า ไม่ควรจะมีผลจากกัน เมื่อ วิวิจักษณ์ เขามา เพราะมันเป็นทางที่เขาจะเห็นความจริงก็อย่างก็เอง แต่อย่างไร

หล่อนก็มีได้คิดว่าเรองนี้จะเป็นอย่างไร หล่อนทำเช่นเดียวกับอนันต์ คือพยายามกินกล้วยเคียวจนหมดชาม แล้วทั้งสองก็พากันไป

วิจิ ออกความเห็นว่ เธอน้ำชาไปยังกันท

มรดก

กุ่มภัก

สนามเหมาะกว่า อากาศเย็นสบายก็ อดันต์
จึงหยกนึ่งพักอยู่ที่สนาม รู้เจ้าไปบอกคนใช้
ให้ยกน้ำชาออกมา และไปถามวิวิธคน ซึ่ง
กำลังนั่งคุย อยู่ กับ คุณหญิง ออกมา พร้อมกัน
เว้นแต่คุณหญิง ขอตัวไม่ออกมาร่วมวงคุย

ขณะกินน้ำชา วิวิธคนและวิวิธทางพัก
เป็นปกติ ส่วนอดันต์ออกจะซึมๆ ไป ครึ่งหนึ่ง
เขาปล่อยมือทั้งสองพี่น้อง นึกถอนโมทนาใน
ส่วนกุศลบุญวาสนาของเขา ที่จะได้เป็นคู่ครองกัน
เขารู้สึกแทนคนทั้งสอง เห็นวิมานสวรรค์
กำลังลอยอยู่ตรงหน้า แลอีกครึ่งหนึ่ง เขา
ลอยสิ่งเล็กๆ วิวิธคนเหลืลยของเขา ซึ่งเขา
กำลังเหมือนอยู่ปากภูเขาคอย และวิวิธคน
ได้มองตามสายตาเขาไปยังดวงหน้าวิวิธ คน
ทำให้ใจของอดันต์หวนสะกิดขึ้นอีก เขาหวน
ไปถึงเหตุที่สะพานน้ำ เขาคิดกระชังความ
จริงแก่วิวิธคนครึ่ง ๆ จะได้หมดความสงสัย
กังวลใจ แต่เขาก็ยังคิดสั่นใจไม่เด็ดขาด
รู้มองเห็นเขาทำท่าไม่เหมาะเช่นนั้น หล่อน
จึงหาเรื่องแกล้งล้อเขาเพื่อให้เขาเปลี่ยนสัณหา
และอธิบายด วิวิธคนก็พลอยกล่าวล้อเล่น
ไปด้วย

“วันนี้ คุณเป็นคนเจ้าทุกข์จริง หรือว่า
กลัวเขี้ยวเมือกทำพิษกะมัง” วิวิธกล่าว

“ไม่ใช่, คุณเป็นคนเจ้าความคิดมาก
กว่า” วิวิธคนค้าน

“งั้นเป็นเวลาเกิน ไม่ใช่เวลาคิด” วิวิ
ธกล่าวขึ้นอีก

“ไม่ใช่ ทั้งเจ้าทุกข์และเจ้าความคิด ทั้ง
สองอย่างแหละ” อดันต์ได้ลืลพิทขึ้น “แต่
เพราะเป็นเวลาเกินกว่า จึงต้องตั้งใจเป็น
เจ้าเกิน คือ เจ้าแห่งการเกิน มากกว่า”

พอเขารอจนได้แล้ว การสนทนาก็เป็น
ไปตามเพลง

วิวิธคนก็เป็นคนมีใจหนักแน่นพอควรอยู่
เรื่องที่ทำหน้า เขาเหมือนจะคิดสั่นเกิดขาดไป
ก่อนหนึ่งแล้วว่า เหตุมันไม่ใช่เป็นไปใน
ทางร้าย เขาเชื่อเกียรติยศแห่งน้องสาวผู้
เป็นสุภาพสตรี คงจะไม่ทำอะไรในทางชั่ว
ต่อหน้าพระอาทิตย์ ต่อหน้าแม่พระคงคา และ
ทั้งต่อหน้าเจ้าชายก๊วยเคียวได้เป็นแน่ แต่
สำหรับอดันต์เขาก็ตระหนักว่าเป็นผู้มีความเป็น
มิตรแท้อยู่ในสันดาน แต่ยังไม่ชนะให้สงสัย
ก็เพราะที่เขาร้องรัก ซึ่งมิใช่คำจริงลึกลับ
เรื่องอื่น ๆ อำพร คงจะได้เคยพบเห็นอะไร
เช่นที่เขาฟังได้เห็นหรือยังกว่านเสียอีกกระมัง
อำพรจึงได้เตือนสติเขา เมื่อระลึกถึงด้อยค่า
ของอำพร และมาพิเคราะห์ที่ระกอบกับอาการ

พ. ศ. ๒๔๗๕

เลือดเนื้อของหล่อน

กิริยาของอนันต์ในวันนี้ คุมมันออกจะเข้เข้าป
เข้าเค้านักมาก คำโทกกล่าวหาขอมะ
เสกสรรคณเฑียรเรื่องไถ่สารพัชร ฉะนั้น การที่จะ
ทักสินอย่างไร จึงสำคัญอยู่ที่คำพยาน แต่
วันนี้ จำเลย เองมิได้แสดง อาการ เป็น พยาน
ประกอบขึ้นอย่างคึกคอกฤๆ? ขณะนั้น วิชิตมณ
กลับเป็นฝ่ายสงขลย ้วยกำลังใช้ความคด
ปล่อยให้ วิชิตมณที่ สนทนาและหัวเราะว่าเร
กันไป แต่ในที่สุดวิชิตมณก็ตัดสินใจใหม่ว่า
เราเป็น ลูกผู้ชาย ก็คงถือว่า เขาเป็น ลูกชชช ย
เหมือนกัน ฉะนั้น เหตุการณ์เพียงเท่านี้
ยังไม่เป็นหลักฐาน พอที่จะวินิจฉัยให้คำตัดสิน
เกิดจากใจ ้วยการฉกฉวย วนษาจากกลับ
ครึกครื้นบรรลพสุขขึ้น จนถึงเวลาอันส ะคร
ต่างก็ลาจากกันไป

๐ ๐ ๐

จากวันที่ ตะเกียบทำพิษ อนันต์พยายาม
จะทำตนให้ห่างจากบ้านนั้น ้วยคึกเกรงว่า
การติดต่อกับใกล้ชิดกันเสมอ อาจเกิดเหตุไม่
เหมาะได้ง่าย และเหตุนั้น ๆ ก็ไม่รู้ว่าจะมี
มาอย่างไรด้วย เขาเห็นแนวท้าววิชิตมณ
แสดงความกินใจสงสัยอยู่ ฉะนั้น การไปพย
กันน้อย ๆ ย่อมทำให้เป็นที่ยากใจยิ่งขึ้น
เขาคิดว่าเธอเมื่อการวิวาห์เสร็จไปแล้ว สานเหตุ

เรื่องหนักหน่วงไปเอง แล้วก็จะไม่มีทางต้อง
หนักใจอย่างใดอีก คง เขาจึงไม่ไปบ้าน
ศิริคามเสียหลายวัน
อยู่มาวันหนึ่ง อนันต์ได้รับคำเรียกร้อง
จากพี่ให้ไปพย เขาได้ไปหาเจ้าหล่อนเมื่อ
เวลาค่ำ และทั้งสองได้สนทนากันอยู่
ณเถาวัลย์ที่เกี่ยวกัน ใน สวนดอกไม้งาม บ้าน
วิชัยออกความประสงค ่แก่นั่นว่า หล่อนจะทำ
บุญวันเกิดตนสืบชาติหน้า ซึ่งจะเชิญมาประชุม
กันเฉพาะญาติมิตรที่สนิทเพียง ๕-๖ คน นอก
จากทำบุญเลี้ยงพระ แล้ว ก็จะไม่มี พิธีอะไร อีก
หล่อนร้องขอให้อนันต์ช่วยรับเป็นเจ้าหน่ ที่ ใน
พิน ซึ่งวิชิตมณก็คงมาช่วยด้วย อีกคนหนึ่ง
อนันต์รับด้วยความยินดีที่จะรักการให้ตามประ
สงค์ก็โดยตลอด แต่ความประสงค์ของหล่อน
หาหมดเพียงนั้นไม่ ความจริงที่หล่อนคิด
การนั้นขึ้นก็เพื่อจะดำเนินการเพื่ให้เขาตาม กิหล่อน
ได้คำรับไว้ดังกล่าแล้ว แต่ยักนั้นหล่อนไม่
สามารถจะบอก ความคิด แก่ เขา ตรง ๆ
เพราะหล่อนเป็นหญิงและหญิงสาวด้วย ความ
คิดของหล่อน มันค้ำแก่ เกียรติ ของหล่อนอยู่
แต่หล่อนคิดเพื่อเจ้าก็ด้วยความรักความเห็นใจ
เป็นการช่วยโดยบริสุทธิ์ ฉะนั้น หล่อนจึง
ยอมทำและตั้งใจทำ แม้ความคิดของหล่อน

มรดก

กุ่มภัก

จะเป็นการน่ารังเกียจ แต่ก็น่าเห็นใจอันก็
ของหล่อน

“งานควรวนคิดนึ่งใจระเซิญพวกเพื่อน ๆ
ที่สนิท และรักใคร่กันจริง ๆ มารวมด้วยสัก
๒-๓ คน” วุฑฒิกกล่าวเมื่อใดพวกคั้งการงาน
เสร็จแล้ว “เจ้าเลียบพระ, เข็นสวคมนคร,
ทุกคำเราเกลียดกัน”

“เพื่อนที่ไหน ใครกันบ้าง” อนันต์ถาม

“คุณเห็นะยังไม่มีรู้จัก เพราะหลายเคื่อน
แล้วเขาไม่ไคมาท่น แต่กัถวันเป็นผู้หญิง
สวย ๆ ทั้งนั้น” หล่อนกล่าวและยิ้ม

“ผู้หญิง ? และสวยด้วย” อนันต์ย่น

“ค๊ะ, และคุณคงพอใจ”

“ทำไม ? พอไยยังไย”

“ยังไย, ก็เพราะสวยนะสิค๊ะ”

“สวยเหมือนเธอรึ ?” เขาถามแล้วสยดา
ทำให้หล่อนเลิกละขันท้า

“อ้อ, นั้กลั่นสวยริ” หล่อนย่น

“ทั้งสวย ทั้งคิ จามพร้อมทั้งกายและ
ใจ” อนันต์พทซ้า ๆ อย่างจริงใจ

“ว๊ย, เลิกยอกันเสียทีเถละค๊ะ อีกหนอย

เถละคุณจะต้องกลบัคำพทของคุณเอง”

“นั้เธอคิยงไย จิงพทเช่นนี้”

“พทยังไยค๊ะ”

“พทว่าพทพอใจความสวยความสะระไร
นั้นนะสิ”

“อ้อ, คุณไม่ชอบความสวย, คนสวยริ”

“ก็ชอบเหมือนกัน แต่พทชอบความคิ
มากกว่า คนเรามีแค่สวยไม่มีคิ ก็สวยเสีย
เปล่า”

“นั่นแหละ ๆ เขาทั้งสวยทั้งคิก็เทียว”

“เขา ? ใครกัน”

“เพื่อนคิฉัน ๓-๔ คนที่ระเซิญเขามา”

“เอะ, เธอระเซิญเขามาให้พทดูความสวย
เช่นนี้ริ มีประโยชน์อะไร ?”

“ประโยชน์แก่คุณนะสิ”

“คาบจริง นั้เธอคิก็อย่างไรนั้” อนันต์

อุทานขึ้นด้วยออกจะมอ่งเห็นวาง ๆ

“คาบจริง ออกจะแรงขงแล้ว ยังระ

ถามอะไรอีก” หล่อนแกล้งเข้าข้าง

“เธอคิคิดว่า พทเห็นหญิงสวย ๆ แล้วระ
ไกรัก——” เขาพทกล้งโดยพทไม่เต็มปาก

“ค๊ะรัก แล้วระไคมันเสียขัง” หล่อน
พททั้งนั้นแสดงว่า ต้องพยายามทำใจให้แข็ง
เป็นอย่งขัง

“อ้อ—โอ, นอ้งริ ขอบใจนอ้งอย่างขัง
ที่ทวงคิและกรรณาพ แต่ขออย่าคิคิเรองน
ต่อไปเลย เพราะหัวใจพทคิถกคิถกขังลงไป

พ.ศ. ๒๔๗๕

เลือดเนื้อของพลเรือน

เสียในทางหนึ่งแล้ว ซึ่งไม่ใช่ทางที่นึกคิด” ไม่พบรักอยู่บนคอก เขาจึงเกิดสอกล้ายหามา
เขาพบแล้ว สักพักก็บอกอาการความสอกลายให้
เห็นอย่างชัดเจน

“รู้” ตะลึงเมื่อเห็นอาการเช่นนั้น พลเรือน
ซบยี้ใกล้เข้าไป “ทำไมๆ ก็ฉันคิดก็สำหรับ
คุณแท้ๆ ก็ฉันรักคุณเท่าที่ฉันได้ อวย
ให้คุณเป็นสุขเป็นหลักฐานจึงคิดดังนี้ หรือว่า
คุณมีภักคักหรือยัง?”

อนันต์เงยหน้าขึ้นสยรวี หน้าเขาโคกซึ้ง
แววตาละห้อย แต่มีประกายวิบวาวเกิดกับ
แสงไฟในดวงตาฉายส่องนำเลียง ซึ่งหล่ออยู่
รอยแฉะมันกำลังซึมออกมา

“รู้” ร้องไห้ใจเกินทน ความซบซึ้งแล่น
เข้าสู่หัวใจเขาทั้งสอง งามของเห็นหัวใจกัน
อย่างถนัดชัดเจนทีเดียว

“ทำไมๆ คุณมีอะไร?” พลเรือนกล่าวขึ้น
เสียงครวญเครือ

“เปล่า—เลยน้อ แต่—เราอย่าพูดถึง
เรื่องน้อเลย”

คุณณภาพได้บังเกิดขึ้นอีกขณะหนึ่ง แต่
เขาทั้งสองหาไม่รู้สึกละไม่ว่า ระหว่างใกล้ๆ นั้น
ยังมีคิตะยะบุรุษ แอบมาร่วมการสนทนาของเขา
ด้วยอีกผู้หนึ่ง

วิวิธพรรณได้เข้ามาในย่านนี้ และเพราะเขา

ไม่พบรักอยู่บนคอก เขาจึงเกิดสอกล้ายหามา
จนพบเข้า เขาได้ยินคำสนทนาระหว่างสว
กับยุริเสียงงมเงา เขาจึงหยุดแอบฟังอยู่

เพราะดังเขาไม่แลเห็นตัว เขาก็รู้ว่าใครกับ
ใคร เขาฟังสำเนียงไม่ถนัดนัก แต่เขา
ได้ยินคำว่า “รัก, รักนะ” กับ “สาว ๆ
สวย ๆ” อะไร ๆ เหล่านี้ ให้เขารู้ว่าทำ
งานอย่างแรง โลหิตก็ลึกลับซึมออกมา ห

เขาก็ออ และดวงตาซึ้งๆ มันมัว ภาพที่
สะพานน้ำซึ้งตาเขาเห็น ได้ผลขึ้นให้ประจักษ์
อีก ซ้ำภาพในรถในเรือ ที่เขาไม่เคยเห็น
แต่อาพรได้บอกนั้น ก็ปรากฏขึ้นในคลองก็
ด้วย ยึดกันเป็นเวลาคำคินแล้ว แคว
น้องสาวและเป็นคัมภีร์ของเขา มานั่งพักกันอยู่
กับชายหนุ่มสองต่อสองในที่ลับตาคน คำพูด

ก็มีแต่ รัก—รัก, สาวและสวย ๆ ก็มีจะมี
อะไรอีกเล่า เขาก็ยังก็เกือบจะเผ่นเข้าประหาร
คนทั้งสอง แต่เมื่อธรรมของเขายังมีมันคง
อยู่ถึงสติไว้ไว้ เขาคิดว่า “ชาติผู้ชายไม่
ต้องเสียตายผู้หญิง” ไบรอนดีกว่าแผนดินไม่
ไว้เท่าไรพรา และการเป็นคู่ครองกันต้อง
ด้วยความรักกัน ถ้าไม่รักกันจริงการแค
ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแล้ว ก็หาควรจะเป็นคู่ครองกัน
ไม่ นี่ถ้าหากว่ารักไม่รักเขา แต่รักกับอนันต์

ขุติ สารนุศิษย์

กุ่มภัก

โปรดของคุณแม่

ส่วนข้าพเจ้า คุณยายว่าเหมือนคุณพ่อ คุณย่าว่าเหมือนคุณแม่ แต่คุณยายบอกเหมือนคนละนิกคนละหน่อย เพราะไม่ค่อยพูดเหมือนคุณพ่อ และขี้มเหมือนคุณแม่ แต่ข้าพเจ้าไม่ได้เป็นคนโปรดของใคร ได้ความรักจากคุณแม่คนเดียว ความปรารถนาของคุณพ่อหน่อย

สันทนานัน เคาระหรัย พุดถึงสันทนา คุณย่าสะบักหน้า คุณยายพูดให้ไม่เย็นมวคลนิก แกชนอย่างววยววย ทะลึงเย็นทคณงชนเย็นทสอ รังแกคนก็ไม้นอย หนาเย็นวันยังค่ำ แต่เป็นคนโปรดของคุณย่า เราเรียกแกสั้น ๆ ว่า 'กาสันท์' แต่ถ้าเวลาโกรธจิก คุณแม่เคิม 'ไอ' ลงไปข้างหน้าก้วย

บอกท่านแล้วว่า พวกเราเป็นเด็กผู้ชาย และไม่ใคร่มีใครนิยมชมชื่นกัน กังน พอรู้เคียงยาถูกส่งไปอยู่โรงเรียนประจำ เกือนหนึ่ง จะไคกลับย่านสักครั้ง และถี่ทุก ๆ ครั้ง ที่กลับย่าน ตาสันท์เย็นคองโตนการวยจากคุณแม่ไม่เว้น เพราะความลึงค่างของแก เพราะความทะลึงและหนาเย็นของแก

แต่ครรงกันข้ามก้วยทางโรงเรียน พอเอ่ยชื่อนายสันทนา โรจนอัมมะ บรรดาครูบาอาจารย์ก็ถ้องโลใบหน้า เพื่อน ๆ ยกนิ้วร้อง 'ฮือ!'

ไม่มีใครซัง ไม่มีใครอิจฉา ทุก ๆ คนชมชอบแก การเรียนก็ไม่สู้เลว แม้กระนั้นครูก็ยังว่า "นายสันทนา เขาเรียนเพื่อสนุก ทวัก ขัญญาไว เลยนแต่ขัขวานจะกุหนังสือ" นายสันทนา เยน เฟเวอร์รัก ของบรรดาครู และนักเรียนในโรงเรียน เยนสตาว อยู่ในการกีฬาทุกประเภท ตั้งแต่เทนนิส จนถึงยิงปอง

ส่วนพิสิษฐ์ คุณพ่อโปรดปรานเป็นนักหนา การเรียนเย็นเอก คุณแม่ก็ปราโมทย์โปรดปราณี เรียบร้อยเย็นทถกใจ อย่างไรก็คิ ทั้งโรงเรียนทวากันอยู่ว่า เมื่อแกสำเร็จจากโรงเรียนแล้ว น่ากลัจะทำอะไรให้แกชีวิตไม่นาน เพราะแกมีลักษณะเย็นเพื่อนก้วยฉะโรคอยู่มาก ๆ

ข้าพเจ้า—เช่นเคย ทางบ้านเย็นอย่างไร ทางโรงเรียนเช่นนั้น

ชีวิตในโรงเรียน ขออย่าให้ข้าพเจ้าผ่านไปเลย โรงเรียนเย็นสวรรค์—เย็นโลกคิงของชีวิต รังไหมท่าน? เราจะเออะไรจากโรงเรียน เมื่อนอกจากความรู้ การอบรม และความร่าเริง โรงเรียนไม่แคเย็นสถานคึกษาเท่านั้นะท่าน โรงเรียนเย็นสถานฝึกสอนธรรมชาคิแท้ ๆ เราได้รู้จักความรัก ความเมตตา ความปรารถนา ความหลุดลง

พ. ศ. ๒๔๗๕

๔
เรื่องของพี่ชาย
๒

ความเหี้ยมโหด สโมสรร สมากคม ไม่เพราะ
โรงเรียนคอกหรือ? ในโรงเรียน เราพบ
เพื่อนมาก แต่แน่นอน เพื่อนก็ไม่มากนัก
เสมอไป และก็เพื่อนในโรงเรียน เช่นเพื่อน
แต่เพียงความสนุกกันเท่านั้น เราไม่ไ้คบกัน
ด้วยน้ำใจ เราคบกันด้วยกาย ความรักใน
โรงเรียน เช่นความรักของลมแล้ง สมากคม
ในโรงเรียน เป็นสมากคมเปลือยอกด้วย ถิ่นฮัม
แลวกโยนทิ้ง แต่อย่างไรก็ดี ชีวิตนักเรียน
เคยทำให้เศร้าใจไม่ใช่น้อย เมื่อเราเรลกันก็
ไปดัง

ข้าพเจ้าบอกท่านแล้วว่า ในโรงเรียน ภา
สนัก เช่นคนมีเพื่อนมาก มีคนชอยพอมาก
แถเพราะสิ่งเหล่านี้จากความคลดกคะนองของแถ
เจ้าคั้น มะม่วงริมสนามฟุตบอล ทางค้ำหลัง
ประทู เวลามันแตกกอกออกผล กฎของ
โรงเรียนมีอยู่เป็นเด็กชาคว่า ใครเรลอุ๊านา
เกียกมันไม่ได้ จนกว่าจะให้ผลสุกเสียก่อน
นักเรียนทุก ๆ คน เห็นมะม่วงสุกก็น้ำลายไหล
สอ คาสันที่ไมฟังเสียง เรียกพวกพ้องไป
ยืนเรียงรายอยู่หลังประทูฟุตบอล ให้คนหนึ่ง
เป็นคนคอยรับลูก เมื่อแถชูตเข้าไ้ไป แถ
เปล้าเลยท่าน นายสันทนทาทำไ้เตะลูกบอล
เข้าประทูไ้ไม่ ยักเจ้าลูกกลมดำอักษ่างพุ่งไป

หาซ่อมมะม่วง และมันก็หล่นกราว—

เจ้า ๆ ก่อนหน้าเวลาไ้ ๕ อันเป็นเวลาของ
นักเรียนต้นสักเล็กน้อย มีวัดมาส่งขนมขง
สำหรับอาจารย์ใหญ่ และครูฝรั่งทุกเจ้า เจ้า
ขนมขงนั้น พวกเราไม่ไ้ยักกัน และมันเป็น
เกมทีเบือหน่ายเสียแล้ว ตามแยกกันมาแต่เด็ก
รุ่นก่อน ๆ ถึงนี้ นายเจ็กส่งขนมก็รอกขนม
หอย แต่พอเวลาคริสต์มาสมาถึง มันแถละ
นายเจ็กแถระหว่ายทุกปี

พรตลอกหนาคัก นายสันทนทาพร้อมด้วย
พรรคพวก ออกไปชุ่มอยู่ตามชุ่ม มะขามเทศ
ก่อนแล้ว พอนายเจ็กคว่ำเค็ก ๓-๔ คัก
เกิรขนคักอาจารย์ คาสันที่ ย่องไปทางท้ายรถ
ทันที มันเป็นความผิดของนายเจ็กเองทีเบือ
ประทูรถทั้งไ้ และมันเป็นความผิดของนายเจ็ก
คนชวยรถอีกคนหนึ่งทงงวังเสีย นายสันทนทา
พร้อมด้วยพรรคพวก ก็แยกเค็กขนาคักกลางมา
๖ ชิ้น

ครั้นแล้ว การพารักไ้ ปรากฏขึ้นในโรง
ยิมน่าสคิก เค็กถูกแยงออกเ็นชิ้น ๆ ถ้วน
หน้ากัน บรรดาผู้ก่อการและสมาชิกของ
สมากคม นังลัสมรชย แถวอารมีเนียม ลูก
ชะโมยชั่วควรวามาจากโรงควิว บรรดาเยียม
ไ้ด้วยน้ำยวิสุทธี ก่อนลงมือ นายสันทนทา

ชุดที่ สำนวนพิเศษ

กุ่ม

ไต่บนชั้นดั่งถ้อยคำเป็นทูลออกดูใจบรรดา
เพื่อน ๆ เช่นนักหนา เกิกเสียงฮากันน้อย
ครั้ง—

“ข้าแต่ท่านผู้เป็นสหาย—”

แกแรมคนคงน

“วันนั้น เราได้มาสนทน ไต่มาครัดควน
ร่วมกัน ก่อนที่เราจะไต่สนทน หรือครัดควน
ร่วมกัน ข้าพเจ้าขอขอยใจในบรรดาผู้ถือการ
ทั้ง ๖ เป็นอันมากทมิได้คิดเห็นแก่ความเห็น
ยากลำบาก แม้ว่า ทนมาละยามเทศระอุค
เอาผิวเนื้อกรวดเป็นทางยาวข้างก็ตาม แม้การ
ย่นลงจากตกและย่นกลดขึ้นไป ไม่ต่างอะไร
กับเราไต่บนภูเขาก็ตาม พวกท่านก็มีไต่บน
ระบ่อที่อดอย ดังนั้น ข้าพเจ้าขอขอยใจอีกครั้ง
เป็นอย่างสูง ที่เราได้ถือเอาสามัคคีเป็นทั้ง
มิได้เห็นแก่อันควายใด ๆ

“นะไปเถียน โยนาปรวี่ว่า ‘Because I
was able, then I saw elba’ แต่ข้าพเจ้าว่า
‘Because we are able, then we saw cakes’
จริงไหม?

“แต่ที่ว่าโอกาสเช่นนั้น เราไม่ได้ข้อยนัก
เหมือนเราเกินกว่าเคยในเวลากลางวัน ซึ่ง
เราจะเสียเพียง ๕ สติงค์แดง แล้วเกินกว่า
เคยสาม หรือ ห้าสามได้ แม้กระนั้น เราก็

ภาควิชาไต่บน ที่ไต่บนเค็กฟร ที่ไต่บนการพรว
โดยมีต้องออกทุนรอน

“ก่อนจะชวนให้ไต่บน เพื่อ ความ สำเร็จ
ข้าพเจ้าขอขวยวงน อย่าให้ท่านตะโกนร้องขอ
หรือดบ หรือเป็นอันขาด ให้เรากระซิบกันว่าขอ
เท่านั้น และถ้า เราได้ไต่กล่าวเป็นภาษาฮักถุ
กัยแล้ว เราย่อมจะว่าข้าพเจ้าไต่บนนักปราชญ์
ที่ไม่มัวมัว — เอ้า, ขอเชิญทุกท่านม —”

แล้วจากที่นั่น ท่านจะย่างลำราญยานไป
กลางคืนฝนตก ตามคูข้างโรงเรียนมัก
มักยชุม การคุมสัสมิครพรวคพรวล่ำกัยก็
ยังเกิกขึ้น แต่เปล่าเลยท่าน กยเหล่านัไม่
ไต่มาใช้ทำอะไรได้ และไม่ถูกนำเข้ามาใน
ห้องนอนด้วย แต่ในคอนเข้า เราจะไต่เห็น
กยกะโคคออกจากไต่ครุ ในเวลาครุเข้ไต่
ทุก ๆ ห้อง ครูไต่กรอไต่กรอ ขึ้นก็ขึ้น เลย
ไม่รีไรทำอะไร นอกจากเรียกมาสั่งสอน
กันตามเรื่องไป

นั่นคือ นายสันทนา โรจนอัมมะ ข้าพเจ้า
ขอรับรองให้ท่านจำชื่อนให้แม่น ๆ นะท่าน

ในที่สุด เราทั้งสามก็ออกจากโรงเรียน
ทุก ๆ คนผ่านชั้นมัธยมปีที่ ๘ ออกมา พิณ

พ. ศ. ๒๔๗๕

เรื่องของผู้ชาย

โชคก็ ได้เห็นนักเรียนทุนของกรมป่าไม้ ๔ บ^๔ ในพระม้านไป แล้วก็ผ่านมา กลับจากพระม้าน^๔ กวักกวัก Bot. O. B. ข้าพเจ้าพลกเข้าไ้อยู่

ใน กระทรวงธรรมการ นายสนทนาคือ เป็นนักเรียนทุนของกรมป่าไม้เหมือนกัน แต่แพ้เราสามคะแนน ได้ที่สี่ เลยมีราชการอยู่ในกรมป่าไม้

แม่ชื่อนั้น นายสนทนาคืออ่อนกว่าข้าพเจ้า ๒ บ^๔ มีอายุ ๒๑ แล้ว แต่เจ้าความทะเล้งคิงก็ทำให้หมดไปไม่ แ่เป็นคนโชคก็เสมอ ทั้งกรมป่าไม้ ถึงแต่ผู้ใหญ่ขึ้นสูงสูกปรานี หวังหนักไม่ถ้อสาในความขยัน และอย่างไรก็ ทางบ้านยังหาได้ให้อภัยแก่ด้วยไม่ วันอาทิตย์ครั้งหนึ่ง คุณยายและคุณย่าพากันหลบหน้าอยู่ในห้องลับที่หนึ่ง เยื่อและเกลียดกตาสันต์ไม่หาย

เคียววัน เราผ่านวัยเด็กมาแล้ว เราอยู่ในวัยของคนหนุ่ม และเห็นทั้งคนหนุ่มและโสภทั้งสามคน กันนั้น ก็มีเรื่องขึ้น ๆ จะเล่าสู่กันฟังอีก แต่ท่านต้องไม่ลืมว่าอันเป็นฉากหนึ่งแห่งชีวิตของเรานะท่าน

เมื่อกลับจากพระม้าน พลิษฐ์ก็กวช เมื่อส่งคุณแม่ก็ระงับการหาคุณภรรยาให้ และมันก็แปลกอยู่ท่าน เกิดเป็นชายยังต้องให้พอ

แม่ตาเมื่ให้ ที่วิ่งออกกระเด็นไป แม่เพียงลูกสาวพระอนสาร คุณแม่บอกก็ ฟังกลบๆจากขึง—ไม่เอา!

แม่วรรณวงศ์ หลานพระอนสาร—ไม่เอา! คุณพ่อหนึ่งฟังอยู่ ระวังสักอย่างไรขึ้นมาก็ไม่ทราบ พุคขึ้นว่า

“บ๊ยะ—แกระเขาเทวดาทาไหนวะ?” พลิษฐ์ไม่ตอบ ทาสันท์หัวเราะ “พลิษฐ์เขาอยากได้แม่นิรมล นะครับ”

แกว่า คุณพ่อตาลุก หันมาถามโดยเร็ว “นิรมลที่ไหน?”

“Whopu Hall ครับ!” พลิษฐ์สะดุ้งทั้งเหมือนนักบุญตกเข็มแทง หันไปกระซอกเขาข้าง

“ใครบอกแก ทา—ทาสันท์ ฉันไม่เหมือนแกนะ?”

เรื่องซกกระเด็นไปในทางลับเปรียบ นายสนทนากลับหัวเราะกลบเสียง แล้วก็พูดว่า

“เปล่าน้า, เขาเกลียดๆเขาหน่อยก็ไม่ได้ทำใจเป็นปลาทุ—”

คุณยายสะบักหน้า คุณย่าหันหลัง “ฉันรักแกมานานแล้ว” คุณพ่อพูดอย่างเคร่งขรึม “ก็ไม่เห็นจะดีกว่าอื่นกัน

ชูลี สารนุศิษย์

กุ่มภัก

อย่างไร บ้า—จะหัวร่อตาย ลูกชายของฉันท
จะคอยให้ผู้หญิงมาขอ”

คุณแม่มีมอย่างปราโมทย์

“แกไปรักใคร่ไว้หรือเปล่า—ลูกของแม่?”

“เปล่าเลย ขอรับ” พิลัยรู้ตอบ “แม่
แต่ลงมือก็ไม่เคย”

“แล้วแม่ขอให้ ทำไมไม่เอา?”

“ทุกคนที่คุณแม่ทำให้ละ ล้วนแก่ร้ายๆ
ขอรับ แม่ขุบพวงน่ะคืออยู่หอรอก แต่ไม่ไหว
เงินเดือนผมใช้สำหรับเดือนเคี้ยว เวลาแบ่ง
งานแล้ว ผมเกรงว่า แม่ขุบพวง จะมาทำให้ใช้
เงินเดือนสองเดือนขึ้นเดือนเคี้ยว”

คุณพ่อหัวเราะลั่นชอบใจ “จริงของมัน”

“ก็แม่รวรดวงค์เล่า?” คุณแม่ว่า

“ไม่ทันกินหอรอกครับ เชื่องเหลือนเกิน
แล้วผมขุบใครออกอย่างนั้น—”

“นางสีดาเป็นไง อะโปกสุกเลียงสังข์”
ศาสันท์ว่า “อนามัยยัก”

คุณพ่อหันหน้ามามอง “นี่ ศาสันท์ โน่น
—ประคุด เคี้ยวแกระโคนกระ!”

ศาสันท์หัวเราะที่ ๆ อยู่ในลำคอ หันไป
สะกิดคุณย่า ลูบเท้าคุณยาย กระโดดไป ข้าง
หลัง มีสายตาของคุณพ่อและคุณแม่ตามส่งไป
ก้วย อย่างครั้งนั้นระคนโกธ

“แกล้ง คาคักก?” คุณพ่อหันมาเล่น
งานข้าพเจ้าบ้าง

“ผมขิงครับ”

“ขะ—ควายทั้งนั้นเลย” พุกหัวเราะ ๆ

“ควายทุบเสียดก้วย เออ, แก กูทำอะมีกูรัก
ไว้แล้ว”

“เปล่าเลยขอรับ ผมเหมือนนกขุบพิลีย”

“แกจะรอให้ฉันททำให้เสียทุกคนเชียวนะ”

คุณแม่ว่า พลังส่ายหน้า “ลูกพวกนั้นแปลก”

“ก็ค้อยู่ แม่พิค” คุณยายว่าบ้าง “ขึ้น

ปล้อยให้ไปคว่ำมาเอง เคี้ยวเหมือนกันหมดบ้าน
จริงไหมคะ คุณ” หันไปทางคุณย่า

“คะ, มีมมีความคึกคักก็อยู่หอรอก แต่
เจ้าสันท์นั่นแหละ ฉันทไม่ไว้ใจ”

แล้ว—เรอังก้องขุบต่อมา

อยู่มาวันหนึ่ง ข้าพเจ้าขุบเอิญกลับจากงาน
พร้อมศาสันท์ พอเข้าบ้านก็พบคนหนึ่งนั่งอยู่
ในหอรอกแซก และคนนั้น—เป็นผู้หญิง!

ไม่แต่เป็นผู้หญิงเปล่า ยังสาวและสวยก้วย

ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าศาสันท์เกิดไปรู้จักกับ
เขาคังแต่เมื่อไหร่ พอเขาเหลียวมา นายน
สันทนาของเราก็ก้มหน้ากอดอก แล้วขมขื่น
เข้าไปหา

“สหายก็หรือครับ?”

พ. ศ. ๒๔๗๕

เรื่องของผุ่ย

แม่คนนั้น ข้าพเจ้าได้ทราบชื่อภายหลังว่า
'ว่าพรวณ' หันมามองอย่างกระตาค และยิ้ม
แต่ไม่ตอบ

"เฮ้! จำผมไม่ได้หรือครับ?" คำสันท์
ขยับเข้าไปนั่งตรงหน้า "ผม — สันทนา
โรจนัมมะ ไงเล่า?"

แล้วแกกหัวเราะ ว่าพรวณก็หัวเราะด้วย
ข้าพเจ้าเข้าใจว่า เหตุที่ว่าพรวณไม่ตอบนั้น
เพราะกระตาค ข้าพเจ้าจึงเลื่องไปเปลี่ยนเครื่อง
แก่งหัวเสีย แก่งที่โตนไต่ พอข้าพเจ้ากลับ
ออกมาใหม่ พบคุณแม่นั้นเทศานายสันทนา
กิดจักษ์เยื่อระอ และแม่คนนั้นแกกกลับไปแล้ว
ฟังครู่เดียวเท่านั้น

"ฉัน — โอ้, นั่นกระชายฉันเสียแล้วนะ
ไอสันท์" คุณแม่ว่า "แกไปรู้จักเขาแต่
เมื่อไร? เคยเห็นเขาที่ไหน? เลือกลำไย
พุทราขาวกับรู้จักมาทั้ง ๑๐-๑๐ ปี"

ข้าพเจ้าออกหัวเราะไม่ไหว เมื่อได้ฟังคำ
ตอบของแก

"มันเป็นธรรมดาอยู่ไม่ใช่หรือครับ คุณ
แม่? เขาเป็นแขก แล้วคุณแม่ปล่อยยอให้มัน
เหิงอายคนเดียว ผมก็ —"

"นั่นแกไปให้พณคนเคยวัน ฉันเวียนหัว!"
คำสันท์หัวเราะเบาๆ ออกจากห้องไปโดย

กระซิบกับข้าพเจ้า เมื่อตอนจะผ่านกัน
"เป็นไง คักคัก, ละคะฉากันตลอดไหม?"
คำวันนั้น พิลัยรู้ถูกเรียกท้ออีก คราวนี้

ไม่ใช่คุณแม่ แต่เป็นคุณพ่อ
เข้าไปอยู่ในห้องส่วนตัวของคุณพ่อ สอง
ห้องของข้าพเจ้าอยู่ติดกับห้องของ
คุณพ่อ ดังนั้นจึงได้ฟังเรื่องจนได้

"นึกว่าช่วยพ่อเถอะ พิลัยรู้" คุณพ่อพูด
น้ำเสียงอ่อนๆ "พ่อเห็นแกอยู่คนเดียวเท่านั้น
ถ้าแกไม่ช่วยพ่อ ไม่มีปัญหาสงสัยอะไรเลย
คาพระยายานันต้องเล่นงานพ่อกระเด็นแน่ แก
เป็นคนไม่มีอิมมะ อิมโมอยู่ด้วย"

"ก็ — โอ้, คุณพ่อครับ ผมไม่รู้จักเธอ —"

"พิลัยรู้" คุณพ่อเสียงขุ่นขื่น "อย่า
ทลใจเรื่องไม่รู้จักรั อย่า — อย่าปฏิเสธว่าไม่
เคยรักกัน ระแก่งงานกันไม่ได้ แกต้องเห็น
แก่พ่อให้มากๆ"

พิลัยรู้นั่ง คุณพ่อถอนใจ
"ว่าไง?"

"ซออะไร ซอครับ?"

"แม้กระรองทอง ลูกพระยามานะ ไม่รู้จัก
หรือ? เอ็งสแตนคราที่จากเซนต์โยเซฟ งาม
ก็ทรอก ว่าถึงเรียวยรยอกก็ไม่เลว พ่อเขามี
เชือก"

ขลุ่ สารนศิษย์

กุ่มภัก

พิสิษฐ์นึ่งไปเป็นครูที่คอย “ตกลงขอรับ” เปลี่ยนเจ้ากรรมใหม่ คือ พระยามานะเพื่อหา
เลี้ยงคุณพ่อหัวเราะ เลี้ยงคุณพ่อชมเชย
ต่อมาอีกไม่ช้า พิสัยรู้ โรงเรียนมัธยม ก็ได้
แต่งงานกับนางสาวกรรทอง วรวิสัย พิสะโ
ของข้าพเจ้าคนนั้นเย็น ๆ อ่อนหวาน แต่ปอปลาร
เหลือกำลัง คุณพ่อทาสร้างเรือนหอให้
เพิ่นรัก ทั้งสองก็พากันไปหาความสุข
แทน

พิสิษฐ์มักมาเยี่ยมบ้านเสมอ วันหนึ่ง
ของสามเดือนที่แต่งงานแล้ว แกมาพบข้าพเจ้า
อยู่บ้านคนเดียว หน้าแก่เศร้า ท่าแก่หม่นหมอง
นั่งเหม่อลอย ไม่ได้คุยกันเลย

ข้าพเจ้าถามขึ้นด้วยสงสัย “เป็นทุกข์
อะไรหรือ? พิสัยรู้”

แกถอนใจก่อนพูดไม่คอยแต่ถาม “เมื่อ
ไรและแต่งงาน ท้าก็?”

ข้าพเจ้ายิ้มละไม “อย่าพูดถึงมันเลย อยู่
อย่างนี้ มีความสุขกว่า”

“ก็...อยู่ใกล้เรออยู่ไปจนตายยังก็ แต่งงาน
—โอ๊ย, มันห่วยแตก” ยกมือชนกุ่มขมขี้
“น้าศักดิ์ก็เล่าให้ฟังแล้วอย่ากระไรไปนะ—”

มองตาข้าพเจ้า เพื่อ รวยรักเขา คำมัน
สัญญา เมื่อข้าพเจ้าวัยก็พูดต่อไป

“การแต่งงานครั้งนี้ เพราะกรรมคุณพ่อ จะพูดให้ท่านฟังอีก ว่าพรวนเป็นคนรักของ

เปลี่ยนเจ้ากรรมใหม่ คือ พระยามานะเพื่อหา
ของฉนั้นเคยวัน ทาพรวนไม่ถูกกับคุณพ่อ
ประกอบกับเป็นคนไม่มีฝีมืออะไรไม่ คุณพ่อ
เกรงว่าจะเกิดครอนเถา จึงให้ฉนั้นช่วย
รวยทาง ผูกสายสัมพันธ์กันเสียก่อน คิงน,
ฉนั้นจึงได้กับกรรทอง แต่, คักก็เอ๋ย—”

ตอนนั้นเสียงเรอ “ตลอดชีวิตวิวาท ฉนั้นไม่
มีความสุขเลย แม้เมียของฉนั้นนะ ถ้อยค
ถือคักก็ งอนอย่างว้ายร้าย ใช้เงินเช่นเย
เฟลิร์ทก็เท่านั้น ปอปลารก็เท่านั้น เคยพรวน
—เคยพรวนก็ ใช้เงินเดือน ๓๕๐ ของฉนั้น
มันพอเดือนหนึ่ง ๆ พอกก็ ยางเดือนเขาไป
จนเอาเงินบ้านมาใช้ ว่าเขาคักก็โกรธยิ่ง ๆ ไป
พ้องท่านพ่อ— โอ้, ฉนั้นอยากตายเสียแล้ว
ทาคักก็ เบอจริง, ชีวิตวิวาทฉนั้น—”

เล่าขานก็อ่อนระโหยลงไปสู่ประมาณ ก
เด็กท่าน, นาคชีวิตวิวาทชีวิตหนึ่งของพิสิษฐ์
วิวาทที่คามกฏโบราณ

อนิจา—พิสิษฐ์—พิสิษฐ์!

—๓—

ข้าพเจ้าได้พูดให้ท่านฟังแล้ว ถึงผู้ซึ่ง
คนหนึ่ง ที่ชื่อ ‘ว่าพรวน’ และเคยวัน, ข้าพเจ้า
จะพูดให้ท่านฟังอีก ว่าพรวนเป็นคนรักของ

พ. ศ. ๒๔๗๕

เรื่องของพี่ชาย

ข้าพเจ้า ในเวลาต่อมา ชีวิตของข้าพเจ้านั้น
แปลกจากชีวิตความหวงหวาด มีพ่อเป็นนาย
พ่อค้าว่านชิยมังคัง มีแม่ ใกร ๆ กันยหน้า
ถือคา แต่—ชีวิตคือละคร ใช่ไหมท่าน ?
เราจะไปหาความเที่ยงแท้แน่นอนอะไรกับชีวิต?
กึ่งนี้, ครอบครัวยุคของเธอพักอยู่ปสรุค ดังซึ่ง
ความหายนะ —ล้มละลาย!

ด้วยความเสียใจอย่างหนัก ของผู้เขียนนิยาย
ของข้าพเจ้านั้น ทศวรรษประสพกับความล้มละลาย
จึงมาตัวตาย ทั้งครอบครัวให้ผจญกับความ
ยากลำบากไว้ข้างหลัง และเพราะความตาย
ของสามี, มารดาของข้าพเจ้านั้นถึงแก่กรรม
ตามไปด้วย ข้าพเจ้านั้นจึงพลัดเข้าไปอยู่ใน
โรงเรียนแม่ชีฐานเป็นเด็กกำพร้า และเกยวน
กำลังเป็นครูอยู่ที่ เซนต์สแตนเลย์

เป็นผู้หญิงที่ข้าพเจ้าได้เลือกแล้ว เป็น
ผู้หญิงที่ข้าพเจ้าเห็นว่าเหมาะสมแล้ว และดีพอ
แล้ว มีความสงบสงายม เยี่ยมกายเยี่ยมใจ
ก็เท่านั้น สุภาพเรียบร้อยก็เท่านั้น อ่อนหวาน
ก็เท่านั้น และ—ทุกอย่างเรียบร้อยก็ เรา
เข้าใจกันดี ยังซัดซอญก็แต่จะเรียนคุณพ่อ
คุณแม่ของข้าพเจ้า

พอเจริญมั่งคั่งพอ พัก คุณแม่ก็มีเรื่องต้อง
ออกจากบ้านไปเสมอ คุณพ่อก็มีงานทำอยู่

เรื่อยไปจนกระทั่งวันหนึ่ง—

คุณแม่เรียกข้าพเจ้าไปหา ทางหน้าและ
กว้งคาเต็มไปด้วยความวิตกและทุกข์ร้อน

“ศึก” คุณแม่ชานชอ “ช่วยแม่สัก
ครึ่งเดี๋ย ลูกรัก แม่ไม่เห็นใครแล้ว เจ้าสันที
นี่ไม่ไหวแน่ แม่กลัวลูกหนี”

มองหน้าข้าพเจ้าอย่างหวาดวิตก

“ซอรัย ถ้าไม่หนักหนา”

“ไม่หนักหนาอะไรเลย แต่—เซียบเข้า
มานั่นแหละ โกลั ๆ แม่เหนื่อย” หลุยกุ๊กหนึ่ง

“แต่ก็ต้องไม่ล้มว่า แม่ไวใจแฉะ จึงพุก
เรือนนี้ ไทพง”

“ซอรัย”

“เวลานี้แม่อยู่ให้อ่านาของผู้อื่นถึงคนหนึ่ง
แม่เป็นหนี้เงินเขา เพราะเสียไฟเกือบ ๕๐๐๐
บาท แม่เล่นซะจะก็ออกจากบ้านไปทุก ๆ วัน
นั่นแหละ”

ข้าพเจ้าทกใจในคตินี้ แต่แล้วก็เป็นปกติ
ฟังคุณแม่ต่อไป

“ผู้หญิงคนนี้เป็นแม่ฝ่าย ร่ำรวย ลูก
เข้าใจความหมายของแม่ไหม?”

ข้าพเจ้านั้นขอยุ่ครู่ แล้วจึงตอบ

“หมายความว่าให้ผมแต่งงานกับเขา”

“จะ—ลูกรัก, ไม่เอ็งเกริกหรือก เฝ้ายๆ

ซูลี สารนคิษย์

กุ่มภัก

ก็ได้ ไม่อายใครหรอก อ้อ—ไม่ท้องวิก
เรื่องไม่ได้ แม้จัดการทำทางไว้เรียบร้อยแล้ว
ช่วยแม่สักครั้งเถิด—ลูก!”

ข้าพเจ้าในใจให้ร้อนระอุว ไร—
คุณแม่, ถ้าแม้ว่าพวกก่อนหน้าข้าพเจ้าจะได้
รู้จักกับเจ้าพระมณ อย่างว่าแต่ท่านเลย แต่
—นี้, ไม่ไหวแล้ว จะทำลงไปก็ไม่ได้ แต่
ขอให้คิดถึงหัวอกลูกผู้หญิงอย่างเจ้าพระมณบ้าง
ผู้หญิงที่ไม่เคยได้รับความปรานีจากผู้ใด?

ข้าพเจ้าก็ลงกรวยเท้าท่าน แล้วก็ได้
ความจริงให้ฟัง

“โอ—!” คุณแม่หัวเราะด้วยความโมโห
และเกิดความคิด “นั่นหรือลูกของฉัน ให้กาย
ต่อหน้าพระเถิด บอกเป็นคำข้ากว่า แะจะ
แต่งงานกับเจ้าพระมณไม่ได้ เจ้าพระมณมา
แทนะหรือที่กระตุกใหม่?”

“แต่—แม่เจ้าพระมณเป็นคนดีพอที่จะเป็นลูก
สะใภ้ของคุณแม่นะครับ ความรู้แก่ใจ อาชีพ
ก็มีและผมรักแะ—”

“หยุด! เจ้าก็รัก แะอย่ามาว่าพันแม่
คู่รักของแะหน้อยเลย ฉันไม่ยอมฟัง เชิญ—
ปรศูโน้น, ถ้าแม้ว่าแะฉันได้กับแม่เจ้าพระมณ
ไปรศุอย่าเรียกฉันว่า ‘แม่’ แะอีกต่อไป”

ข้าพเจ้าออกมาด้วยความสลดใจ เสียง

พึมพำตามหลัง ด้วยความน้อยใจ “โอ—
ลูกหนา ลูก!”

ในคืนเดียวกันนั้น ทาสันที่ถูกรบกวนโดย
คุณแม่ ข้าพเจ้าเข้าไปแอบฟังอยู่ในห้อง
ของแะ

“แต่งงานหรือครับ แะหม—วิเศษจริง!”
เสียงทาสันที่พูด หัวเราะ ๆ, ว่าแรง “กับใคร
ครับ?”

“คุณนายพิไร เช่นแม่มา่ย บ้านอยู่ถนน
บรรทัดทอง”

เสียงทาสันที่ถามอย่างร้อนรน “ทรงเครื่อง
หรือเปล่าครับ?”

เสียง คุณแม่ กระซิบตอบ แะอีกเสียง
ทาสันที่หัวเราะแะว่า

“เฮอะครับ ทดลอง, อ้าย—คราวนี้เช่นมี
รถยนต์ขลอะเพอน เอะ—ไม่ใช่ปลาร้าแะครับ
โคนแม่มา่ยปลาร้าเข้าละก็ ผมแะ—”

“อ้าย, แม่รับรองขึ้นา”

“เฮอะครับ—ทดลอง, ฟุ่งหรือครับ?”

“ฮะ—” เสียงใสแะอีกหัวเราะ “มันเกิน
ไปละ”

“ผมอยากให้เป็นคนเสียด้วย!”

แล้ว—อีก ๑ เดือนต่อมา, นายสันทนา
ก็แต่งงานกับคุณนายพิไร แม่มา่ย เศรษฐิน

พ. ศ. ๒๔๗๕

เรื่องของพี่ชาย

น้อย ๆ คนหนึ่งของสยาม นายสันทนามี
รถยนต์จริง ๆ แยกยอขอข้าพเจ้า เมื่อได้
ทราบเรื่องของข้าพเจ้าในภายหลัง

“โอ—ศักดิ์ ลอมนัง อะไรจะมาเกิน
ไปกว่าแม่มาณะ พี่ชาย?”

แต่สวรรค์ทรงเป็นพระยานเด็ก อีก ๓ เดือน
ต่อมา นายสันทนาก็ได้คุยเชิงอีกเลย แยก
ขอกข้าพเจ้าอย่างเศร้า ๆ

“ไม่ผิดอะไรกับแม่ ร้ายกว่าแม่เสียอีก
ทางเป็นไม้ไผ่ โอ—รู้อย่างนั้น—รู้อย่างนั้น—เจ้า
ประคองเอ๋ย—!

สันทนา—ท่าน! นี่คือฉากชีวิตของสันทนา
แห่งงานกับแม่มาณะผู้มีอายุแก่กว่า ๘๐ ปีบริบูรณ์!

—๔—

สำหรับเรื่องของข้าพเจ้า ยิ่งนานวัน ความ
รักก็ยิ่งรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ ข้าพเจ้ารัก
ว่าพระรถกับวิญญาน และว่าพระรถก็รัก
ข้าพเจ้ากับวิญญาน เราไม่ได้รักกันแต่
เพียงหัวใจ และเราไม่ได้รักกันด้วยสัมผัส
เลย!

ว่าพระรถบอกข้าพเจ้าว่า “ถ้า मैं คุณ
พลากคิดนี้ ก็ขอให้อย่ามาเห็นหน้าเสียแก่
พรุ่งนี้ ในโลกนี้ เราจะเป็นอย่างใครไม่ได้

ศักดิ์เป็นของใครไม่ได้ ว่าจะรอดเป็นของใคร
ก็ไม่ได้ เราเป็นได้แต่เพียงกันและกันเท่านั้น
นะศักดิ์กิดา”

ท่าน! อย่าเข้าใจว่าเป็นถ้อยคำของมารยา
เป็นถ้อยคำที่เคลือบแฝงไว้ด้วยความหวาน แต่
แน่นอน, เป็นถ้อยคำที่ผู้กล่าวได้กลั่นกรอง
ออกมาจากหัวใจแล้ว

ฝรั่งเชื่อว่า ‘Real love never did run smooth’
เป็นความจริงอยู่มิใช่หรือท่าน? แต่เปล่าเลย
เรามีไคร่หวากหวนในข้อนี้ คราวนี้ไคร่โลก
เป็นของชีวิต ชีวิตเป็นของโลก คราวนั้น
ว่าพระรถก็ยังเป็นของข้าพเจ้า และข้าพเจ้า
ก็ยังคงเป็นของว่าพระรถอยู่ เราสามารถรัก
กันได้แค่นี้ เราที่รักกันไปแค่นั้น

ว่าพระรถไม่ใช่ผู้หญิงนำสมัย ไม่นิยม
ชมชอยใน ธรรมนิยมนิเทศใหม่ อันได้แผ่ซ่าน
มาจากโลกตะวันตก การร่ายขอคืนเป็น
ประเพณีที่ชาวตะวันตกใช้ เขาใช้รักหรือไม่
เราไม่สงสัย แต่มีมันน่าเกลียดอยู่มาก ๆ ถ้า
แม้เราจะนำมาใช้ ในเมืองไทย จริงไหมท่าน?
เมืองไทยเป็นของคนไทย คนไทยเป็นของ
เมืองไทย อย่าให้ประเทศนี้รองรับวิชาลัทธิการ
ทวิภาคที่ปราศจากพ่อแม่เลยนะท่าน มันน่า
ยักส์ใจอยู่มิใช่น้อย!

เป็นความลึกซึ้ง ตลอดชีวิตของเวลาสมัย-
หนึ่ง ข้าพเจ้าไม่เคยขบคว้าวรรณเลย ไม่เคย
กอดคว้าวรรณเลย ไม่เคยทำสิ่งใดให้เป็นที่
สับสนสับสนในใจว่าพรรณ ว่าพรรณภาควิม
ใจเห็นหนักหนาในข้อนี้ เธอพักกับข้าพเจ้า
อย่างปลาบปลื้มว่า

“เราไม่ได้ขบคว้าด้วยวิมลปาก ไม่ได้
สัมผัสสักกัณการโดยกอด แต่—เราขบกับ
ถ้วยหัวใจ มิใช่หรือคะ ศักดิ์!”

‘ขบกับถ้วยหัวใจ’ แม่คุณ—ข้าพเจ้า
คลั่งใจตาย เพราะน้ำคำ ของ เธอหนา ว่าพรรณ
หนา

ข้าพเจ้าเคยเรียนกับคุณแม่อีกครั้ง ก็ไม่
สมหวัง เรียนคุณพ่อก็ไม่สมหวัง เพราะ
คุณแม่ไม่ยอม เหตุที่ไม่สมหวังในทางคุณพ่อ
ทำให้เกิดจากคุณพ่อเป็นคนกลัวเมีย แต่ท่าน
ทั้งสองอนุโลมความรักในกันและกัน แต่—
มากเกินไป—แรงเกินไป ! ถึงนี้ จึงล้มเลิกไปว่า
พ่อลูกชาย ออกหักหรือซ้ำใจเพียงไหน ?

ไม่เคยนำเอาความนี้ ไปบอกกล่าวแก่
ยอศรีก็ เพราะข้าพเจ้ายังสามารถทนได้
มาครั้นนั้นว่า เซอร์ภรรยาอยู่คนเดียวเพียงใดก็
ตามที แต่—ในที่ลึก ไม่มีอะไรเลย ที่ระ-
ห้ามหวงความรักได้ และไม่มีหนทางใดอีก

แล้ว นอกจากเราจะไต่กันตามลำพัง

ว่าพรรณสะอื้นทันที เมื่อข้าพเจ้าเล่าให้ฟัง
เธอมองข้าพเจ้าด้วยแววตาอันพิศวงสงสัย
“นี่พวกจริงหรือพวกเล่นคะ ศักดิ์ ถ้าพวกเล่น
ก็พวกไปเด็ก ก็ฉันะฟัง”

ข้าพเจ้านั้นคำให้หนักแน่นขึ้นเช่นครั้งก่อน

“ศักดิ์จะเปลี่ยนความรักจากวิญญาณเป็น
สมองเสียแล้วหรือ ? ถ้าเปลี่ยนเป็นสมอง
ก็เชิญซิคะ เชิญนายอัครภักดิ์ของศักดิ์เสีย
เถยวัน เอมันกันแน่ มาซ้ำแหละแหวะใจ
อย่าให้ ถึงกับ ต้อง พย่ะ ความรักไพร่ เช่นนั้น
เลย”

“ไม่ใช่สมอง ไม่ใช่ถ้วยหัวใจว่าพรรณ
ว่า” ข้าพเจ้าจะซิบ “ความจริงเป็นเช่นนั้น
ถ้าแม้เรายังสามารถทนได้ ก็อดทนต่อไป
เถิด ฉันไม่ต้องการให้เธอสะทอนสับสน ไม่
ต้องการเห็นเธอชอกช้ำ—ยอศรี”

วันและเวลาผ่านไป !

และที่สุดก็มาถึง ความรักที่อดไว้นั้น

ก็ระเบิดรุนแรงกว่า ทุรนทุราย ไม่ต่างอะไร
กับการระเบิดของภูเขาไฟ ยอศรีส่วนตาม
ข้าพเจ้าด้วยประการทั้งปวง ดังนั้น, การ
วิวาทอย่างเจี๊ยบ ๆ จากทุรนของข้าพเจ้าก็
อยู่เป็นส่วนเล็กน้อย และเราพากันเข้าบ้านอยู่

พ. ศ. ๒๔๗๕

เรื่องของผู้ชาย

ที่ถนนเพชรบุรี มีความสุขตามลำพังผิว ๆ
เมื่อย ๆ

พิสมัยรู้เรื่องก็มาเยี่ยม คาสันที่รักมาหา
เห็นบอกรักของข้าพเจ้า ทั้งสอง—พี่และน้อง
ก็สลดใจ คาสันที่นั่น แม้ชีวิตจะไม่สาสุข
ก็ยังอดกระแอมไม่ได้ พดเปรย ๆ ว่า

“ฉันกำลังคอยมีเวลาอิสระ มีความสุข
อันแท้จริง ๆ อีกครั้ง เมื่อฉันได้รับมรดกจาก
คุณนายเมียบ โขยการมรดกกรรมของแก ”

ข้าพเจ้าหัวเราะ พิสมัยยิ้มเศร้า ๆ
คาสันที่พูดต่อไป “ขอพิสมัยและพี่
ศักดิ์ ช่วยสวดมนต์ภาวนา เร่งวันตายของแก
ให้ฉับด้วย ”

สันท์—สันท์! นิยายชีวิตของแกเศร้า
เกินไปไหม ท่าน ?

พิสมัยก็ไม่มีความสุข แยกออกจากข้าพเจ้า
ว่า

“ให้สงสัยเหลือประมาณว่า แม่กระรอกทอง
คงเพาะรักอยู่กับนายภมร ลูกพี่ลูกน้องของ
เขา แต่—โอ้ ศักดิ์! ฉันจัดการอะไรลงไป
ไม่ได้โดยเพราะเห็นแก่คุณพ่อ และลูกคำ ๆ
ลูกคนเถียว คุณเถิดนะศักดิ์ ทั้ง ๆ ที่ผัวยังอยู่

คำดา เขายังพาไปครองกันไต่ทุกวัน ว่าเข้า
ก็เข้าว่า เช่นพี่น้องกัน—ไม่เห็นแปลก ! คุณเถิด
ศักดิ์!”

พิสมัย—พี่ชายของข้าพเจ้า!

เมื่อออกมาจากบ้าน คุณแม่โกธธข้าพเจ้า
เย็นหนักหนา ตกเย็นก็ตายกันที่เถียว แต่
คุณพ่อคอยมาเยี่ยมเราเสมอ แต่พอขยันทง
ผ่านไป เราได้เพื่อนเพิ่มขึ้นในครอบครัวอีก
หนึ่งคน เป็นชาย รูปร่างหน้าตาดีเอ็นค
แม่เขาเรียก ‘ตาแจ็ก’ พ่อเขาได้โดยเรียกตาม
เพราะตาแจ็ก ข้าพเจ้าจะเว้นชมความ

สามารถของแกไม่ได้ แกพาเอาความรัก
ความปรารถนาฉันแม่และลูก จาก คุณแม่มายัง
ข้าพเจ้าอีกครั้งหนึ่ง ทั้งคุณพ่อและคุณแม่
ปลายนัดปรารถนาในเราเย็นหนักหนา คุณแม่
เล็กซึ่งรำพรรณ เปลี่ยนเป็นเอ็นค แล้วก็
ปรารถนาและรัก ข้าพเจ้าอดกระแอมอดครวญ
ของข้าพเจ้าอยู่มาก ๆ ที่คุณแม่รักแกเกิน
ข้าพเจ้าไปสักหน่อย

นี่คือฉากหนึ่งแห่งชีวิต—เรื่องของคุณผู้
ชาย—เรื่องของคุณความรัก!

ของ
ส. ไพฑูริ

ส. ไพฑูริ

พ. ศ. ๒๔๗๕

โดนตี

“มันมีวิธีกี่ และกัวยี่ขึ้น ใคร ?” “ฉิก — เปลา !” เขาคำนแข็งแรง
ทำรวว ? แน่นักเทียว ต้องจับมันไม่ได้ ยา ! — เหมือนเราทำคนธรรมดาแต่ละ ไม่ได้
ถ้ายังเห็นกัน — กรุงเทพฯ เราช่วยแล้ว จะ ทำรววเร็วอะไรเลย ท่านอยากอะไร — ?”
“ต้องไม่มีใครกล้ำกรายมันเลยด้วย !” เจ้าของร้านสอตกด้วยความกระหาย “จะ

เจ้าของร้าน และ คุณหญิง ต่างมองคลุ้มคลั่ง
ด้วยความประหลาด

เป็นพระคุณมากยิ่งที่เดียว — ถ้ากรุณา — —
ได้”

“อ, จะโมยเครื่องเพชรไปทิ้งหีบต่อหน้า
โดยมิได้ตกลงซื้อขาย ?” เจ้าของร้านกล่าว
อย่างลังเลใจ

“ได้ !” เขารับรอง
นาฬิกาในร้าน “เพชรรัตน” ก็วาง

“แน่, อย่างนั้น” เขารับหนักแน่น
“เป็นไปได้ไหม ! — ไม่ได้ ประทานโทษ
ที่นั่นไม่มีเจ้าหน้าที่รักษาเหตุการณ์ — หรือไม่มี
จะโมยนั้นมาอ่านา — บินชู ? หรือมีคนอื่น ?”

บอกเวลา ๒๓ น. บุรุษแปลกหน้าลุดขึ้นบัน
ชิดตัวทรง มือซ้ายคึงยกหมวกสักหลาดดำ
ให้หลุมมาข้างหน้าหน้าห้อยหนึ่ง ถ้าวเขาไปที่
ไวเครื่องเพชร ซึ่งแง่มอยู่ พลางพูดว่า

“เปลา ! ต่อหน้าเจ้าหน้าทำ ไม่มีอะไร
ชูเชิญ”

“ได้, คอยๆ เป็นเวลาเดียวกันกับเคยวัน
เจ้าจะโมยนั้น, ที่ร่างกึ่ง, เติร์เขาไปในร้านอย่าง
ฉนั้นแหละ แล้วก็ยกตัวออกและหนี —”

“แปลก” คุณหญิงพูดอย่างไม่ตั้งใจ
เจ้าของร้าน “เห็นวิธีแปลก เกือบไม่น่า
จะเป็นได้”

เขาแยกตัวจริง ๆ หีบหีบเพชรออกมากลือทำท่า
ประกอบ “อย่างนั้น — นั นั เมื่อได้เพชรแล้วก็
เติร์เลยออกจากร้านอย่างฉนั้น คุช ! คุณฉ
จะทำให้” พวกพลางเติร์พลาง ออกจากร้าน
ยกหีบเพชรสูงส่งให้เจ้าของร้านเห็น

“— แต่จริง ! ฉนั้นยังจำท่าทางและวิธีการ
อันฉลาดของมันได้”

คุณหญิง และเจ้าของร้านใจเกินแรง จึงยก
เขาล้มกระพริบตา !

“คงจะร้องไว ประเปรียวมาก” เจ้าของ
ร้าน ปรวรรณ

ส. โพธิ์ศิริ

กุ่มภัก

“อย่างนั้น เห็นไหม? เกิรซ้ำ ๆ อย่าง
ฉันนั้น—ฉันนั้น—และฉัน พอร่างร่าง ถึงครอก”
พร้อมกับพุกเขาดึง ครอกแล้ววิ่ง ๆ ใน
ทันทีนั้น เขาเอะหิยซึ่งบรรพเพชรรอยอยู่เค็มที่นั้น
ลงกระเข้าเสีย ปากก็ตะโกนบอกว่า “คุณะ
ท่น—พอมันเห็นว่าได้ทำอย่างฉันเวลานี้ เจ้านั้น
ก็อ เบ็ดวิ่งเข้าครอก อย่างฉันนั้นทันที!!!”
บรรพเพชร์เปลี่ยนหน้าพุกเขารวมกับออกวิ่งเข้าครอก
นั้นหายลับไป และหัววิ่งไถ่ละเขาจะไม่กลับ
หลังอีกแน่!!!!

สมกับที่เขาแต่งกายอย่างนักกีฬา!
คุณหญิงมิตติขยานุรักษ์ได้สีก่อน ร้อง
กรีกสีกเสียงและตะโกนอย่างคองพองลมเต็มที
“—เจ้าข้าชะโมย จัษผู้ร้ายชะโมยเพชรร
เจ้าข้า—” แต่เข้าไปมากเสียแล้ว
เจ้าของร้านตะลึงตัวแข็ง คาเหลือก อ้า
ปากค้าง เกือบ ๕ นาทีจึงเรอโถกออกมา
พร้อมกับกระแทกกันลงกับเก้าอี้ ยกมือชนยก
หน้า คอตก และควางเหมือนจะสิ้นใจ
จอตไม่ต้องแจว!

๑ ขันธยาเหิร เกินตัว ยั่วให้ยาก
ขึงโลกโสม โงมเงน อาจเอนควีน

ไข่ล้ายาก แก่คน ชั่วกันอื่น
ไม่ขึงขึ้น เขียงฉลาก ถ่อมอาคมโยย ๖

พระศรี นินพนธ์

ผู้ก่อกำเริบเหินหลิม

ในตำบลบางเสาธง

โดย ช. จาตนิลพันธุ์

ใน ค่ายบางเสาธง แล้ว ไม่มีใครรู้จัก นายทอง เข้าว้าฉาน เป็นไม่มี แต่ใคร ๆ มักเรียกกันว่า พักทอง หรืออาจารย์ทอง เพราะแกเป็นคนสูงและคงแก่เรียน ใครคิดจะอะไรก็ปรึกษาแกเป็นสำเภาทุกครั้ง สิ่งที่เขาเห็นว่าดีที่สุด ก็คือ ความเป็นเศรษฐีน้อย ๆ ของแก แกมีเรือกสวนไถนาหลายหมื่นไร่ ให้เขาเช่าทำ และมีเงินให้ลูกกินดอกเบี้ยอีกด้วย แต่แกไม่คิดหารายได้ซุกเลือกซุกเนื้อใคร มีแต่คอยช่วยอุกหนุนเงินเจือผู้ยาก อยู่เสมอ จึงเป็นที่รักใคร่ของคนในละแวกหมู่บ้านนั้นมาก

พักทองหรืออาจารย์ทอง มีบุตรหัวแก้วหัวแหวนอยู่คนหนึ่ง เกิดเมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ ซึ่งอยู่ในระหว่างวันงานเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๖ แก่กเลยให้ชื่อยศของแกว่า เกลิม และให้พ่อไปพ้องเขมกับเกิดด้วย คือ บิด

จึงเลยจัดการทำบุญทำทานกันยกใหญ่ เชิญเพื่อนบ้านมาสนุกสนานกันที่บ้านแก สามคืน สามวัน และคุยอวดว่า “เจ้าหนูเกลิม นั้นมันพระโค มาจุติที่เคียวนา จึงได้มาเกิดเขาในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ซึ่งนับว่าเป็นมงคลอย่างใหญ่ยิ่งทีเดียว”

เกลิม ทั้งกำพร้ามารดามาแต่เยาว์ จึงเป็นที่สอวาทซาใจของพักทองมาก พักทอง ถึงแม้จะอยู่แค่ค้ำแค่ว่ากับครู-เทพา ก็ดี แกก็ยังไม่เคยข่างเท้าเข้ามาเลย จนอายุเข้าเขตที่ ๕๐ ปีแล้ว ถ้าใครจะถามแกว่า

“ทำไม พักทอง จึงไม่ไปเที่ยว บางกอก บ้างเล่า?”

แกเป็นคนขี้ขลาดว่า “ข้านี้เหวอ ขี้ขลาด ไม่อยากไปหรอก เคียวไปเจออีพวกสาว ๆ หน้าขาวเป็นไข่ปลอกสักก็ ขี้ระอกลไม่ไหวเท่า นั้น แล้วอายหนูก็จะลำบากเท่านั้น ไม่ไ้

ข. ภาคนิพนธ์

กุ่ม

กอดไว้มัน เคี้ยวรวมสระเขาหวานมาพันข้า
คายเลียหรรษา อ้ายหนมมันมาจากสวรรค์
ไม่ได้ ไม่ได้ เคี้ยวอ้วกสาวมันจะเห็นข้า
เป็นหมู ข้ายังไม่อยากเป็นหมูกอดไว้มัน!

พอเฉลิม อายุ ๖ ขวบวิบุณย์ ทิศทองก็ชวน
สมุห์หัวให้พาเฉลิมลงมาฝากเป็นนักเรียนประจำ
ยังโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ

สมุห์หัว ตั้งแต่เกิดมาก็ยังไม่เคยลงมา
กรุงเทพฯ เหมือนกัน แต่เมื่อนายสถานี
เพื่อนของแกรบรื่องว่าจะเป็นคนนำ แก็กเลย
รับอาสาพาเฉลิมลงมา

เมื่อฝากลงเฉลิมไว้กับครู เรียบร้อยแล้ว
สมุห์หัวก็กลับมารายงาน และคุยถึงเรื่อง
กรุงเทพฯ ให้ทิศทองฟัง

“แหม! พัก ไช่อย่างกอดมันสนุกแท้”

“สนุกยิ่งงั้น?” ทิศทอง ออกทัก

“แหม! ตามถนนหนทางยังงั้น คนไม่รู้
มาแต่ไหนกัน เกรียกเสียงกอดมันยังก๊วยกัน
บ้านเรา” สมุห์หัว ค่อยๆเล่าอย่าง “ไช่
อย่างกอดมันแปลกแท้ มันไม่ใช่ไวไช่ควาย
กันหรรษา มันใช้มีลากเกวียน—เฮ้ย!
ไม่ใช่เกวียน—เขาเรียก—เอ๊ย—รถ—รถ
พ่อแหม บอกว่า เขาเรียกว่า รถกู — รถกู”
สมุห์หัว ระบายลมด้วยความโล่งอก ทิศทอง

ก็ต้งออกคังโพ่งจริง ๆ สมุห์หัว กล่าวต่อไป
“ยังมีอีกอย่างหนึ่ง คล้ายรถไฟแต่ละ แต่
มันเล็กกว่า แล่นบนรางที่เขาฝังไว้ในถนน
พ่อแหมพาข้ามันเลียข้าใจเทียวแกเอ๊ย” ท่าน

สมุห์ หยุทจินน้ำ แก็กอแห่ง “อย่างกอด มี
ธรรมเนียมนแปลก ๆ มากจริง ครี๊อ พ่อเรา
กาวขึ้นไชรรถขายออกเมือกระถัน คนใส่เสื้อสี

ใบทองแห่ง แชนเสื้อคอนช่อมือพนาคำ นุ่ง
กางเกงฟอร่มนักเรียนแต่สัปดาห์เดียวก็มีแถบ
คำอีกนั่นแหละ เกรียกเข้ามาถามว่า ‘ท้อไหม
ยะ?’ ข้าถามว่า ‘ราคาเท่าไรยะ?’ เขา

บอกว่า ‘๖ สตางค์’ พ่อข้าจะท้อ ก็พ่อก็
พ่อแหม ซึ่งคอยเสียดก่อนว่า ‘ไม่ท้อยะ’ ข้า
ถามพ่อแหมว่า ‘พ่อแหมทำไมไม่ท้อละ เขา
ให้ท้อไม่ท้อ’ พ่อแหมหัวเราะแทะ “คน

อย่างกอด มันใช้ขายกันหมู่เพือยเหลือเกินละ
เขาบอกให้ท้อ ก็ไม่ท้อ” สมุห์หัว บ่นพลาง
โคลงคิระยะ

“อ้อ! เริงนะ มันใช้เงินจนเคยตัวเสียแล้ว
คนรวยอย่างข้ายังงั้น ไปอย่างกอดหนเดียวคง
เรียบเกวียนะ” ทิศทองเห็นด้วย

“แน่ละ ข้าไปอยู่เพียง ๑ วันเท่านั้น ยัง
หมกเข้าไปถึงสามกำลังเลย” สมุห์หัวคุย
“แค่นั้นนะ พัก ไช่ควายใครขายกันนะ

พ.ศ. ๒๕๓๕

ผู้ก่อกำเนิดหนเฉลิม

พวกคนทำงาน บนไอรัดที่ข้าพเจ้าเมื่อก่อน มันทิ้งไว้ทุกซอกทุกนั้น”

“ถ้าเรานายมันตายกะมัง” ทิกทองออกความคิด

“ถ้าเรารังแะ” สมที่หัวเห็นด้วย หันไปหยียมหากมาเคียว “เอ! ไอรัดที่ข้าพเจ้าเมื่อก่อน พ่อแหม่มมันเรียกว่า—รด—รด—อะไร ข้าก็ลืมไปแล้ว”

“รดไฟเล็กใช้ไหมเล่า?” ทิกทองถาม “ไม่ใช่ ไม่ใช่แะๆ เกี้ยว พัก” สมที่หัวทำท่าทรง “นี่ออกแล้ว พ่อแหม่มมันเรียก—เรียก—เรียก อ้อ—รดไฟ”

“อ้อ! อ้อไร รดไฟ รดไฟที่ไหนกัน มีควย รดไฟ แกนซีกจะละอะไรเสียแล้วละ” ทิกทองค้าน “ไปข้างนอกมากับเขา เขาก็ดูอะไรใหญ่ ไอ้ที่แกว่า รดไฟนะ ข้าคิดว่าจะเป็น รดไฟ มากกว่า แท้แหม่ ไอ้รดไฟนั้น มันมีคนใส่ข้างหลังหรือเปล่านั้น?” ทิกทองแสดงการ

“ถ้าเรารังแะ แก่มันคนใส่หรือไม่นั้น ข้าไม่ไ้สังเกต” สมที่หัวยอมจำนน

“นั่น, แกว่าที่ที่ทำอะไรก็ไม่ไ้ ข้าอยู่ทางนี้ พ่อแหม่มมาท่อน้อยเคียว ข้าก็รู้หมด เราจะทำอะไร ทำอะไร ต้องประกอบด้วยเหตุ

ด้วยผลซึ่งจะไ้ไ้ไม่ใคร่” ทิกทองคุยโหมงเรื่องราวที่ สมที่หัวตั้งใจจะนำมาคุยอีก ก็เป็นอันจบลง เพราะแกล้งเกรงว่าเหลื่อมคมของแกล้งรดไฟทิกทองลบคมเสียหมด ก็เลยระงับเรื่อง แล้วอำลาทิกทอง กลับ

๑ ๑ ๑

๑๑ บให้หลัง เฉลิม อายุ ๑๗ คงเรียนอยู่สำนักเดิม ทุกคราวที่โรงเรียนหยุด เฉลิม กลับมาเยี่ยมบิดาเสมอ เล่าอะไรที่อ้ออะไรเพิ่มเติมความมีโรงเรียนกรุงเทพฯ ให้ทิกทองมากินทุกที่ จนเกือบจนใจทุกโรงเรียนกรุงเทพฯ มา ทิกทองเป็นคั้งรู้ทุกอย่าง

วันหนึ่ง ทิกพลอย เฟลีนพลาหม์ เพื่อนย่านที่สนิทชิดเชื้อกันที่สึก เพราะเคยขวชเรียนมาจากสำนักเดียวกัน มาเยี่ยม สันทนาพาที่กินเป็นที่สนุกสนาน ตอนหนึ่ง ทิกพลอย แหม่มโรงเรียนกรุงเทพฯ ออกมา ก็เลยเป็นชวนชวนให้ทิกทองคุยใหญ่

“ไ้ข้างนอกนั้น อ้อไรๆ คุณแม่ไปหมกไ้ไหนจะคักเลื้อ ‘เยเซ่อ’ อ้อไรของมัน ก็ไ้รู้มันว่าร้านไ้้อ้อไร ลอยๆ ก็ไ้รู้ เอาคั้ง ๖ คำลั้งนั้น”

“อ้อไร คำลั้งนั้นหรือ พัก ๖ คำลั้ง?” ทิกพลอยคักกะลั้ง

ช. จาตนิลพันธุ์

กุ่มภัก

“เฮอ, แก่กันนั่นแหละ มันอย่างกอก
มันก็ท้องแก่ให้เทียมเพื่อน ๆ เขา” ทิกทอง
อวท “นั่นทักพลอย แก่รู้ใหม่ ขั่น ๆ ข่า
ท้องเสียเงินเท่าไร สำหรับไอ้หนูคนเดียว”

“๑๐ ตำลึง เห็นจะพอกระมัง” ทิกพลอย
ประมาด

“อะไร ทิกพลอย ๑๐ ตำลึง” ทิกทอง
โพล่งออกมา “๑๐ ชั่ง หรือบางทีก็ ๑๒ ชั่ง”

“แม่โวย!” ทิกพลอย ออทาน “ข้า
เห็นจะไม่ให้บอก ข้าก็ตั้งใจว่าจะส่งไอ้หนูคน
ลูกข้า เวลานี้อายุ ๑๖ แล้ว ไปเรียนที่
บางกอก แก่เห็นจะต้องเลิกศึกษาเสีย
เจ้าปลากี่ขายไม่ได้ ข้าจะเอาอะไรไปปนปรี
มันเล่า”

“นั่นนะซี ข้าถึงว่าบางกอกมันแพงนัก”
ทิกทอง หยุคกลืนน้ำลาย “เฮอ, ทิกพลอย
เมื่อเราไปค่อหนังสือที่กุฏิหลวงพ่อท้วมนะ แก
จำได้ไหมว่าเราเสียอะไรบ้าง?”

“เฮ, คุเหมือนไม่เสียอะไรเลย” ทิก
พลอย ทำท่าครอง “ไม่เสียเลย”

“มีเจ้ากินควายไม่ใช่หรือ?” ทิกทองค่อ
“เฮอ, ถูกแล้ว” ทิกพลอย รับรอง
“ไอ้บางกอก ถ้าจะมีคนรวยแยะนะ ของจึง
ไ้แพงนัก”

“แน่ละ” ทิกทองแสดงคารม “อ้ายหนู
มันบอกว่าเกี้ยวกันแกอย่าไปหา วัว ควาย หรือ
ไอ้รถกบ อย่างที่สมุทรวัดมันไปพบมาเลย เขา
เลิกใช้กันหมดแล้วละ พวกข่างกอกมัน
กำลังนิยมไอ้ม่อเค่อชา หรือไอ้ม่อเค่อคา อะไร
ข้าก็เรียกไม่ค่อยจะถูก เพราะเป็นสำเนียง
ฝาทรง”

“อะไรกันนะ พักที ไอ้ม่อเค่อชา?”
ทิกพลอยซัก

“นั่นแกไม่รู้จริง ๆ นะหรือ?” ทิกทอง
ถามวางภูมิ “พิโอ! ทิกพลอย ทำไมแก
ถึงเชื่อนั่น” ทิกทองทั้งระหะตีระแระแะ ๆ
มองคหน้า ทิกพลอย ซึ่งเวลานี้เกาหัว ขยิก ๆ
“ไอ้ม่อเค่อชา มันก็ไอ้จำเพือก วัว ควาย ของ
เรานั่นแหละ แต่มันเกิดในเมืองฝาทรงเท่านั้น
เอง ไอ้หนูบอกว่า มันวิ่งเร็วเหลือเกิน อย่าง
ไอ้เจ๊กที่เคียววิ่งหนีไปโลกทวดทักมาหลายครั้ง
แล้ว ไม่ไ้สียเขาหนึ่ง”

“ยังงั้นเทียวหรือ?” ทิกพลอยออกท่ง
“ยังงั้นมันก็วิ่งเป็นพายุนะซี?”

“อะไร, ทิกพลอยก็ พายุนะหรืออะไรมัน
ไ้ ไอ้หนูมันบอกว่าไอ้พายุยังท้องหลักเบ็ด
ซ่องเบียดกันถึงอู่ ๆ ปล่อยให้มันวิ่งฝ่าไปเลย
กูเขาเถอะ เมื่อมันแรงจนวิ่งทวนพายุไ้ก็ยัง

พ. ศ. ๒๔๗๕

ผู้ก่อกำเนิดหนเฉลิม

แล้ว พายุนะเธอจะสู้มันได้ ถ้าออกวิ่ง
พร้อมกัน "

"แหม! ถึงยังงั้นเที่ยวหรือ?" ทิกพลอย
ชักศรัทธา "เราน่าจะมันข้างเที่ยวนะ ทำไม
พืทกไม่หามาไว้อย่างเล่า?"

"เดี๋ยวก่อน, ทิกพลอย" ทิกทองทำท่า
ขำ "ข้าจะมี มันก็มีไก่หรรอก มันไม่เท่าไร
๓๐-๔๐ ซัง ก็ไ้งามๆ แค่อ้ายหนูมันว่า
ที่ทางกอกไ้มือเท่อชานชนคนทุกวัน—"

"อูะ! คุยยังงั้นเที่ยวหรือ?" ทิกพลอย
ทะเล้ง "อย่า-อย่าเลยพืทก-อย่าเอามันมา
เลย เค้าวคนในบางเสาชังนี้ ก็จะไม่เห็น
เท่านั้น" ทิกพลอยระบายลมหายใจ "ไ้
คนบางกอกมันพืทกจริง รู้แล้วว่าไ้—
ช้ออะไรนะ พืทก?"

"มอเท่อชา" ทิกทอง วางท่า

"เฮอ! ไ้มอเท่อชามันๆ ทำไมยังขึ้น
เล้งมันไว้อีกนะ ถ้าไม่ฆ่าไม่แกงมันเสีย
ให้มันหมดกพชพันไ้ไปเสีย ข้าเชื่อว่าไม่ช้า
หรรอกบางกอกคงไม่มีคนอยู่เลย ต้องตายหมด
จริงไหม พืทก?"

"ฮือ! ถิ่น่าจะจริง" ทิกทองรัยรอง

"เมื่อทางบางกอกไม่มีคนแล้ว มันคง
มาตามแถบย่านเรายังเป็นแน่ จริงไหม?"

"อะไร, มันจะมาวิ่งหรือ มันข้ามน้ำ
ไ้หรือ?" ทิกทองชักขบาค

"ทำไม จะไ้ไ้" ทิกพลอย แล้ง

"ทะเลมันยังข้ามไ้ แม่น้ำเจ้าพระยาของเรา
กว้างเท่าไร มันจึงจะมาไ้ไ้ ไ้ไม่รู้หรือ
จากเมืองฝาทวัง มาเมืองเรานะ มันต้องข้าม
ทะเลมาก่อนนะ"

"จริงแะ, แล้วนี่จะทำไ้กันเล่า ทิกพลอย
ข้ายังไม่อยากตายนะ จะบอกไ้" ทิกทอง
ทกไ้

"นั่นไ้กึกกวันหลัง ข้าเองเวลานี้ก็ยัง
ม่อยู่เหมือนกัน" ทิกพลอย คอบ

ค่างคนค่างนี้ไปคุรุหนึ่ง ทิกทอง ก็ลุก
ขึ้นเดิน ทะโกนบ้านต้น

"ไ้ไ้ไ้! ลุกข้าอยู่ข้างกอก เร็ว!
ทิกพลอย ไปตามสมทรวมาเร็วๆ เข้า ฮ้าว!
ยังจะมีมันอยู่ทำไมละ เร็วๆ เข้าซิ"

ทิกพลอยไม่รู้เรื่อรู้ราว ลุกขึ้นไ้ก่โคก
ลงจากเรือน วิ่งไปยืนย่านสมทรว

"จ้วไ้ไ้! จ้ว" ทิกพลอย ทะโกน
"เร็วเข้า พืทกเย็นอะไรไ้ไ้ละ เร็วๆ เข้า"

"อะไรกัน?" สมทรวไ้ล่อออกมาจาก
เรือน มียังถือจานเข้า เขยเข้าไม่หยุดมือ

"เร็วเข้า, พืทกเย็นอะไรไ้ไ้ไ้ไม่รู้ ลุก

ข. จาตนิลพันธุ์

กุ่มภัก

ขึ้นเห็นโหยง ๆ ขอกให้เข้ามาถามแก เร็ว
เข้าชั้” ทักพลอยเร่ง “ไม่ต้องลางมือก็ได้”

สมที่จั่วไม่รู้ อีไหน อีไหน นุ่งผ้าขาวม้า
วิ่งถามทักพลอยมา พอถึงบ้านทักทองก้น
หอยก้นอยู่หน้าประตู

“ขึ้นมานเร็ว จั่ว” ทักทอง กะโถน
“อะไรกัน พัก ซะโมยขึ้นบ้านเหว
อยู่ไหนล่ะ?” สมที่จั่วเดินขึ้นบนเรือน เทียว
มอความประทุษร้าย

“เปล่า!” ทักทองทอย
“อะไรกันแล้ว ใครเป็นอะไรเหว?”
สมที่จั่วจะขึ้นถาม

“นั่งลง ฟังข้าก่อน” เมื่อเห็นสมที่จั่ว
นั่งเรียบร้อยแล้ว ทักทองจึงเริ่ม “ข้าอยาก
จะถามถึงเรื่องไอ้หนู”

“อะ! ทักท้าวรวกขี้ไฟไหม้บ้านเที่ยว
คุ้ย มอข้าก็ยังไม่ได้ลาง” สมที่จั่วถอนคุณ
“ข้าจะไปรู้เหว ก็น่าไปโยกออก นาน
แล้ว”

“ฟังข้าก่อน” ทักทองปลอบ “ข้าอยาก
จะรู้ว่า เวลาแกพบกับครู แกส่งอะไรกับครู
มั่ง?” ทักทองก็งัดคำถาม

“ก็ส่งอย่างแกส่งไปนั่นแหละ” สมที่จั่ว
ชักเคือง

“ส่งว่าไงล่ะ?”

“เอ! นั้แกเงาอะไรกับข้า?” สมที่
จั่ว ห้วนเกรงจะถูกลดเหลี่ยม ท่อหน้าทักพลอย
อีก “ข้าส่งแต่ว่าอย่าให้ลูกแกออกขายเท่านั้น
แหละ แกก็ส่งข้าเท่านั้นไม่ใช่เหว?”

“แกไม่ไ้ส่ง หรือว่าอย่าให้ไอ้หนู ออก
นอกโรงเรียน?”

“ก็แกส่งข้าไปหรือเปล่าเล่า?”

“ดูเหมือนเปล่าแฮะ” ทักทอง จำน
“แต่ก็ข้างเถะ ข้าอยากจะถามอะไรแกสัก
หน่อย”

“อะไรอีกเล่า? ข้ายังกินเข้าไม่อิ่มนะ”
สมที่จั่ว ทำท่าอะไรไป

“เดี๋ยวก่อน, เดี่ยวกินทักขี้ก้นก็ได้หน้า มี
รึรึขาดกัวยนา” ทักทองพูดพลางยิ้มอย่างรึค

“ถามอะไรก็ถามไป แต่ไหนเล่า รึ-
ขาด?” สมที่จั่วเลยริมฝีปาก

“เดี๋ยวชั้, นังพวกให้หายเหวเสียบก่อน
ข้าส่งให้เขาจกแรงแล้ว” ทักทอง สนอง

“แค่นั้นจั่ว แกไปโยกออก เห็นไอ้มอเค่อชา
หรือเปล่าวะ?”

สมที่จั่วสะกั้ง ทวากไปว่าถูกลดเหลี่ยม
อีกแล้ว “อะไรกันนะ พัก?”

“มอเค่อชา มอเค่อชา” ทักทองกะโถน

พ. ศ. ๒๔๗๕

ผู้ก่อกำเนิดหนเฉลิม

กรอกหูสมหัว ถึงแก่ทำให้แก่ สะทึงโหยง
“อะไรไป ขางอกกเสียเปล่า ๆ ไม้รู้จักไอ
มอเคื้อชา ข้ายังก็กว่าแก่เสียอีก ข้าไม่
ต้องไป ขำก็รู้จัก”

“เฮ็นไฉน พัก?” สมหัวถามหนาเว

“ก็ไอศคว มาจากเมืองฝาทรง ไรเล่า”

ทักพลอย สอ

“แกรู้จักด้วยเหร ทักพลอย สอ”

สมหัว มอเคื้อ

“ทำไม ข้าะไม่รู้จัก” ทักพลอยม

“เอ! ไอศควที่เข้าไปฝากไอหนเฉลิม
ถูกพักกะ ข้าไม่เห็นมัน” สมหัวทำท่าครอง
“ข้าเห็นแค่ไอฉงเหล็กมัลลลธ วงกันยวเย
เท่านั้น เออ! พัก ไอศควของแก
รูปร่างมันยังไฉนกะ ขางข้าจะเคยเห็นกว่า
ไม่ได้”

“ข้าไม่เคยเห็น ฉะนั้น ข้าจะออกแ
ยไฉนดู ไอศควมันก็บอกมาว่า มอเคื้อชา
มอเคื้อชา มันไม่เคยถูรูปร่างมากด้วย บอก
แต่ว่าวันหนึ่ง ๆ มันชนคนเสียมากทีเดียว”

ทักทองตอบหนาเว

“เมื่อพักไม่เคยถูรูปร่างลักษณะการของ
มัน ข้าจะรู้อย่างไร ว่ามันชนคนไฉนกัน” สมหัว
ใจก็ “กินเขากันหรือยัง พัก?”

“เฮ้! กินกันก็กิน” ทักทองยอมสง
“แ้วไว้อ! ยกสำรับออกมานี้ ไปเฮารัฐบาล
มาสองชว”

ขณะนั้นรับประทานอาหารกันนั้น ทักทอง
ก็ทำลายความเงยขึ้น

“จ้, พรุ่งนี้เข้าไปโรงสัไหม?”

“ไปสิ พัก, ข้ายังมีงานแะ” สมหัว
ตอบ

“ก็แล้ว, พรุ่งนี้เข้าแะพ่อนะ จะฝาก
หนังสือไปใส่ที่ทสสถานสักละมัยหนึ่ง” หย
ยกแก้วชนกมรวกเคียวหมก “ไม่ได้, ข้า
ต้องเขียนหนังสือส่งครูให้ระวังไอศควให้มาก ๆ
หน่อย เคียวไอศควของแกมาปลิดชีวิตลูก
ข้าไปบอก จังใหม่ ทักพลอย?”

“จริงซี, ต้องให้ระวังมาก ๆ นะ เคียว
จะไม่ใคร่ยอมลูกของพักหรือ”

“นั่นนะซี, ดังว่าละ” ทักทองเห็น
พ้องด้วย “ถ้าไอศควของแกปลิดชีวิตก็ ข้า
เห็นต้องฟ้องปรัค่าเสียหลาย ข้ายำเจ๊ของ ๒ ชั่ง
และไอศควอีก ๒ ชั่งก็เคียว”

“นั่น, ต้องเอานั่น” สมหัวหน “ไม่
จันไรจะมานั่งเลี้ยงมันทำไม ลูกเจ้า”

เมื่อรับประทานกัน ทักทองคั่งลูกขึ้นไม่
ไหวแล้ว ก็ยื่นอันเล็กการกินเลี้ยงกัน

ช. จาตนิลพันธ์

กมล

เช้าวันรุ่งขึ้น ถ้าใครจะผ่านไปทางบ้าน
ทิศทอง จะมองเห็น ทิศพลอย กับ สมุทร
นอนกอดกันกลมทวนเวลา ๕.๐๐ น. จึงต่างคน
ต่างไปทำงาน และสมุทรก็นำจดหมายของ
ทิศทองไปใส่ตู้ไปรษณีย์ ตามที่ทิศทองบอกไว้

จดหมายของ นายทอง เชื้อชาญ

ถึง

ครูใหญ่

บ้าน นายทอง เชื้อชาญ (เศรษฐี), บางเสาธง

๑๓ มี. ๓ พ.ศ. ๒๔

ถึง ท่านบรมครู

เราซึ่งเป็นผู้ก่ออาเหินกไอ้หนูเฉลิม
และเป็นคนสกุล เชื้อชาญ ขอมีหนังสือ
เตือนมา มีความว่า ไอ้หนูเฉลิม บุตรของเรา
ซึ่งอยู่ในโรงเรียนของท่าน จะออกไปเตร่เล่น
นอกโรงเรียนไม่ไ้ ก่อนที่จะบอกเราให้ทราบไว้

ฉะนั้น ขอให้ท่านบรมครู แจ้งถึงสัตรีชั้น
ของเราเป็นสำคัญ ถ้าแม่ไอ้หนูเฉลิม บุตร
ของเราถึงแก่กรรมเราไม่ท้อใจ โดยไอ้หมอ
เข้ชแล้ว เราจะถือว่าบุตรของเราถึงแก่
ความตาย และเราจะฟ้องเรียกค่าปรับจาก
ท่านเป็นเงิน ๒ ซึ่ง ฐานที่ไม่อ่านหนังสือของ
เรา และเราจะไม่ใช้เงินค่าเรียนที่ค้างทั้ง
หมกด้วย เข้าใจไหม? เมื่อเข้ชแล้ว
ขอให้ระวังทำตามคำสั่งของผู้ก่ออาเหินกไอ้หนู
เฉลิมให้ดี ๒ ซึ่ง ไม่ใช่เล่นน้อยนะเพื่อน
เราไ้เห็นนามของเรา พร้อมด้วยตำแหน่งมา
เป็นสำคัญข้างล่างนี้แล้ว

เรา นายทอง เชื้อชาญ

(ผู้ก่ออาเหินกไอ้หนูเฉลิม และเป็นคนสกุล
เชื้อชาญ อยู่ในตำแหน่งพ่อของไอ้หนูเฉลิม
ด้วย)

ป. ล. ถ้าท่านไม่ได้รับ เราจะมิอีก

ทอง

บางทีจะมีต่อ

